

Sărbătorirea tovarășului Nicolae Ceaușescu

Vă fie fericită Aniversara zi Ca Om de Omenie și ca Viteaz de Fală

Cu puține zile în urmă, țara întreagă a sărbătorit ziua de naștere a conducătorului său iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. Într-o atmosferă sărbătorească-emoționantă, a avut loc la Predeal, în ziua de 26 ianuarie, o solemnitate în cadrul căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost sărbătorit de către membrii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. cu prilejul aniversării zilei de naștere și omagierii îndelungatei sale activități revoluționare. La solemnitate au participat tovarășii Elena Ceaușescu, tovarășii Constantin Dăscălescu, Josef Banc, Emil Bobu, Lina Ciobanu, Ion Coman, Nicolae Constantin, Ion Dincă, Miu Dobrescu, Ludovic Fazekas, Alexandrina Găinușe, Manea Mănescu, Paul Niculescu,

Constantin Olteanu, Gheorghe Oprea, Gheorghe Pană, Ion Pătan, Dumitru Popescu, Ilie Verdet, Ștefan Andrei, Ștefan Birlea, Nicu Ceaușescu, Gheorghe David, Petru Enache, Mihai Gere, Suzana Gădea, Ana Mureșan, Marin Nedelcu, Tudor Postelnicu, Ion Radu, Ion Stoian, Ioan Totu, Ion Ursu, Silviu Curticeanu, Constantin Radu și Ioan Avram, Ion M. Nicolae, Gheorghe Petrescu, viceprim-miniștri ai guvernului.

În același cadru sărbătorec, tovarășul Constantin Dăscălescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-ministru al guvernului, a dat citire Scrisorii adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu de către Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului, Consiliul de Stat și Guvernul Republicii Socialiste România, în care sint

relevante dimensiunile acestui moment înscris cu litere de aur în conștiința națiunii noastre, precum și satisfacția deplină față de re alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului la cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R., mândria de a fi membrii unui partid cum este Partidul Comunist Român, la înțărirea căruia tovarășul Nicolae Ceaușescu aduce o inestimabilă contribuție.

„Întregul nostru popor — se spune în Scrisoare — cunoaște și dă o înaltă apreciere rolului hotărâtor pe care l-ați avut și îl aveți în elaborarea și înfăptuirea marilor obiective ale construcției societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintării României Socialiste spre comunism, contribuției dumneavoastră de excepțională valoare la fundamentarea științifică,

realistă și creatoare a politicii partidului, la îmbogățirea tezaurului gândirii și practicii revoluționare. Comunistii, toți oamenii muncii vad în magistralul Raport prezentat de la înalta tribună a celui de-al XIII-lea Congres un document de istorică însemnătate, care, prin bogatul său conținut, prin tezele, ideile și orientările elaborate de dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, constituie programul revoluționar de muncă și luptă al partidului, al întregii noastre națiuni“. Se arată în continuare prețuirea deosebită față de preocuparea neobosită a secretarului general al partidului pentru perfecționarea continuă a relațiilor de producție și sociale, pentru întărirea statului socialist, a funcțiilor și

(Continuare în pagina 3)

În întâmpinarea
celui de-al III-lea
Congres al F.D.U.S.
și a celei de-a II-a
Conferințe pe țară
a O.D.U.S.

- Unitatea și democrația în socialism, la scara omului
- Esențe de libertate
- Cum poți smulge unui hectar de mlaștină un milion de lei

Vești bune de dincolo de ghețuri

Dunărea e înghețată tun! Un pod de sticlă, gros pe alocuri de un metru, a fost așternut de sfînta natură din mal în mal. Ca-n amintirile mele, cînd tata pleca să pescuiască la copea un crap de aur și un pui de vidră. Jertfa peștelui o accept, că îmi este foame, dar îl rog pe tata să-i lase viața puului de vidră, fiindcă animalul ăsta cu patru picioare, care inoată pe sub apă tot atît de bine ca și crapul, mă fascinează.

Vreau să mi-l fac prieten de joacă. O pisică-sălbatică mi-a-nă în scorbura unei sălcii în care mama mă lăsa cînd eram „de lapte“ și ea pleca, împreună cu tata, să taie căpriori pentru casa ăea nouă. În saivane oiile nasc miei năzdrăvani. În Lupoiu și Sinețile, două bălți netransformate în ogoare, peștele se sufocă din cauza capacului de gheață. Se adună în turme mari (noi, băl-tăreții, le spunem toane) în

cele mai adîncite cotloane ale lacurilor și forfotesc acolo cu albinele în stup. E flămînd și visează că sare din apă să prindă o gîză ce tremură deasupra lacului în amurg. Nălu-cire! Gheața apasă tot mai mult peste toanele de crap, știucă, caras, șalău și regina bălții, peste somnul lenoș. Peș-tele nu mai are apă în care să inoate normal. Și atunci inoată pe o parte, parcă toate speciile

(Continuare în pagina 7)

N. GRIGORE MĂRĂȘANU

● Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în întreprinderi industriale din municipiul Brașov ●

Obiectivul activității tuturor oamenilor muncii — înfăptuirea sarcinilor stabilite de Congresul al XIII-lea

În ultimele două decenii Brașovul, asemenea tuturor județelor patriei, a cunoscut o dezvoltare puternică pe toate planurile, ca urmare a politicii partidului, a concepției novatoare, de largă cuprindere și perspectivă promovată cu clarviziune și fermitate revoluționară de partidul nostru, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. Potențialul industrial al județului și bogatele sale tradiții muncitorești au fost valorificate la un nivel superior, economia brașoveană a înregistrat o puternică diversificare, îndeosebi în domeniul ramurilor de vîră, purtătoare ale progresului tehnic, ceea ce a făcut ca Brașovul, principalul furnizor de tractoare, autocamioane, coloranți, pigmenți organici, motoare, rulmenți, să ocupe, din punctul de vedere al producției industriale, locul al doilea pe țară.

Oamenii muncii brașoveni l-au avut de mai multe ori în mijlocul lor pe conducătorul partidului și statului nostru. Cu aceleași manifestări de stimă, dragoste și aleasă prețuire a fost înconjurat tovarășul Nicolae Ceaușescu și în timpul vizitei de lucru efectuate săptămîna trecută în unități economice din municipiul Brașov. Desfășurată la începutul unui nou an de muncă, ultimul an al actualului cincinal, într-o perioadă cînd oamenii muncii din întreaga țară sînt puternic stimulați de orientările și îndrumările cuprinse în Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu de Anul Nou, vizita a prilejuit o aprofundată analiză a modului în care se acționează pentru îndeplinirea importantelor obiective stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului privind dezvoltarea economico-socială a țării. Avînd loc în preajma aniversării zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu și omagierii îndelungatei sale activități revoluționare, vizita a constituit pentru locuitorii Brașovului un prilej de a adresa conducătorului iubit al partidului și al țării urarea tradițională de ani mulți, fericiți, sănătate, deplină putere de muncă, noi și strălucite succese în activitatea pe care o desfășoară în fruntea partidului și statului, spre binele poporului, pentru progresul și înflorirea României.

În cursul dialogului pe care secretarul general al partidului l-a purtat cu repre-

zentanții organelor locale de partid și de stat, ai conducerii unor ministere, cu specialiști și muncitori din unitățile vizitate — Întreprinderea „Tractorul” Brașov și Întreprinderea de Tricotaje Brașov —, pornindu-se de la importanța județului în ansamblul economiei naționale, de la sarcinile tot mai mari ce îi revin în procesul de dezvoltare multilaterală a țării, au fost examinate principalele aspecte ale dezvoltării și modernizării producției, au fost stabilite măsuri în vederea îndeplinirii prevederilor de plan pe anul în curs și pe întregul cincinal, în vederea ridicării în continuare a nivelului tehnic și calitativ al produselor, sporirii eficienței economice a întregii activități. Au fost date, și de astă dată, indicații și sarcini concrete, la fața locului. Astfel, la „Tractorul”, apreciind rezultatele obținute pe linia mecanizării și automatizării procesului tehnologic, a creării unor mașini-agregat în concepție proprie, prin autoutilare, de mare productivitate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a cerut specialiștilor să folosească această experiență în unitățile de tractoare și în alte uzine constructoare de mașini din țară. S-a cerut, de asemenea, ca liniile automatizate și modernizate realizate aici pentru sectoarele calde, care asigură o mare eficiență și productivitate, contribuind la executarea unor turnări de înaltă calitate și precizie, să fie introduse în toate unitățile industriei constructoare de mașini.

Pe întregul parcurs al vizitei tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost întîmpinat cu cele mai alese sentimente de stimă și prețuire, oamenii muncii exprimîndu-și marea bucurie de a-l întîlni din nou pe conducătorul partidului și statului nostru. Desfășurată sub semnul acestor sentimente, vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în unități economice din municipiul Brașov a constituit pentru cadrele de conducere și lucrătorii din întreprinderile vizitate, pentru toți oamenii muncii, un strălucit imbold de a acționa, încă de la începutul anului, pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a prevederilor de plan pe 1985 și pe întregul cincinal, pentru îndeplinirea istoricelor hotărîri ale celui de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român.

P. NICOARA ■

TRĂGĂTORII ÎN DĂRĂTORIE

● Înainte de a începe

*Înbindu-vă cu țara
vă colindăm frumos
S-aveți tot darul lumii:
adică sănătate!*

(Urmare din pag. 1)

a formelor sale de activitate, în concordanță cu stadiul actual de dezvoltare a societății noastre. Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de către Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., Consiliul de Stat și Guvernul Republicii Socialiste România exprimă de asemenea profunda dragoste și recunoștință pentru tot ceea ce a făcut și face secretarul general al partidului spre binele și măreția patriei socialiste, spre bunăstarea și fericirea tuturor fiilor ei. Cei douăzeci de ani de cind la conducerea țării se află cel mai luminat fiu al ei, sărbătorit în aceste zile de către întregul popor român, se înscriu astfel ca o epocă de bogate împliniri în istoria României, epocă pe drept numită „Epoca Ceaușescu”.

Mulțumind călduros pentru gândurile și sentimentele ce au fost exprimate, pentru felicitările ce i-au fost adresate, pentru urările cuprinse în Scrisoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit o cuvîntare emoționantă, urmărită cu deosebit interes de toți cei prezenți la festivitate.

„Aniversarea zilei mele de naștere și a unei perioade îndelungate de activitate revoluționară, ca membru al partidului comunist, reprezintă, fără îndoială, un lucru foarte important, dar, în sine, nu atît anii — și nici chiar anii din mișcarea revoluționară

— nu reprezintă totul. Depinde cum ai trăit acești ani, cum ai lucrat în mișcarea revoluționară în acești ani” — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu și a continuat arătînd că, deși s-au obținut realizări foarte importante în ultimii ani, în toate domeniile de activitate, nu se pot trece cu vederea nici neajunsurile, în depășirea cărora, trebuie mobilizate în continuare toate forțele de care dispune economia românească la această oră. „Poate nu se obișnuiește ca, la aniversări, să se vorbească despre ce trebuie făcut. Dar dacă nu am vorbi despre aceasta, atunci ce fel de aniversare am face? Pentru că am spus de la început că simplul fapt că cineva ajunge la o vîrstă sau la o anumită vechime în mișcarea muncitorească, în partid, nu reprezintă totul; că poți trece, și prin viață și chiar prin mișcarea revoluționară, cu mulți ani, fără să fi făcut prea mult pentru cauza poporului, pentru socialism. De aceea, de fapt, aniversarea constituie un prilej de a discuta cum să lucrăm mai bine pentru a îndeplini răspunderile pe care poporul, partidul ni le-au încredințat fiecăruia dintre noi”.

Mulțumind pentru modul în care este sărbătorit pentru urările adresate, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a rostit astfel un exemplar crez politic, prîbind o dată mai mult clarviziunea gândirii sale politice, modul superior

de înțelegere a complexelor fenomene sociale, politice cu care se confruntă țara noastră. În încheiere, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus: „În acest spirit, asigur încă o dată partidul, întregul popor, că voi face totul și voi servi, în toate împrejurările, cauza poporului, a socialismului și comunismului, a păcii!”.

În onoarea celui sărbătorit, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu prilejul zilei sale de naștere și a omagierii îndelungatei sale activități revoluționare, Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român a oferit, în ziua de 26 ianuarie, o masă tovarășească, în stațiunea Sinaia, la care, mulțumind pentru felicitările și urările ce i-au fost adresate și în acest cadru, secretarul general al partidului a toastat pentru gloriosul nostru partid comunist, pentru minunatul și eroicul nostru popor, pentru noi și noi succese pe drumul socialismului și al comunismului, pentru continua înflorire a României socialiste.

Gînduri de aleasă stimă și prețuire, venite din partea cetățenilor României, din partea oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul țării au fost adresate în aceste zile, sub formă de telegramme adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere. Telegrammele elogiază strălucita activitate a secretarului general în fruntea partidului și s'au-

lui, activitate care constituie pentru întreg poporul nostru un înalt exemplu de devotament și competență, de abnegație și clarviziune revoluționară — garanții ale realizării în cele mai bune condițiuni ale mărețelor obiective stabilite de către Congresul al XIII-lea al partidului.

Din vibrantele mesaje publicate de presa centrală în această perioadă se desprinde angajamentul ferm al tuturor oamenilor muncii de a acționa cu spirit revoluționar, cu răspundere muncitorească pentru traducerea în viață a istoricelor hotărîri ale Congresului al XIII-lea, de a urma neabătut indicațiile partidului nostru, ale secretarului său general, de a ne pune cu toții întreaga energie în slujba progresului național.

De asemenea, pe tot cuprinsul patriei, s-au desfășurat o serie întreagă de manifestări culturale dedicate aniversării zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a peste cinci decenii de activitate revoluționară.

În economie, bătălia pentru respectarea și depășirea termenelor prevăzute de documentele de partid s-a ridicat în aceste zile la cotele entuziasmului, adunînd astfel întreaga țară cu gîndul și cu fapta, alături de croul său, a cărui aniversare a fost și este cinstită, ca în fiecare an, din toată inima.

● Pentru o nouă calitate a muncii și a vieții ●

Cehuani, Anno 1985

De pe dealul Borzei orașul Cehu Silvaniei pare că și-a însușit ca atribut suprem liniștea, o liniște dulce învăluită în fulgi mari și grei de omăt. Dar cum te apropii, liniștea se destramă lăsând loc unui tumult de viață, prea fremătător parcă și prea galopant. Centrul orașului pare un stup. Oameni încercați cu răspunderi, muncitori, economiști, ingineri, constructori vin aici la consiliul popular cu propuneri, cu planuri, cu proiecte pentru orașul de azi și pentru orașul de mâine. Dar mai ales pentru orașul de mâine fiindcă istoricele hotărâri ale celui de al XIII-lea Congres al partidului au creat și pentru Cehu Silvaniei, ca de altfel pentru întreaga țară, noi și mărețe perspective de dezvoltare.

Dar orașul de sub codru își are și el istoria sa plină de neliniști, de frământări, o istorie zbuciumată ca dealțul a întregului nostru neam. Numele pare a i se trage de la o colonie de cehi care s-au așezat pe acest plai de baladă în urmă cu aproape 700 de ani, construind cetatea din care azi se mai păstrează doar câteva uluci din piatră cu ornamente în stil renașcentist. În 1468 Matei Corvin aprobă finerea tirgului de țară „în ziua de Luca și Varvara” ca mai târziu în 1526 Dragfi Janos (Dragoș Ioan urmaș maghiarizat de al lui Dragoș Vodă) să o lase prin testament fiului său adoptiv Francisc, în ajunul luptei de la Mohaci.

Urbea în care inflăcăratul luptător pentru drepturile românilor Gheorghe Pop de Băsești a obținut consecutiv trei legislații și care la 16 februarie 1905 a fost lovit mișelește cu o rangă în cap, umplându-l de sânge în timp ce propovăduia libertatea neamului său, este atestată pentru prima oară ca oraș în anul 1595 după ștampila cu cap de bour aplicată pe diferite acte ale vremii (Anno 1595 Szilagy Cseh varosa peczeteje) inscripție care triumfa între coarnele bourului.

Dar de la „80 de gospodării” cit avea burgul în acea vreme și până la cele aproape 10.000 de suflete care trudes și durează în noul oraș de astăzi e o distanță enormă. Numai în ultimii ani s-au predat la cheie 830 de apartamente celor ce dănuiesc pe aceste plaiuri. O obsesie cindva, un vis realizat azi este aducțiunea apei în oraș de la o distanță de 16 kilometri. S-a trudit mult, s-a muncit din greu dar și satisfacțiile sînt pe măsura trudei. Nimeni nu mai aleargă în zori cu cobilitele la fîntinile de cele mai multe ori secate pe jumătate, pentru că apa a ajuns la cișmea în curte ori la robinetul din bucătărie. După cum nici hăznalele care pe vreme de vară duhneau a hoit nu

mai sînt necesare. Orașul a fost canalizat în întregime, recent dîndu-se în funcțiune o foarte practică stație de epurare a apei reziduale.

O mîndrie a cehuaniilor este și Complexul de îngrășare a tineretului bovin cu o capacitate de 3.200 de capete. După curățenia și aparatura modernă din imensele grajduri acest complex seamănă mai degrabă cu o farmacie. Totul este mecanizat, oamenii în halate albe pun mina dar și sufletul pentru ca tinerii junci să crească mai repede și mai dolofani. Chiar dacă acești oameni își zic acum orășeni, grija pentru rodnicia pămîntului din jur pentru sporirea numărului de animale, pentru producții mărite de carne și lapte tot pe umerii lor cade. Și ei au înțeles că pămîntul și apele și animalele sînt ale lor și numai ale lor și această grijă este o mîndrie care le traversează sufletul și urbea. Fiindcă veni vorba despre ape, vicepreședintele consiliului popular, Florin Porcaru, îmi spune cu legitimă mîndrie că pe un loc pustiu, mlăștinos și plin de bălării a luat ființă la începutul acestui an o fermă piscicolă cu 132 hectare luciu de apă. S-a populat cu puiet de crap și caras și prin hărnicia și priceperea colectivului de muncitori condus de inginerul Iulian Mitrea, ferma și-a realizat și depășit sarcinile de plan încă de pe acum.

Ninge prelung și leneș dar orașul pulsează. Ziua și noaptea autobuzele duc și aduc oameni pentru platforma industrială a Cehului, îi aduc din Motiș, din Sălățiș, din Nadiș, pentru a învăța o meserie pe cei care pînă ieri nu știau cum arată un strung, o freză, o hală de mașini. Acum știu dar la ieșirea din schimb aleargă cu sufletul la gură tot spre treburile pămîntului, spre femeia de acasă care culege singură porumbul, ori cu coasa în spinare spre iarba gata să cadă. Îi vîd pe acești tărani urbanizați, pe ei și pe fiii lor printre mașinile automate ale Fabricii de mobilă, prin secțiile întreprinderii de tricotație, printre cazanele Distilării și parcă nu-mi vine să cred că într-un timp atât de scurt au reușit să stăpînească gigantul de metal de care pînă mai ieri erau străini. Directorul Fabricii de mobilă, inginerul Kulesar Arpad, îmi spune că „o dată cu intrarea pe porțile întreprinderilor în viața acestor oameni s-a produs o etapă nouă, colectivitatea sîfăiește caracterele, în fața ei individualismul începe să dispară”. Și el, directorul, îi are la suflet pe toti cei 1.000 de muncitori, dar și ei îl au la suflet pentru că altfel cum ar fi reușit să livreze la export produse peste plan cu aproape 30.000 de dolari mai mult, cum ar fi reușit să primească scrisori de mulțumire din Franța și Olanda pentru excelența calitate a garniturilor de mobilă complexă Silvana, Nadiș, Miraj și mai ales cum ar fi reușit să găsească noi soluții pentru creșterea productivității muncii, pentru reducerea consumului de materii prime care aici se numesc aurul verde. Cu Ioan Tătar, cu

Ilyeș Elisabeta, cu Andrei Moni, cu Ana Padima, cu Lapoși Zoltan, cu ei și cu mulți, mulți alții, Fabrica de mobilă a ajuns printre fruntașele județului Sălaj și gîndul directorului și al întregului colectiv este ca pe viitor să ocupe un loc fruntaș în întrecerea pe țară. Gînduri care, sînt convins, vor prinde conturul faptelor.

Se însera cînd urcam scările întreprinderii de tricotație. Sub lumina albăstruiie a neonului sute de brațe tinere alunecau peste panourile de tricostat care urmau să fie asamblate ca pe strunele unei imense harpe. Mașinile băteau un ritm sacadat pentru un profan, dar plin de semnificații pentru cei ce le știu rostul. Și fetele și femeile acestei unități industriale a Cehului seamănă acest ritm cu bătăile inimilor lor. Un curcubeu de culori coborît în noapte pare atelierul de tricostat; culori vii o multitudine de culori se revarsă în hală: culorile viitoarelor pullover, ale viitoarelor jachete, rochițe ori costumașe.

Directoarea Kovacs Elisabeta (care de la înființare conduce această unitate) încă n-a plecat acasă cu toate că noaptea se lăsase cam demult. N-a plecat nici Dana Tomescu, directoarea adjunctă, nici Voichița Astaliș, secretara comitetului de partid, și nici inginerul șef Dan Ciudiu. Aveau necazuri; poliesterul de la Miercurea Ciuc și de la Bistrița încă nu sosise, schimbul doi nu avea materia primă pentru a onora comenzile primite. După multe frământări situația a fost remediată prin folosirea poliesterului economisit. O vîd pe Elisabeta Kovacs răsufînd ușurată. Mă privește puțin surprinsă vîzînd că notez ceva în blocnote. Îndeplinirea datoriei a fost întodeauna pentru ea un lucru sfînt. Sînt frecvente zilele în care rămîne în întreprindere mult după orele de program. Se întoarce acasă frîntă de oboseală la ora teledurului, privește o clipă emisiunea și se apucă iar de studiu. Poate că și pentru aceasta a ajuns să fie prețuită de întregul colectiv. Visele ei sînt legate de meseria — pe care de altfel mărturisește că o cunoaște cum își cunoaște casa, dar că de fiecare dată intervine noul, descoperirea și redescoperirea — de dorința de a fi și de a rămîne tu însuși indiferent de tentațiile, compromisiurile și necazurile care uneori îți mai taie calea. Poate și de asta numele ei printre cele 1.000 de muncitoare ale întreprinderii inspiră multă, multă încredere.

O caracteristică a Cehului de azi este tinerețea. Aproape 3.000 de tineri învățați și muncesc în noul oraș, gîndindu-l pentru mine prin tot ce visează, prin tot ce înfăptuiesc. Media de vîrstă a celor ce muncesc pe noua platformă industrială nu depășește 25 de ani. Voichița Mic, secretara comitetului orășenesc U.T.C., îmi mărturisește că aproape un sfert din populația orașului învăța la cursuri de zi, serale și alte forme de învățămînt. Brigada de tineri de la liceul industrial a obținut vara aceasta diploma de fruntaș pe șantierul tinerețului de la Motru. Noul și modernul stadion al orașului (păcat că echipa de fotbal Silvania creează multe strîngerii de suflet supporterilor ei) a fost construit în exclusivitate prin muncă patriotică de tinerii urbei, tineri care au pus serios brațul și mintea și la aducțiunea apei în oraș.

Mi-au rămas întipărite în memorie nenumărate imagini, oameni unor efigii, imagini ale oamenilor de sub poala cordului, ancorati activ în iureșul truzii, care aici într-un fost neînsemnat țîr de provincie, „într-un loc unde nu se întîmpla nimic” dau azi contururi epocelor ideilor. Idei izvorîte după cei de-al IX-lea Congres, idei născute din istoricele hotărâri ale Forumului XIII al comunistilor, în care vocația constructivă a unei obști din nord, a unui întreg neam și-a aflat în epoca marilor izbînzii o strădu-cită împlinire.

VIOREL VARGA ■

Am discutat recent cu un cercetător de modă veche, om la 55 de ani, de altfel specialist cu bună reputație profesională, confirmată în multe aplicații medicale realizate în decursul anilor. Interlocutorul meu se declara adeptul fanatic al principiului formulat, se zice, de către Albert Einstein — părintele teoriei relativității — potrivit căruia „inteligenta umană nu va putea să fie niciodată depășită de inteligența mașinilor create de om”. I-am spus, în finalul discuției noastre, că principiile își largesc treptat sfera conținutului în funcție de profunzimea și orizontul de cunoaștere propriei fiecărei etape din dezvoltarea omenirii. Am încercat să-i argumentez că uriașul volum de informații produs în activitatea economico-socială a lumii moderne — despre care am vorbit într-un articol anterior — nu ar putea să mai fie stăpînit, prelucrat și folosit de oameni, dacă aceștia s-ar baza strict pe atât de limitatele puteri și capacități ale inteligenței omenestii. Întrucît nu am reușit să-l conving cu nimic, am recurs în cele din urmă la o întimplare dintr-o povestire de anticipație aparținînd autorului sovietic Altov. În finalul povestirii cu pricina, prima mașină gînditoare creată de om îi pune autorului ei următoarea întrebare stupefiantă: „Oare poate omul să gîndească?” Cel cu care discutam m-a privit lung, a zîmbit cam acru și, după ce m-a salutat cu vîdită iritare, a plecat pe drumurile lui.

Astăzi nu mai este pentru nimeni o noutate, cînd se vorbește despre tot mai multe secții și unități de producție industrială conduse în întregime, cu rigoare și inteligență, de mașini electronice sau de sisteme de roboți. De la selecționarea materiilor prime, trecînd prin toate etapele fluxului productiv și pînă la controlul final de calitate și la asamblare, absolut întreaga activitate a acestor unități este împlinită, condusă și pe deplin stăpînită de sisteme cibernetice dotate cu **inteligență artificială**. Desigur, numai un ignorant al realității sau un om de rea credință ar mai putea astăzi să facă abstracție de această uriașă forță pe care o reprezintă, pentru om și omenire, inteligența artificială în cadrul tuturor programelor naționale de dezvoltare economică și socială, cu toate implicațiile care decurg din această situație.

Inteligenta artificială nu este rodul unei simple mode, ci mai degrabă o necesitate fundamentală a evoluției omului,

a neîncetatului său ureș, cu căderi dureroase și ridicări triumfătoare, spre trepte tot mai înalte ale existenței sale. Ca și multe alte descoperiri și invenții omenestii, inteligența artificială este fructul scump și firesc al gîndirii umane, care se depășește mereu pe sine, regăsindu-se materializată tot mai fidel în propriile creații. Căci, nu numai după convingerea noastră, omul nu se poate exprima mai bine, mai complet decît prin ceea ce descoperă, creează, pune în acțiune sau împlineste în folosul perfecționării continue a ființei umane, a semenilor săi și a existenței acestora.

Pînă în deceniul trecut, cînd încă nu se pornise actuala revoluție din microelectronică și microoptoelectronică, inteli-

de sisteme-expert care, cuplate cu procesoare din generația a cincea, au capacitatea să memoreze cele mai vaste opere de sinteză din lume, într-un timp record, cum ar fi o enciclopedie universală de 50 de volume, să sistematizeze toate datele din acestea și, printr-o simplă comandă-cerere, în fracțiuni de secundă, să redea, tipărită pe formatul dorit, informația cerută. Aceleași sisteme-expert se găsesc acum în fața în care pot efectua, cu mare competență, traduceri curente și rapide după texte scrise în limbile de circulație internațională, recunosc orice text scris, „înțeleg” sensul cuvintelor, sînt în măsură să recunoască imagini complexe inclusiv colorate și pot face comentarii, pot duce efectiv discuții cu opera-

dezvoltare economico-socială a României pe perioada 1986—2000 — program aprobat recent de cel de-al XIII-lea Congres al partidului — va constitui pentru noi toți un salt esențial în gîndire, organizare, calitate, creație și eficiență.

Producînd noile sisteme dotate cu inteligență artificială, omul, nu numai că nu încalcă vreun principiu antropomorfic, ci dimpotrivă, își crește nemăsurat forța de acțiune și control. Se eliberează treptat de corvoada muncilor de rutină și cîștigă libertatea de a se dedica într-o măsură tot mai mare activității creatoare — limita cea mai înaltă a nobletei idealurilor omenestii de acțiune. Oricum, este cert faptul că profesiunile viitoare își vor schimba întregul conținut, locul celor vechi îl vor lua profesii complexe al căror profil abia îl intuim astăzi, fiind în măsură să prefigurăm încă de pe acum și problemele complexe pe care această revoluție în activitatea umană le vor ridica învățămîntului în ansamblu și tuturor sectoarelor economico-sociale din orice țară.

Cineva, poate mai slab de inger, venind în contact cu aceste realități ale viitorului, ar putea să exclame speriat: „Înseamnă că viitorul va spulbera stabilitatea profesiunilor și va subrezi statornicia confortului omenesc”. Cu adevărat, dacă ținem seama de profunda revoluție ce se accelerează în întregul domeniu științific și tehnologic al lumii, la noi în țară ea și pretutindeni, trebuie să fim convinși că etape de echilibru, în sensul unor perioade de stagnare și culegere liniștită de roade, nu vor mai fi posibile în istoria de mâine. Toate scenariile anticipative ne arată că omul viitorului va aparține, prin excelență, sistemului de echilibru dinamic, în care schimbările spre mai bine, mai bun, mai înalt, mai eficient sau mai de calitate vor constitui modul său fundamental de gîndire și existență. Numai firile slabe sau comode ar putea să se teamă de acest nou ureș al omului, al națiunilor lumii, spre nevele tot mai înalte ale noii civilizații, croite după dimensiunea celor mai nobile idealuri omenestii. Și astfel, în final de gînduri, putem răspunde întrebării pe care a pus-o prima mașină gînditoare, din povestea amintită la început: „Da, omul poate gîndi și gîndește tot mai arzător și mai bine!”

Prof. univ. dr. ION MANZATU ■

Competiția valorilor:

Inteligența artificială

gența artificială era o simplă preocupare de pionierat a unor puțini creatori de modele și programe pentru calculatoarele electronice, încă destul de greu de tradus în practică. Saltul uriaș adus de noua revoluție tehnico-științifică a creat și o nouă industrie înfloritoare — **industria inteligenței artificiale** — cu o uriașă cifră de afaceri pe plan mondial. Prin zînd tot mai mult gustul utilizării cu succes și eficiență practică a noilor sisteme inteligente, de tip roboți complecși cu autoprogramare în funcție de situațiile concrete cu care se confruntă, un număr tot mai mare de unități economico-sociale de pretutindeni își reorganizează activitatea, aliniindu-se noului val al folosirii tot mai intense a sistemelor dotate cu inteligență artificială. Saltul cel mai spectaculos în această direcție se datorează apariției celei de-a cincea generații de calculatoare electronice și optoelectronice, a căror viteză de calcul este de peste o mie de ori mai mare decît a precedentelor modele produse în acest domeniu.

S-au creat, încă de pe acum, modele

torul uman în limbaj curent și multe altele.

Desigur, din entuziasmul specialiștilor care produc inteligența artificială, e bine să reținem doar acele realizări care au trecut pragul încercărilor practice și dintre acestea cea mai importantă aplicație, deocamdată, o constituie posibilitatea de a înlocui integral omul în cadrul tuturor activităților productive dintr-o întreprindere industrială. O asemenea organizare, cu totul nouă, pentru gîndirea economică, o asemenea conducere și controlare a fluxului producției sau a activității sociale din instituții ridică problema esențială a reconverșiei capacității de muncă, a recalificării ei și a integrării acesteia în profesii și profesorii noi, dincolo de linia tehnologică curentă, dincolo de relația muncitor-mașină, proiectant-planșetă, dincolo de legătura om-telefon ș.a. Într-adevăr, introducerea masivă în economia națională a noilor sisteme de roboți, așa cum a început și în țara noastră și cum se prevede în Programul de

la scara omului

● Conferințe județene ale Frontului Democrației și Unității Socialiste și ale Organizației Democrației și Unității Socialiste ●

Esențe de libertate

De curind, în întreaga țară, au avut loc conferințele județene și conferința municipală București ale Frontului Democrației și Unității Socialiste și ale Organizației Democrației și Unității Socialiste.

La lucrări au participat delegați desemnați de organizațiile politice, de masă, obștești și profesionale care alcătuiesc Frontul Democrației și Unității Socialiste, delegați aleși de adunările și conferințele organizațiilor democrației și unității socialiste din întreprinderi, instituții, cartiere și sate, de adunările generale, de conferințele comunale, orașenești și municipale ale Frontului Democrației și Unității Socialiste și ale Organizației democrației și unității socialiste, din rândul muncitorilor și tehnicienilor, al tărânilor, al oamenilor de știință, cultură și artă, al cercetătorilor și inginerilor, lucrătorii din cooperare, pensionarilor, gospodinelor și altor categorii de oameni ai muncii.

La conferințe au luat parte primii secretari și membri ai birourilor comitetelor județene de partid, precum și reprezentanți ai organizațiilor de masă și obștești.

Desfășurate într-o atmosferă de puternic avânt patriotic și deplină angajare revoluționară a întregului nostru popor pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a prevederilor de plan pe anul 1985 și pe întregul cincinal, pentru îndeplinirea istoricului hotărâri adoptate de cel de-al XIII-lea Congres al partidului, conferințele au constituit un nou prilej de manifestare puternică a unității tuturor oamenilor muncii din patria noastră în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a hotărârii întregului popor de a acționa cu fermitate, cu pasiune și dăruire pentru

înfăptuirea în cele mai bune condiții a programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Conferințele au analizat, într-un înalt spirit de exigență și responsabilitate, activitatea desfășurată în perioada care a trecut de la congresul precedent al Frontului Democrației și Unității Socialiste și au stabilit măsuri pentru îndeplinirea sarcinilor ce revin Consiliilor Frontului Unității și Democrației Socialiste, organizațiilor de masă și obștești componente, din Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea al P.C.R., din Directivele privind dezvoltarea economică-socială a României în cincinalul 1986-1990 și orientările de perspectivă până în anul 2000, din programele-directivă privind dezvoltarea economică-socială în profil teritorial, creșterea nivelului de trai și ridicarea continuă a calității vieții.

Vorbitorii au dat o înaltă apreciere rolului hotărâtor al tovarășului Nicolae Ceaușescu în elaborarea și transpunerea în viață a întregii politici interne și externe a partidului și statului, a programelor de dezvoltare și înflorire multilaterală, în perfecționarea continuă a democrației noastre socialiste, revoluționare.

Dările de seamă prezentate și dezbaterile care au avut loc au evidențiat acțiunile întreprinse de către consiliile locale ale Frontului Democrației și Unității Socialiste și organizațiile componente, sub conducerea organizațiilor de partid, pentru mobilizarea tuturor oamenilor muncii din industrie, construcții, transporturi, din comerț și circulația mărfurilor, din agricultură și celelalte sectoare de activitate pentru realizarea unei noi

calități, superioare, în toate domeniile producției materiale, ale vieții socio-economice, pentru soluționarea problemelor de larg interes cetățenesc, pentru educarea politică și civică a maselor, pentru ridicarea nivelului conștiinței socialiste.

În cadrul conferințelor județene, al conferinței municipale București ale Frontului Democrației și Unității Socialiste și ale Organizației democrației și unității socialiste, au fost alese consiliile județene și Consiliul municipal București ale Frontului Democrației și Unității Socialiste și birourile lor executive. Au fost alese totodată comitetele județene și Comitetul municipal București ale organizațiilor democrației și unității socialiste și birourile acestora, delegații la Congresul al III-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste și au fost desemnați candidații pentru organele centrale ale F.D.U.S. și Organizației democrației și unității socialiste.

Intr-o atmosferă vibrantă, de profundă angajare patriotică, participanții la conferințe au adoptat, în încheierea lucrărilor, telegrame adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Prezenți la lucrările conferinței Frontului Democrației și Unității Socialiste și ale conferinței Organizației democrației și unității socialiste ale municipiului București, ne-am adresat citorva delegați la aceste conferințe, pentru a afla de la dinșii preocupările concrete ale acestor organizații, în direcțiile subniate mai sus :

„Ne preocupăm pentru perfecționarea învățământului”

Cornelia Fica este șef de lucrări și președinte al comitetului O.D.U.S. din Centrul universitar București. Iată ce ne declară : „Noi, în Centrul universitar București, sintem constituiți în 80 de organizații de institute, facultăți și servicii administrative. Activitatea noastră, conform specificului unităților de învățământ și cercetare științifică, este îndreptată în special spre laturile calitative și intensive ale procesului instructiv-educativ și cercetării științifice, ca factori importanți ai revoluției tehnico-științifice. Ne-am preocupat în mod deosebit de perfecționarea învățământului, de îmbunătățirea cursurilor, de adaptarea lor la cerințele noii etape de dezvoltare a economiei, a societății românești. În programele de învățământ au fost incluse teme din domeniul roboticii, microprocesoarelor, eficienței economice a mecanicii, automatizării, al folosirii plantelor medicinale în industria farmaceutică și în combaterea principalelor boli cronice. Apoi, o preocupare de seamă a Comitetului O.D.U.S. din Centrul universitar București a fost și aceea a angajării potențialului științific, din Centrul universitar București, pentru rezolvarea problemelor prioritare pe care le ridică dezvoltarea economică-socială în anul 1985 și în cincinalul 1986-1990, precum și în planul de perspectivă până în anul 2000. În mod concret, activitatea noastră s-a axat pe realizarea de mașini și utilaje cu performanțe superioare celor actuale, pe roboți industriali, pe valorificarea resurselor de energie secundară și neconvențională, elaborarea de proiecte de arhitectură pentru centrul civic al Capitalei etc. La unitățile de învățământ și cercetare ca caracter umanist s-au elaborat și sint în lucru sinteze, cercetări fundamentale referitoare la istoria patriei, teoria statului și dreptului, formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste. În continuare ne revin sarcini sporite pe linia formării omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, cu o pregătire profesională deosebită, cu o concepție științifică despre lume și viață, cu o atitudine înaintată față de muncă, de avânt obștești, de familie și societate.

În această direcție subliniem participarea membrilor O.D.U.S., cadre didactice și cercetători, la formele organizate ale învățământului ideologic, la studierea și aplicarea în viață a documentelor de partid.”

„Nu e ușor să te situezi în frunte, dar e foarte greu să te menții”

Păsărică Victoria este cercetător principal la Institutul de cercetări metalurgice din București : „La început, zice dînsa, organizația noastră, a democrației și unității socialiste, s-a constituit cu un număr de 383 membri, iar azi avem 704 membri și 11 organizații. Membrii acestor organizații au acționat, în principal, pentru îndeplinirea unor obiective tehnico-productive și de cercetare, de ridicare a nivelului profesional și politico-ideologic, de muncă patriotică și gospodărire,

precum și pentru realizarea unor acțiuni educative, cultural-sportive și organizatorice, legate de întărirea ordinii și disciplinei la locul de muncă, în viața de organizație. În domeniul cercetării, ne-am preocupat de valorificarea superioară a resurselor energetice, a lărgirii bazei de materii prime ; de utilizarea hulelor necorespunzătoare din Valea Jiului la fabricarea cocsului metalurgic, de valorificarea argilei de la Tîrgu Jiu la fabricarea produselor refractare ușoare și a minerurilor sărace în mangan și fier la elaborarea fontei în furnal. Apoi, în domeniul asimilării produselor pentru energia nucleară, am omologat fevile din oțel inoxidabil austenitic, am studiat caracterizarea comportării la coroziune fisurantă sub sarcină a oțelurilor pentru apa grea, putem vorbi, de asemenea, de asimilarea produselor plate la C. S. Galați și a barelor de oțel pentru organe de asamblare la Combinatul de oțeluri speciale Tîrgoviște, cu caracteristici garantate pentru utilizare în centrale nucleare. Microproducția din institutul nostru va intra într-o nouă etapă de dezvoltare pentru sporirea producției de oțeluri de înaltă puritate și aliaje electro-tehnice, a aliajelor de titan și zirconiu pentru centrale nucleare și aeronautică, conform indicațiilor și sarcinilor trasate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu ocazia vizitei la institutul nostru, în anul 1982. Sigur că avem și alte realizări : în 1984 am elaborat și omologat peste 40 tehnologii noi, am finalizat 12 programe de sistematizare și automatizare a proceselor de reproducție și de conducere, am realizat, în concepție proprie, peste 35 de produse noi, care au permis diversificarea calitativă și sortimentală a produselor metalurgice. Ne-am angajat, printre altele, să perfecționăm 20 tehnologii noi peste plan, să asimilăm 50 produse noi pentru programele prioritare și să omologăm 14 programe de automatizare a proceselor de producție. Acestea și alte obiective propuse ne vor menține, sperăm noi, pe locul frunții pe care se situează institutul nostru în întrecerea socialistă pe țară, de doi ani consecutiv.”

„Vrem să dotăm agricultura cu mașini de calitate”

Nicolae Cărciumărescu, inginer, președintele Organizației democrației și unității socialiste de la Întreprinderea de mașini agricole „Semănătoarea” București : „Cei 2700 de membri ai O.D.U.S. din întreprinderea noastră reprezintă 37 la sută din totalul oamenilor muncii. Sintem, cum se poate constata, o forță puternică și, de aceea, atenția noastră a fost îndreptată cu precădere spre îmbunătățirea calității mașinilor agricole. Vrem, este al tuturor acest vrem, să dotăm agricultura cu mașini de calitate, competitive, durabile. În acest sens organizăm întîlniri cu participanții la tirgurile internaționale, cu cei care au făcut parte sau fac parte din echipele de service ale întreprinderii noastre în străinătate. Discutăm cu ei, aflăm care ar putea fi piesele, ansamblele sau subansamblele care mai pot fi perfecționate, îmbunătățite, aflăm ce mai trebuie remediat, pentru a conferi produselor noastre

tre competitivitate, pentru a le impune pe piața internă și externă mai ales. Apoi, în același scop, ne documentăm prin reviste, filme cu conținut tehnic nou, observăm cerințele actuale ale beneficiarilor.

O altă direcție în care membrii organizațiilor noastre O.D.U.S. au acționat este aceea a economisirii de energie, prin folosirea resurselor energetice secundare din sectoarele calde, reducerea adaosurilor de prelucrare, folosirea inducției pentru încălzirea unor piese, folosirea în vopsitorie a unor grunduri cu temperatură de uscare mai mică. Am redus, de asemenea, materiile prime, ne preocupăm de înlocuirea unor repere turnate cu repere executate din tablă zincată, folosim deșeurile rezultate la ștanțare. Ne preocupăm, în continuare, de introducerea unor noi tehnologii, de perfecționarea celor existente, de ridicarea gradului de automatizare a proceselor de producție, de introducerea sistemelor de prelucrare automată a datelor, de perfecționarea și creșterea calificării oamenilor, a conștiinței lor muncitorești.”

Din cuvîntul tovarășului **Dumitru Necșoiu**, prim vicepreședinte al Comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului București, aveam să aflăm însă și alte date, în măsură să redimensioneze imaginea de azi a Capitalei noastre : am reținut, astfel, că oamenii muncii din unitățile Consiliului popular al municipiului București au realizat în anul 1984, peste plan, o producție-marfă industrială în valoare de 232,5 milioane lei, sarcinile de export fiind depășite cu 20,3 milioane lei, iar livrările la fondul pieței cu 23,3 milioane lei. Au fost date în folosință populației Capitalei 24007 apartamente și 68430 mp spații comerciale, realizîndu-se totodată 97688 mp modernizări de străzi, 57,3 km rețele apă, 19,2 km apeeducte, 33,3 km rețele canalizare, 8,9 km rețele de termoficare și altele.

Dar am reținut din cuvîntul tovarășului **Dumitru Necșoiu** și felul în care va apărea Bucureștiul în viitorul foarte apropiat : beneficiind de un volum important de investiții, Capitala va cunoaște un amplu program de construcții de locuințe și obiective social-culturale, de numeroase lucrări în domeniul tehnico-edilitar. Printre altele, se vor da în folosință populației 24300 apartamente, 43300 mp spații comerciale, 56100 mp străzi, pavaie, și peste 70000 mp spații verzi. Traseele de transport în comun se vor extinde cu 10,4 km metrou și cu 36,6 km cale simplă tramvaie și troleibuze, introducîndu-se dispecerizarea automată a circulației în 45 intersecții principale. În acest an se vor continua lucrările de construcție la Casa Republicii, la bulevardul Victoria Socialismului, la celelalte ansambluri monumentale din noul centru politic-administrativ, care se vor înscrie ca noi și impunătoare ctitorii ale Epocii Ceaușescu, conferindu-i municipiului București o înfățișare tot mai modernă, demnă de Capitala României socialiste, mărturie a vocației constructive a eroicului nostru popor.

N. GRIGORE MARAȘANU

Aș începe aceste rinduri cu „a fost odată” pentru că într-adevăr, după cum povestește moș Topan acel loc viran de pe malul Someșului nu a fost arat nici semănat de nimeni de aproape o sută de ani. Creșteau aici bălării, brusturi sălbatici și cucută, știr și troscoțel.

Spuneam a fost odată pentru că în urmă cu trei ani cîțiva inimoși tineri de la Ocolul silvic din Ulmeni, județul Maramureș, dintre care aș aminti pe inginerii Gheorghe Merlaș și Gheorghe Moale (încă stagiar), tehnicianul Teofil Mojoic, secretarul organizației de bază P.C.R., s-au gândit că cele 5 hectare de loc mlăștină ar putea fi totuși folosite. Cum ? Ne spune tocmai Gheorghe Merlaș : „Cînd am început să tăiem și să curățăm bălării, mulți localnici care treceau pe lingă noi ziceau în gînd dar și cu voce tare «mă băieți, vedeți-vă de treabă că nici noi, nici moșii noștri n-am reușit să scoatem nimic din acest pămînt al dracului. Pe voi credeți că va vasculta ? Să nu vă fie munca pe degeaba». Și iată că mlaștina ne-a ascultat” !

Intr-adevăr munca nu le-a fost degeaba. O muncă inversunată, o trudă care pînă la urmă i-a trezit pămîntului pofta de a produce.

„Ne sculam la 5 dimineața, conchide

Cum poți smulge unui hectar de mlaștină un milion de lei

Teofil Mojoic, într-un martie friguros, ne luam cizmele de cauciuc și pînă la ora 7 cînd intram la serviciu începeam desecarea. Eram doar o mină de oameni și duceam o bătaie crîcnenă cu cele 5 hectare de mlă care de multe ori înghețau pe noi. Apoi am văzut că pămîntul ne ascultă și am început aratul, fertilizările, erbicidările și alte complicate lucrări. Văzînd că țarina grasă ni se prelungea printre degete precum nisipul într-o clepsidră am zis că-i semn bun și după mai multe discuții, unele mai aprinse, altele mai domoale, am fost cu toții de acord ca în acest pămînt renăscut prin truda noastră, a celor de la Ocolul silvic din Ulmeni, să cultivăm răchită pentru împletituri. Da, nu vă mirați, răchita selecționată pentru împletituri fine, care în fiecare an prin atelierele proprii de împletituri ne aduc un venit de aproape cinci milioane de lei”.

Am văzut acel pămînt, cîndva al nimănui, acum intrat în fondul forestier al ocolului silvic, cu nulele sale roșiatice care foșneau metalic în lumina lăptoasă a dimineții de iarnă aducînd a pădure tropicală cu miliarde de arbori. Am văzut aceste fibre singerii fierbind în uriașe cazane cu abur, decojindu-se, răminînd albe precum zăpada de afară, am văzut apoi miini dibace împletindu-le trecînd peste ele ca peste corzile unei harpe, mingîndu-le pînă devin coșuri, fotolii, frapiere, de o diversitate de culori și modele, destinate exportului : Italia, R. F. Germania, Belgia, Franța etc.

Aurel Iluț, șeful districtului silvic, îmi mărturisea că cererile sînt extrem de mari, de aceea împreună cu cei 180 de muncitori de la atelierul de împletituri vor mai reda în iarna aceasta fondului forestier încă 3 hectare de pămînt mlăștină din lunca Someșului, plantînd răchită pentru împletituri.

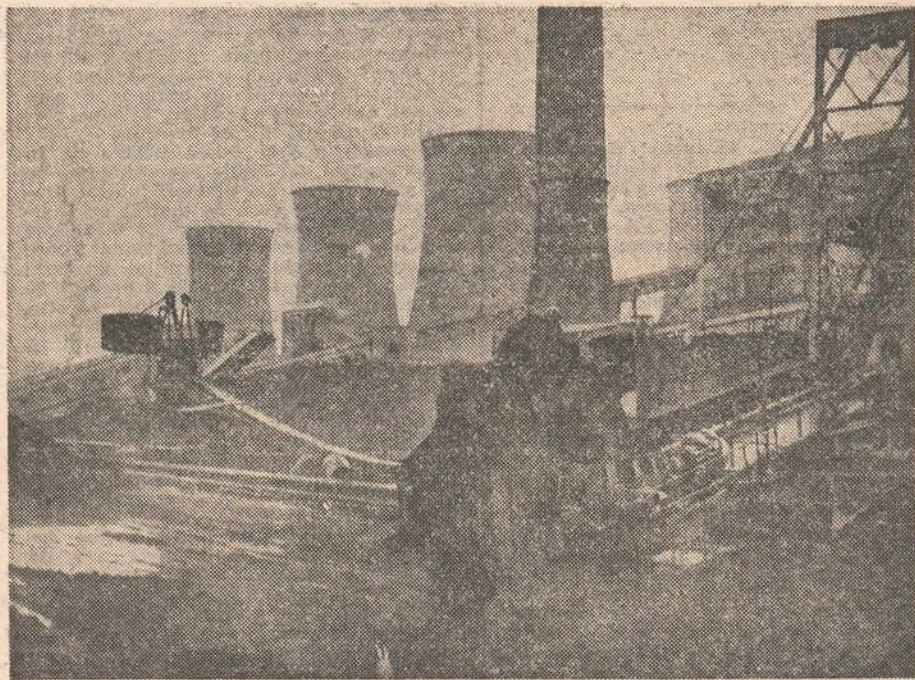
La Ulmeni mica industrie a prins rădăcini precum nulele de răchită, rădăcini care aduc substanțiale venituri cetățenilor ce o practică, rădăcini sprijinite în exclusivitate pe folosirea resurselor locale.

„Dacă mai amintim, zice Teofil Mojoic, că anul trecut am îndeplinit și depășit toți indicatorii de plan (împăduriri integrale 130%, autohtone foioase repede crescătoare 203%, rășinoase 110%) că în iarna aceasta am înființat o microfermă cu scrofițe pentru prăsilă și iepuri de casă folosînd produsele agricole necesare din propriul nostru teren redat prin defrișări agriculturii, că avem peste 200 de metri pătrați de solarii, veți avea o imagine mai vastă despre activitatea acestei miini de oameni de la ocolul nostru.

Dar ce poate fi mai vast, mai edificator decît înseși rezultatele obținute, decît însuși pămîntul care din sterp a devenit rodnic, din pustiu, plin de viață, aici într-un sat maramureșean unde o mină de oameni, cum se exprima interloctorul meu, au reușit să-l imblinzască, să-l strunească, pentru a-i smulge milioanele de lei.

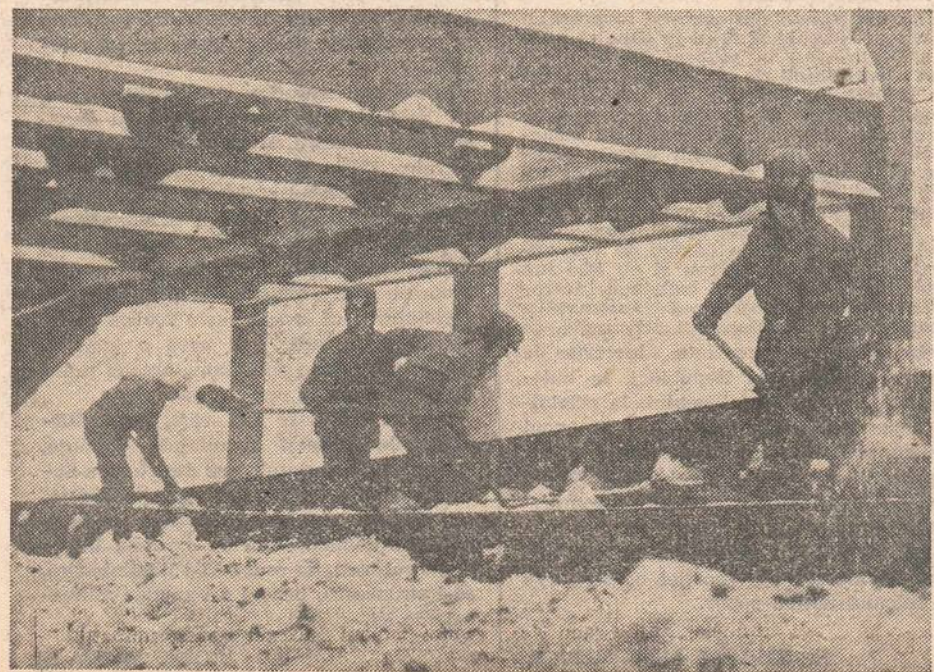
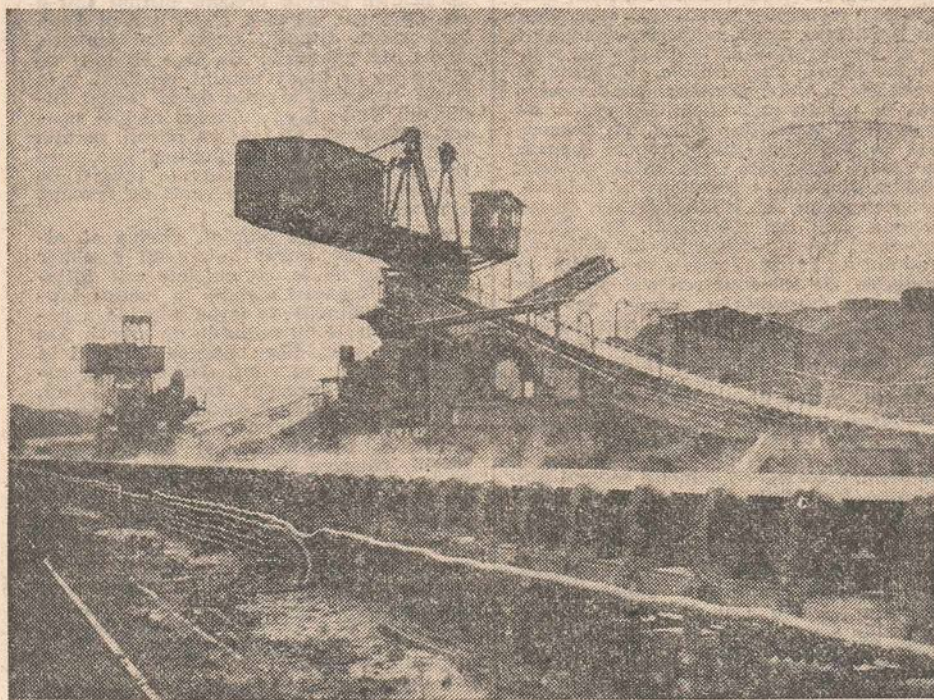
VIOREL VARGA

● Marea bătălie a iernii și-a avut aici unul din centrele ei de foc ●

Pasiuni care innobilează cărbunele, transformându-l în diamant

In aceste zile de iarnă, reporterul nostru Ilie Purcaru a fost martorul efortului eroic pe care minerii din marce bazin carbonifer al Olteniei îl depun în bătălia pentru energie.

Din cele 55 de milioane de tone de lignit înscrise în planul acestui an, Gorjul va trebui să dea peste 43 de milioane. De vreo 20 de ori și mai bine producția națională a branșei din 1965! Două mari bazine miniere, Motru și Rovinari, sint somate să expedieze zilnic zeci de mii de tone spre bucărele termocentralelor. Cele mai multe exploatare carbonifere, 90 la sută în cazul Rovinarilor, sint cariere sau „mine la zi”, expuse sub cer. S-au operat aici, prin ani, gigantice transmutații cu toate datele reliefului, dealuri și lanțuri de dealuri au fost dislocate și strămutate, văile s-au adâncit, satele au plecat, apele au sărit dintre maluri, constrinse în albiile noi. O exploatare ca aceea a Rovinarilor se întinde, la ceasul de față, pe vreo 30 de kilometri pătrați, adâncind mereu golul văii din care scoate cărbune. Cariera Roșia, din același bazin, își mișcă excavatoarele cu rotor (asa-numitele „excavatoare-uzină”, de înălțimea unor blocuri cu patru etaje) la 100 de metri sub albia de odinioară a Jiului. Totul se petrece sub cerul liber; utilajele și viața lor, oamenii și viața lor sint strins legate de regimul termic, de întâmplările vremii, de fluctuațiile lor.

La sfârșitul anului trecut a nins abundent. În numai două zile, 27 și 28 decembrie, stratul de zăpadă a atins 60 de centimetri. Încă o năvalnică rafală de fulgi, și grosimea stratului a depășit un metru. Căile de acces la mine și drumurile lignitului spre termocentrale au fost blocate. Geruri de minus 25—30 de grade, au paralizat utilajele și magistralele benzilor transportoare (însumind peste 250 de kilometri lungime) care duc cărbunele la sediile energiei. Ici-colo, viscolul a năboit zăpada în troiene cit casa, convertind tabloul în fabulos de Siberie.

Cărbunele Gorjului e un cărbune tânăr. Nu numai ca descoperire, ca așezare a sa în planul fructificării bogățiilor naționale, dar și ca vîrstă geologică. Un specialist străin, peregrin prin Gorjul carbonifer acum cîțiva ani, chiar s-a mirat de „precipitarea” cu care românii n-au mai stat să aștepte niște milioane de ani ca să recolteze un cărbune mai matur mai ales în calitate, ca și vinul vechi. Cînd s-a rostii această mirare criza energetică mondială încă nu răbufnise la intensitatea de acum. Probabil că, după niște ani, același specialist ne-a auzat. Criza nu ne-a surprins nepregătiți, o politică energetică realistă, responsabilă și vizionară i-a limitat din efectele care aiurea fac ravagii, chiar dacă nu putem fi (n-avem cum fi!) crutați de niște rigori care afectează întreaga planetă.

Și probabil că, la ora de față, același specialist ar fi iarăși surprins. Surprins de o bătălie pe care datele tehnicii o refuză. Oricum, dacă nu tehnica, experiența, cert, o amendează decretînd-o fără sorti de izbîndă. În alte părți ale lumii, în R.F.G., de exemplu cînd zăpezile ajung la carimbul cîmei și mai ales cînd e ger, cînd termometrele arată minus 10 grade, activitățile minierești „la zi” încetează, carierelor li se pun călșuri ce vor fi scoase numai odată cu primăvara. În Gorjul cărbunelui tânăr, cu oameni tineri și cu ambiții tinere, se înoată însă prin troiene și se trudește la minus 30 de grade. La apelul partidului, al secretarului general, oamenii Motrului și ai Rovinarilor fac tot ce pot, ba și ceva pe deasupra, ca să iasă deasupra iernii și să țină acolo, deasupra, făclia aprinsă a unei munci decisive pentru economia și forța țării.

O bătălie cuprinzînd zeci de mii de oameni. Numai minerii sint vreo 30 000. Alături de ei detașamente de muncitori din toată țara, militari, membri ai gărzilor patriotice, țărani din satele învecinate. Oameni care se grupează, odată cu zorii, în sute de formații de asalt, în sute de puncte-cheie, se regroupează, nopțile, la lumina focurilor și a farurilor mașinilor, dau contraatacuri înverșunate împotriva iernii, își reorganizează retragerile, căci

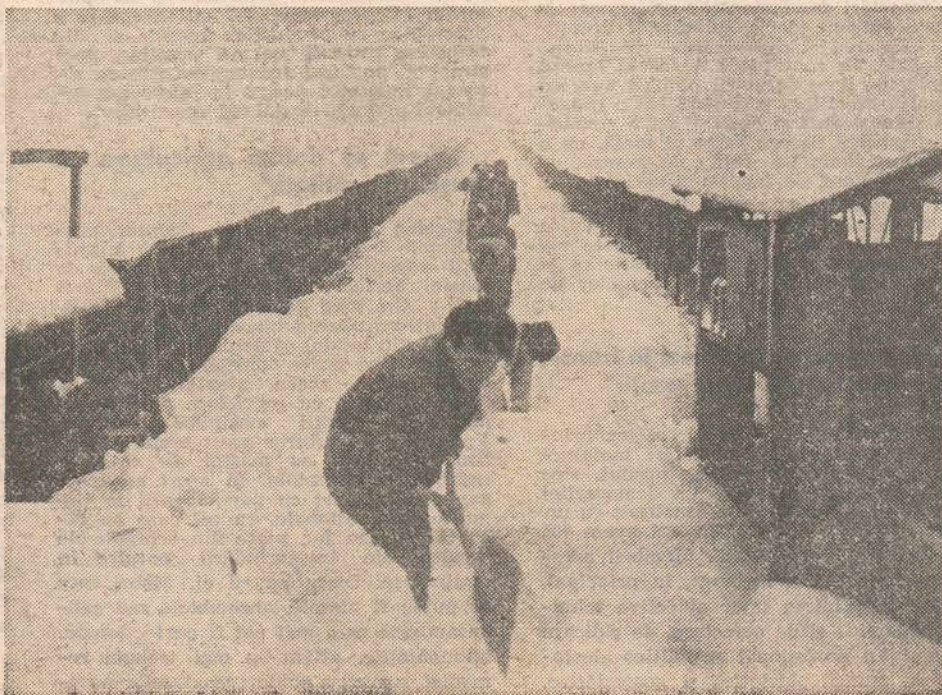
sint și retrageri, luînd-o a doua zi de la capăt. În ziua descinderii noastre aici, miercuri, 23 ianuarie, Motrul a extras 29 700 de tone de lignit (dintr-un plan de producție de 45 900), Rovinari 30 000 (dintr-un plan de 43 000), termocentralelor le-au fost livrate 60 000 de tone. Planul e încă un obiectiv ascuns în cețurile luptei, dar astăzi, oricum, e mai aproape, au fost zile cînd drumul spre el apărea la fel de lung și de greu ca și o expediție la Polul Nord. În ziua de 6 ianuarie cele două combinate miniere au dat doar 27 300 de tone de lignit, în 7 ianuarie doar 30 300, în 8 și mai puțin, 24 700, în 9 și 11 au săltat (40 200 și 41 000 tone), în 12 au coborît (28 500 tone), în 13 au coborît dezastruos (16 900). În tot acest timp, planul zilnic a fost de circa 90 000 de tone. O bătălie înverșunată, de uzură, cu sute de fronturi, o narațiune epică palpitantă și dură, în care personaje, conflicte, evenimente se înlanțuie și se întretaie în creșteri și în descreșteri pline de tensiune, în etape de răsplată care (vezi cifrele!) modifică de la o zi la alta relațiile din întregul tablou.

Începînd de la 15 ianuarie, cînd s-au extras 59 100 de tone de lignit, victoriile se desenează mai clar. Dar frontul e încă front.

Pătrundem în marea teatru de luptă al Rovinarilor. Dincolo de turnurile de piatră ale termocentralei (din care doar unul fumegă, funcționează un singur grup energetic din cele șase), surpriza năucește. Un val uriaș de zăpadă (n-am întrebat cit e de gros, poate că nu mai e chiar de un metru, dar nici cu mult mai puțin) inundă totul, pînă în zarea în care se intuiesc, siluete tremurătoare prin ceață, primele blocuri ale orașului Rovinari. Paradoxal, catastrofa s-a și înscris în ordinea normală a priveliștii, a și construit o altă ordine, care pare firească. E liniște, o liniște diferentă peste acest ocean congelat de alb. Lîngă noi, mai mulți țărani veniți să dea ajutor la deszăpezire se sprijină în lopiți, privind Gorjul prefăcut în Groenlandă fără uimire, fără să tresară măcar. Nici nu mai e un spectacol, e un dat. Un ocean de zăpadă înecînd o vale (o carieră de 30 de kilometri pătrați!) parcă de cînd e lumea.

Dar benzile transportoare merg. Șirurile de covoare de cauciuc care leagă excavatoarele de termocentrală curg spre noi cu poveri de cărbune. De-a lungul lor, cînd ochii ni se obișnuiesc cu ceața, se văd șiruri de oameni, în lungi și aparent nemșcate procesiuni negre de umbre. Cu cazmale și tirnăcoape, dau la o parte zăpada de pe cărbune și de pe benzi. Lîngă ei, minuind aceleși tirnăcoape și cazmale, dar cu ochii lioți de benzi și cu urechile atîntite la ritmul lor, sint muncitorii echipelor de intervenție gata să sară la prima dereglare din curgerea covoarelor cu cărbune.

Marea bătălie a iernii și-a avut aici, ni se spune, unul din centrele ei de foc. La minus 10 grade cauciucul benzilor devine casant, se poate sparge ca sticla. La minus 30, benzile explodează ca niște păsări, imprecindu-si mâțele de oțel ale tesăturilor. Excavatoarele se opresc, minele ies din luptă. La mina Lunoaia, într-o singură noapte, s-au rupt toate cele șapte benzi, inclusiv artera-magistrală care colecta întreaga tîndă a oamenilor. La fel s-a întimplat și în alte locuri. Vreo trei zile, toate circuitele de benzi transportoare din bazinele Gorjului au fost paralizate. Ruperea benzii începe uneori lin, mut, insidios, alteori este precedată de un huruit ca de cutremur (cel puțin urechile minerilor îl aud așa), apoi mina își abandonează brusc structura fierbinte, vic, devenind o roze geografie a pustului. Cînd mai și ninge, întreg acest peisaj al demenței intră într-o catalepsie din care zici că n-o să mai iasă niciodată. Vulcanizatorii echipelor de intervenție au trebuit să facă, și au făcut, minuni. Sub geruri năpraznice și sub torentele de nin-

Se lucrează pentru lumina țării

Viața României

● Pământul visează recolte cum n-a mai visat ●

soare au „cusut“ benzile rupte, după ce le-au spălat „ca la farmacie“, le-au prins în „juguri“, un fel de menghini gigantice, le-au presat și le-au „copt“ la 150 de grade, redându-le minelor respirația. La I.M. Rovinari, șeful de echipă Dumitru Văduva și ai lui, între ai lui fiind și fiu-său Ion, au muncit așa și cite 48 de ore la rând. Singura lor pază împotriva iernii: un cort militar, sub pinza căruia nu mai erau, ca afară, minus 30 de grade, ci... 28. La astfel de temperaturi, mașinile cu care se deplasează deobicei au trebuit părăsite. Frinele se blocau, îngheța chiar și apa din radiatoare. Nu numai apa mașinilor, dar și a bulldozelor trimise să le salveze, salvatorii trebuind ei înșiși salvați. Vulcanizatorii au înțeles prin troiene. Prin troiene au înțeles, zile în șir, și minerii. Către mina Albeni, din cadrul I.M. Urdari, autobuzul care-i aduce pe muncitorii din zona Novacilor n-a mai circulat vreo două săptămâni. Minerii Novacilor, ai Pociovaliștei și Bengeștilor au bătat, prin zăpezi, cite 15-20 de kilometri, pe drumuri care nu mai existau sau pe care ei le tăiau, ca să ajungă la șoseaua națională. De-acolo i-a cules (când i-a cules!) cite-un autobuz mai îndrăzneț. Azi, 23 ianuarie, I.M. Urdari a dat 5 100 tone de cărbune, cu 700 peste plan. Plusul provine de la Albeni. Inginerul șef al Albenilor, Jean Ceaușeanu gorjean din Runcu, e un mai vechi erou al reportajelor noastre, l-am întâlnit acum citiva ani pe șantierul centralei electrice subterane de la Tismana, ale cărei lucrări le-a condus. Ne spune că în acest încercat ianuarie prezența la mină a muncitorilor a fost de aproape sută la sută.

O bătaie crâcnă, dar nu disperată, ci, după primele momente de derută, constituită în front, cu rigoare de front. Un noroc, dacă în catastrofe mai putem vorbi de noroc (dar, firește, nu de noroc e vorba, ci de știință și iscusința unor meșteri electroniști și radiofoniști), a făcut ca sistemul informațional și de comandă. Intreaga vastă rețea de telefoane, radio-telefoane și interfoane semănate pe fluxul cărbunelui să funcționeze fără cusur. La orice oră din zi sau din noapte, orice cuvânt al inginerului Emil Huldu, directorul general al Combinatului Rovinariilor, sau al altor factori de răspundere, a răsunat în aceeași clipă în urechile oamenilor de pe excavatoare sau de la punctele de deversare a cărbunelui. Ecurile care se string, de la sute de kilometri, la dispeceratul central aduc astăzi vesti bune. Cariera Poiana s-a înscris în plan, a dat 5 000 de tone de cărbune, Roșia-Pesteană a dat 14 700 de tone, cu 1 400 peste plan, Roșia-Jiu a extras 6 200, cu 2 300 în plus. I.M. Rovinari e încă în urmă, datoria zilei se cifrează la vreo 15 000 de tone, mai multe excavatoare stau, cu defecte mecanice la benzile. Gerul încă își face de cap, dar vulcanizatorii lui Văduva și ai altor echipe sînt călări pe benzi, le cos, le descurcă, le pun în mișcare. Inginerul Nicolae Bercea, directorul întreprinderii (42 de ani, vreo 7-8 de directorat, faimă de as al tehnicii atestată de tot felul de distincții și de trofee), este, se pare, în nu știu cite locuri în aceeași clipă, stațiile de radio îl semnalează simultan în mai toate punctele carierelor. Întinim abia seara, la ședința de comandament. Vorbeste încet, cuvintele îi vin greu, o țigară îi arde uitată la colțul buzelor (de când fumează?, se miră cineva!) gesturile îi sînt lungi și nesigure, parcă proiectate cu încetinitorul, ca și cuvintele. E teribil de obosit, dar refuză scaunul pe care l-i oferă un subaltern. Trebuie să stea în picioare, ca să poată ține cuvintele drepte.

În depozitele celor două mari termocentrale gorjene, Turceni și Rovinari-Rogojelu, cărbune există. Vreo jumătate de milion de tone la Turceni, peste 400 000 la Rogojelu. Cu stortări eroice, minerii își fac datoria. „Intră în ritm“. Minele și „minele la zi“ sînt ca niște redute fortificate năvalnic impresurate și atacate de iarnă, dar care nu s-au predat. Acum, zona fierbinte a bătăliei s-a mutat în termocentrale.

La Turceni se îmbulzesc vagoane cu lignit. Lignit de la I.M. Motru și I.M. Jilț. Convoaie de vagoane, așteptînd (unele cam de mult) pe cele patru linii ferate care se întîlnesc în triajul termocentralei. Descărcarea merge anevoie, căci cărbunele e nu o dată înghețat, vagonul cu tot ce e-n el, e un singur sloi. Atît de compact că numai trotiul, itî zici, l-ar putea desface, așa cum numai trotiul, sau o pasiune a muncii care ar ard cărbunele, inabilindu-l și transformîndu-l în diamant, ar putea tăia sticla de nea înghețată care acoperă gros depozitul de lignit. S-a optat, firește, pentru ultima soluție. Depozitul e ca o piramidă albă, cu baza de vreo 800 de metri, cu înălțimea de 15. E îmbrăcat într-un ciorchine de oameni (muncitori ai termocentralei, constructori, personal TESA, militari), care îl dezvelesc cu cazmalele. Operația cea mai grea rămîne însă desferecarea masei de gheață care se cheamă un vagon cu lignit. Cu tirnăcoape, cu lopeți, cu răngi, cu dispo-

zitive manuale de frezat, vreo 1 000 de oameni (în timpuri normale, cînd descărcarea vagoanelor se face prin basculare, ajung 25) trudesc ca neamenii zi și noapte. Da, și noaptea, la lumina și la căldura mai mult simbolice ale focurilor și ale unor godine improvizate. Aici, se pare, s-a uitat zicala despre gospodarul care vara își face sanie. Nu și-a făcut-o acest zis gospodar nici iarna, stăpînit de o amnezie care acum se plătește. Așa-numitele „tunele de dezgheț“ (nu excesiv de complicate, cel puțin în raport cu priceperile celor de la Turceni: niște încăperi închise etanș, cu un microclimat care slăbește chinga de ger a vagoanelor), care trebuiau isprăvite încă din vară, nu sînt isprăvite nici acum. S-au mai produs aici, ca și la Rovinari-Rogojelu, și alte amnezii, deficiente, incurcături legate de pregătirile pentru iarnă, lecții pentru alte ocazii similare. Cei 1 000 de oameni le răscumpără acum printr-o muncă titanică. Izbîtită cu sete, gheața de pe cărbune sare în așchii infime. Tirnăcopul abia o zgrîie, dinții dispozitivelor de frezat scrișnesc în ea ca printr-o plasă de sîrmă. Oamenii cățărați pe vagoane sau virii sub roti par ei înșiși niște bulgări de gheață, așa cum se rostogolesc greoi de colo-colo (se preferă rostogolirea, e mai comodă și mai sigură decît coborîrea pe niște scări transformate în patinoare). Cînd, obosiți, incremenesc, ca să-și tragă răsufletul, scot pe nări trimbe de aburi, înghețate și ele. Alți oameni au tras, zile și nopți, la sudarea benzilor rupte, sfărîmate de ger și aici, la poarta de foc a uzinei. Estacadele care duc cărbunele în interiorul Turceniilor urcă, de la sol, pînă la înălțimea de 45 de metri. Pe traseele lor, suspendați în frîngiile de cirligele macaralelor, muncitori ai Antrepriizii Energomontaj-Turceni, în frunte cu maestrul Gheorghe Biscă, au sudat, așa, balansîndu-se în văzduh la zeci de metri, nu numai zile, ci și nopți. Sub valurile ninsorii și în geruri de minus 30 de grade.

Revenim la benzi. În mare, circuitele cărbunelui au fost refăcute, curgerea lor pe sute de kilometri dă viață și sens peisajului alb, amorf, care se scutură tot mai mult de urmele de cîmp devastat de bătaie. Reparațiile covoarelor de cauciuc se fac cu infinită atenție. Sînt „marfă scumpă“ covoarele astea, un tronson de numai 1500 de metri (pe care prietenul gerului îl poate sfîșia într-o clipă!) costă 1 milion de lei; se bate mult pe operații de prevenire a ruperilor, de consolidare a benzilor prea greu încercate. Se desfășoară din plin, cu succese care-și reverberază tot mai amplu ecurile în căștile radiotelefonistilor de la dispeceratul central, reparația și redresarea excavatoarelor pe care gerul le-a scos din luptă. Secretarul cu probleme economice al Comitetului de partid al I.M. Rovinari, Mihai Pasere, cîndva muncitor „la lopată“ în Gorjul carbonifer, azi ins cu două diplome universitare, de economist și de jurist, ne amintește că oamenii locului au în grîja lor fonduri fixe de peste 5 miliarde de lei. O avere! O avere care trebuie aprig vegheată și înalt folosită, răscumpărînd eforturile pe care țara le-a făcut pentru ea. Astăzi, 23 ianuarie, din cele 31 de excavatoare cu rotor ale Rovinariilor 6 au stat (între 15 și 24 de ore, pentru vulcanizarea benzilor rupte), dar miine, ni se spune, nu vor mai sta.

Din nou la Turceni. Termocentrala funcționează încă doar cu un singur grup energetic din cele trei. (Ca și Rovinari: tot cu un grup, din cele șase). Ni se spune însă că, pînă la sfîrșitul săptămîinii, cei doi coloși vor trage cu toate tunurile în marea bătălie a energiei. (Un telefon dat ieri, 31 ianuarie, ne-a confirmat apropierea sensibilă de îndeplinirea promisiunii).

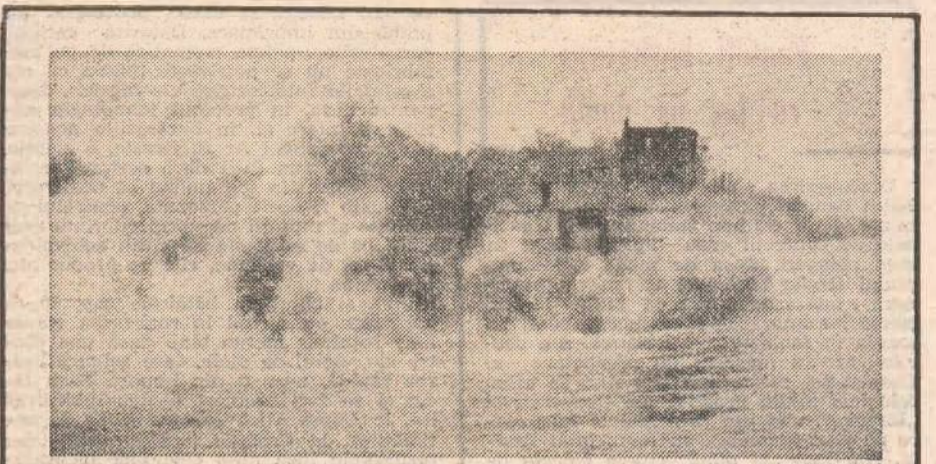
Un astru palid, despre care nu știi dacă e soare sau lună, încearcă să străpungă ceața. Ici-colo, raze mai iuți incendiază muchiile de zăpadă împodobite cu mărgelile de gheață. Poate că miine va fi soare și gerul, în sfîrșit, va fugi.

Deocamdată, bătălia cu gerul și cu urmările lui e în toi. O bătălie excepțională, cu oameni excepționali.

Bătălia pentru cărbune, pentru independența energetică națională, pentru înlăturarea sarcinilor Congresului al XIII-lea al partidului, de astfel de succese are nevoie. Succese care, sub razele ce prînd să împrăstie ceața și sub sfîrșirile de excepție ale oamenilor, care grăbesc normalizarea, încep să se rezeleze.

ILIE PURCARU ■

Fotografii de TITU ZIDARIU ■

Vești bune de dincolo de ghețuri

(Urmare din pag. 1)

bății s-au transformat în calcuni. Mii de tone de gheață continuă să apese peste viețile din adîncuri. Și atunci venim noi, vinătorii de pește, trecem fluviul cu săniile trase de cai, în sații avem saci și topoare, furci, lopeți, ostii și harpoune, minceocuri și prostovoale. Ne împrăștiem peste ghețuri, ca într-un ritual păgîn, moștenit din ancestralitate, și, prin sticla de gheață, căutăm cu privirile lacome, întinile cu pește. E aici! îi strig tatălui meu. El vine, pătrunde bine platforma de gheață cu privirea și zice ca pentru sine: „mda“. Începem să tăiem gheața, în formă de cerc, dăm capucul la o parte și spectacolul mă fascinează: apa și peștele țîșnesc, parca dintr-o ciudată arzeliană! Iau minciocul și scot crapul și știuca din groapa deasupra căreia am săpat copca, în carc saci cu pește, sacii îi sui în sanie. Cel mai vîoi nu se lasă prins. Atunci marim copca și tata „aruncă prostovolul! Tragem amîndoi de el și abia, abia reușim să-l aducem la suprafață. Încercăm sania cu saci cu pește și inhămăm caii la sanie. Imi bat miinile înghețate de cojocul care îmi apără trupul tînăr: sînt ca doi raci fierți! Căi se opintesc în hamuri, zboară cu noi peste pirtia albă, trecem Dunărea, spre casă, și în urma mea zăpeziște parcă s-au înroșit de jertfa peștelui. Tata e bucuros, vom avea ce minca toată iarna.

Asta era în copilăria mea aici. Acum? „Acum, zice inginerul Dumitru Danielescu, directorul tehnic al Insulei Mari a Brăilei, avem alte averi, mai mari și mai bine chibzuite, cred eu. Nici asprimea iernii parcă nu mai e aceea pe care o evocați dumneavoastră. Avem, la adăpost, în iarna aceasta peste 70 000 de oi, cit nu aveau toți locuitorii Insulei înainte, grupate în șapte ferme de producție; avem o fermă de creștere și mai avem o îngrășătorie. Sînt adăpostite acum în 69 de saivane și le îngrijesc 198 de ciobani, care de fapt nu mai sînt chiar ciobani, ci niște muncitori cu o pregătire mai complexă. Adăposturile sînt bune și hrană avem suficientă: 5 000 tone de fîn, 12 000 tone de paie de orz și de grîu, 4 000 tone de sfeclă furajeră și 8 000 tone de porumb siloz din cultură dublă. Sigur, iarna a fost iarnă și aici, în Insulă, căile de acces la saivane și grajduri au fost și la noi troienite, dar obligațiile noastre rămîn aceleași pe orice timp: să ne facem datoria“.

Și, deduc eu din întîmplările care se adună în carnetul de note, cei din Insulă și-au făcut datoria și pe un asfel de timp, și-o fac în continuare: la ferma Bălaia, de pildă, din cauza tonelor de zăpadă de pe acoperiș un saivan, în care erau adăpostite 500 de oi, era gata să cedeze, să se dărîme peste animale. Au sărit mai întii ciobanii, l-au proptit cu ce au putut, inginerul George Cavadia, cel care construise saivanul, a plecat cu citiva oameni de la Brăila, au mers 30 de kilometri pe jos, pînă la Bălaia, au trecut Dunărea cu piciorul, au dus cu ei materiale de construcție necesare, și au întărit construcția, au salvat animalele care puteau să rămînă fără adăpost.

La ferma Salcia, în același timp, oamenii luptau cu alte puteri ale iernii: puțul de forare, de unde ciobanii-îngrijitori scoteau apă pentru animale înghețate 2 000 de oi rămăseseră fără apă! Setea, la animal, ca și la om, e rea. Cum să cobori la 20 de metri, în puț, să spargi gheața? Mai ales cînd apa e sloi pînă la izvoarele cele nevăzute? Trebuiau să găsească o soluție! Șeful fermei, Ion Jurubiță, cu soția, Doina Jurubiță, cu alți oameni, au topit zăpada și au adăpat animalele.

La fermele „Drăganu“ și „Peci-neaga“, șefii fermelor, Gheorghe Ne-

graru și Aurel Blănaru, au stat tot timpul alături de îngrijitori și au asigurat animalelor hrană și apă.

Iar oile din Insula Mare a Brăilei au fătat, pînă la documentarea pentru acest reportaj, la adăpostul grajdurilor, pe calzi ogrinji, nu mai puțin de 17 000 de miei! Ei zăbdă acum, ca niște fluturi albi, ca într-un vis al copilăriei, ca într-un tarim ierac, și ne anunță noua semnele bune ale unui an care a debutat bărbătește.

— Dar oamenii? Il întreb pe directorul adjunct Dumitru Danielescu:

— De oameni, zice el, ne-am îngrijit mai întii, cu toate că oamenii noștri din Insulă sînt obișnuiți cu asprimea iernilor și verilor de aici; le-am asigurat hrana, căldura, liniște. Cît s-a putut, am aprovizionat Insula în mod normal, cu mașinile. În timpul în care Dunărea purta sloi, am trecut printre sloi cu bacul și am întreținut legăturile. Cît Dunărea a fost înghețată, în zona noastră, am tăiat cale din mal în mal și am asigurat trei treceri pe zi. Și n-am lăsat să se piardă legătura asta niciodată.

Viața a continuat normal sau aproape normal tot timpul, în zilele cele mai grele, continuă și acum, cînd în anumite zone, Dunărea este înghețată. Oamenii trec peste podul de gheață cu piciorul, trec cu sațiile trase de cai, cu carele, ca în iernile bogate ale copilăriei noastre de demult. Oamenii au continuat să se nască, indiferent de temperatura de afară, de viteza vîntului, de grosimea podului de gheață sau de poziția astrilor. De la Mărașu, o femeie a fost trimisă să nască la Brăila, nașterea fiindu-i mai dificilă. Citiva oameni au suit-o într-o mașină, au luat cu ei casmale și lopeți pentru a desfunda drumul, și au reușit să o aducă pînă în malul Brăilei. A fost trecută printre sloi! De la malul orașului, a fost luată cu salvarea și i s-a asigurat nașterea normală. Ce importanța mai are numele celor care au luptat cu nămeții, cu durerile nașterii? La Piatra Frecăței, o altă comună din Insulă, un bătrîn s-a îmbolnăvit grav. S-a luat legătura cu citiva oameni din comună, prin stația radio a fermei Frecăței. A fost adus pînă în malul Brăilei, la fel, salvarea a fost trecută cu bacul, printre ghețuri, de oamenii de pe remorcherul „Agricultorul“, comandant Nicolae Ganea. A fost salvată viața bătrînului.

Acum se trece cu bacul în mod normal. Dar vor veni alte zile de excepție, pentru că în amonte Dunărea e înghețată. Se vor rupe sloiurile, vor forca malurile și lupta va începe din nou. Dar oamenii sînt la datorie. Între timp, ei își repară tractoarele, combinele, alte mașini agricole care vor intra în curînd în campanie. Spre sfîrșitul lunii februarie vor termina reparațiile, vor însămînța peste 23 000 de hectare cu porumb, din care 20 000 hectare sînt planificate a da producții de 20 000 kilograme știuleți la hectar! Sînt recorduri atinse aici, în Insulă, de aceea acum se încearcă extinderea lor pe suprafețe mari. Pentru aceasta, în prezent, terenurile Insulei se fertilizează cu peste 40 de mașini, cu două avioane ale aviației utilitare. Pământul e acoperit, doarme sub hlamîda zăpezilor înalte, visenză recolte cum n-a mai visat. Pe sus zboară avioanele și împrăstie îngrășămintele care cad peste zăpadă.

— E bine așa? Il întreb pe Dumitru Danielescu.

— E foarte bine. Imi zice omul înfășurat în suba neagră; cînd zăpada se va topi, îngrășămintul va pătrunde odată cu apa spre rădăcina plantelor, vor împinge incolțirea spre suprafață.

În minte mi se înfățișează de pe acum tabloul acestei pangerminții.

Cu simțul datoriei
față de cetățean

Pantofi bărbătești cu toc de damă

Descoperirea am făcut-o pe stradă. Mulți oameni purtau obiecte de îmbrăcăminte de o calitate îndoielnică. Magazinele de confecții erau aprovizionate în mod obișnuit, Casa de modă a municipiului Reșița oferea și ea câteva propuneri interesante, dar și multe lucruri gterse iar îmbrăcăminte pentru copii nu excela în fantezie și coloristică. Am descins într-un magazin de prezentare al Cooperativei meșteșugărești. Aici se aflau cele mai multe produse ale Cooperativei „Birzava”, una din principalele furnizoare de gust îndoielnic în municipiul Reșița. Am luat „la mină” câteva obiecte de îmbrăcăminte, realizate de cooperativa amintită. În primul rând am invitat și răsivrit și pereche de pantofi cu 410 lei. Talpă turnată, față de piele, toc înalt, ca niște papainoage. Arătau ca niște pantofi de papioi. Și erau numai numere mari. Din douăzeci de perechi din cite primise magazinul, în citeva luni doar doi cumpărători se păcăliseră starșnic. Chiar și vânzătoarea Marineta Chișu se mira de ce i-or fi produs. Toate perechile erau de aceeași mărime. E greu de crezut că un bărbat de 1,80—1,90 ar fi tentat să se cațere pe asemenea papainoage caraghioase. Apoi am „admirat” o colecție de poșete și sacoșe confecționate după principiile „din avion nu se vede”, și „la fără merge”. O mușama grosolană, eroită fără nici o idee de design, pe alocuri cusută prost sau descusută. Am privit puțin și la îmbrăcăminte. Multă din ea era bună doar de purtat la lucru, acolo unde nimeni nu se uită să vadă cum te-ai îmbrăcat. Așa am ajuns să-l întrebăm pe președintele Uniunii județene a Cooperativelor meșteșugărești, Valentin Man, dacă tot le produceți, de ce nu le faceți ca lumea? Iată ce ne-a răspuns dinsul: „La noi în oraș este o tradiție industrială. Una meșteșugărească nu prea există. Abia acum ne-am desprins și încercăm să ne formăm oamenii. Eu personal sint nemulțumit și de fantezia și de calitatea confecțiilor pe care le executăm. Am făcut un concurs de creație, am cerut și sprijinul Centrului de îndrumare a creației, vom pleca în schimburi de experiență. Facem foarte puțin pentru tineret. Aici oamenii câștigă bine. Ca volum, facem față desfacerii de mărfuri. Din punct de vedere calitativ, ca estetică, nu. Facem cantitate în detrimentul bunului gust. Multe lucruri nu le-ăș purta nici eu. Abia acum încercăm să refacem un handicap. Am sentimentul că și la Reșița a venit și vremea industriei mici”.

Luciditatea și onestitatea interlocutorului nostru este de bun augur. Dar pînă la materializarea intențiilor bune mai trebuie timp și din vitrinele magazinului de prezentare se holbează la tine pantofi bărbătești cu toc de damă, poșete din mușama ca niște cutii de scule și scurte, pantaloni și bluze pe care le-ăș putea îmbrăca atunci cînd te apuci să faci curățenie.

CORNEL NISTORESCU ■

Teoria chibritului la ca acasă

Primul lucru care te izbește la Fabrica de chibrituri din București e că oamenii de aici știu. Adică înțeleg că produsele lor nu sint totdeauna ce-ar trebui și, judecînd așa, nu fac fașoane și nici nu încearcă să arate cu degetul la alții. Astfel stînd lucrurile, directorul Ion Grigoriu, de 2 ani în fruntea unei unități vechi de peste un secol (înființată, mai precis, în 1879), e un interlocutor ideal, care pare să aibă dreptate chiar și atunci cînd afirmă că „și gospodinele sint de vină, țînid chibriturile în umezeală”. Dinsul acceptă, da, mai sint motive de nemulțumire, dar e convins că acestea vor fi tot mai puține, în măsura în care cutiile de lemn (de tei) livrate pînă în vara lui 1984, vor dispărea de pe piață, înlocuite cu cele din carton. Am înțeles că această operație corespunde etapei a 3-a de modernizare a fabricii și, în altă ordine de idei, unei economii mergînd pînă la 7 mii de metri cubi de lemn pe an, ea decurgînd bine, dar nu fără poticneli, presupunînd și „adaptarea personalului”.

Teoria chibritului nu e, cum v-ăș aștepta, simplă. Dacă bățul e băț (din plop) și gămălia gămălie (din 30 de substanțe), atunci e bine de știut că o cutie e formată dintr-un toc și un sertar, care vin aici sub formă de prefabricate de la C.C.H. Brăila, peste ele aplicîndu-se, loco, o pastă care conține și fosforul cu pricina. De fapt, pentru a fi corecti, nu atît fosforul e cu pricina, cit cartonul! Acesta, conținînd mai multă cenușă decît s-ar cuveni, își pierde din rezistență, adică se rupe și se exfoliază mai ușor. Viciilor fundamentale, oamenii lucrează, nu-i așa, cu ce primesc, li

se mai adaugă și altele, provenind (de pildă) din imprimare. Datorită calității cernelurilor, paleta cromatică de pe prefabricate nu se potrivește mereu cu cea a celulelor fotoelectrice ale fabricii, drept pentru care, în procesul tehnologic, cutiile se întorc și, în bucătăriile noastre, bețele se varsă! Ar fi, firește, o soluție, să verifici mai întii dacă sertarul e introdus corect în toc, numai că rezolvarea nu poate fi decît personală, controlul de calitate al unității neputînd cuprinde cele cam 700 de milioane de cutii, echivalentul a 430 de vagoane, cite se produc aici într-un an!

Pînă și bățul dă bătăi de cap, 30 de substanțe concurînd la realizarea gămăliei. Totul ar merge bine dacă una dintre ele, cleiul de picle, care asigură lipirea rapidă, n-ar fi din import. S-au făcut și se fac încercări pentru înlocuirea lui, la Copșa Mică (pentasulfură de antimoniu), la Craiova (aracet) etc., dar rezultatele încă nu-s cele mai încurajatoare. Mai nou, rețetele au vizat și anotimpurile, în sensul în care chibriturile de iarnă conțin substanțe pirotehnice mai puternice, dar inginerul Grigoriu recunoaște că tentativa aceasta n-a prea avut succes, beneficiarul (M.C.I.) neținînd cont de noutate și dirijînd nediferențiat chibriturile în rețea. Și în privința esteticii, a desenelor, s-au făcut pași înainte, doar că timizi.

N-am respecta adevărul dacă n-am spune că oamenii fabricii n-au căutat și nu căută noul, în paralel cu sarcinile de fiecare zi (reducerea consumurilor specifice, a energiei etc.) de care se achită cu vrednicie. Bunăoară, ei au pus la punct așa-zisele chibrituri plic duble, numai că ele continuă să se confrunte cu lipsa comenzilor, după cum chibriturile de menaj, în cutii mari, cu 250 de bețe, așteaptă fixarea prețului de desfacere. Preocupările pe linia ridicării calității și a diversificării (recent, s-a omologat, în colaborare cu Registrul Naval, chibritul de vînt, cu gămălie triplă) sint evidente, inginerule Claudia Nichita și Cornelia Anghel putînd depune mărturie pentru asta, dar nu-i mai puțin adevărat că aici, la Fabrica de chibrituri, rămîne destul loc pentru mai bine. Realismul oamenilor însă, modul lor de a privi realitatea în ochi ne determină să sperăm că vom avea, cit de curînd, chibriturile pe care le dorim și, la urma urmei, pe care le merităm.

VIDIU IOANŢOIA ■

Capsulă pentru eternitate

Cînd a auzit despre ce-i vorba, Ion Stamanichi, directorul Întreprinderii de sucuri și răcoritoare București, a intrat deodată sub presiune, gata să explodeze. Iarși despre capsule de autosifon? Altă reclamație? M-am săturat! Pe măsură ce discuția a avansat și omul a revenit la înălțimea normală a coloanei de mercur, mi-am dat seama că avea tot dreptul să se manifeste cit se poate de „acidulat”.

Lucrurile stau cam așa: Sistemul a fost asimilat acum vreo două decenii și, la ora actuală, a rămas unic în lume. Avantajele sint incontestabile. În ciuda simplității, o capsulă are cinci reperi, dintre care două garnituri care constituie și slăbiciunile sale. Producătorul a fost și a rămas „Electrometal” Timișoara. De la introducerea sistemului și pînă în prezent, s-au lansat pe piață citeva sute de milioane de bucăți. Pentru El-met problema e simplă: ei a-samblează capsula, o umplu și o trimit în comerț. Firma și-a păstrat reputația neștirbită, își face planul și nu are nici o reclamație. Greutățile încep pentru Întreprinderea de sucuri și răcoritoare București care, de fapt, exploatează majoritatea capsulelor și pentru cetățeanul nevinovat care în zadar agită sifonul și reclamă. Explicația ar fi următoarea: în momentul decomprimării se produce un șoc termic, temperatura din interiorul capsulei ajunge la -40°C, iar gazul iese cu o presiune de 80 atm. Cîtele vorbesc de la sine. Oricît de rezistente ar fi garniturile ele au o viață limitată. De altfel producătorul garantează șapte umpleri. Dar o capsulă, o dată intrată în comerț, este concepută ca un „perpetuum mobile” și ar trebui să reziste o eternitate. Unele au atins o vîrstă venerabilă. De aici încep necazurile. Numai staționînd în comerț, garnitura tot se corodează de la bioxidul de carbon. Clientul o ține și el în cheia autosifonului și acidul carbonic vine retur. Unii nici nu știu că au autosifoanele defecte. Încă de la prima reincărcare, unele capsule ajung deja terminate. Pentru toate astea vinovat e „ursulețul” (el reprezintă emblema Întreprinderii de sucuri și răcoritoare București). Secția din Militari a fabricii, singura din Capitală, de altfel, încarcă 150 000 de bucăți zilnic. Ele sint lăsate 24 de ore, apoi recîntărite. Cele cu pierderi mari se defectează ușor și se înlocuiesc. La sifonarie, clientul dă cu ele de teighea sau le încarcă cu agrafa și mai înapoiază citeva. Să reținem că încercatul unei capsule, material plus manoperă, costă 0,45 lei. Procentul de restituiri este însemnat, iar pierderile considerabile. Cele cu scurgeri lente se depistează abia de

către consumator. În felul acesta toată lumea e nemulțumită. Nu s-ar spune că în fața valului de reclamații Întreprinderea de sucuri și răcoritoare nu s-a străduit să le preîntîmpine. În primul rînd orice capsulă susceptibilă de defectiune este reprimată, ceea ce, să recunoaștem, e un lux. S-a încercat chiar modificarea ventilului prin rectificarea scaunului supapei și îmbrăcarea cu o garnitură tronconică pentru a se evita jocul. S-au testat zeci de variante de materiale plastice și cauciucuri. Gheorghe Silion, șeful atelierului de capsulare, a brevetat o mașină care încarcă 40 de bucăți concomitent. Față de numai una cit era în proiectul inițial, productivitatea muncii a crescut spectaculos, s-au realizat economii de energie, de personal și de spațiu. Întreprinderea de sucuri mai reușește să înlocuiască anual cam două milioane de supape, operațiune care ajunge la aproape 2 lei per capsulă, și se suportă din fondurile proprii. Față de cele 50—60 de milioane pe care le rodează într-un an, procentul este infim. Ceea ce s-a cîștigat pe o parte se pierde pe alta. Încă nu s-au găsit materiale și o soluție tehnică pentru ca etanșizarea să fie perfectă. Nici n-ar fi posibil cu mijloacele de aici. În două decenii de producție, El-met n-a adus nici o ameliorare capsulei. Toate promisiunile au fost de circumstanță. A refuzat chiar asistenta tehnică.

Soluția ideală ar fi schimbarea sistemului de capsulă cu ventil. Ne îndoiim că specialiștii de la El-met, dacă ar avea preocuparea, n-ar găsi variante tehnice pentru adaptarea capsulei românești la sistemul de ermetizare prin cositorire, sistem perfect, cu fiabilitate nelimitată, răspîndit în toată lumea. Dar atîta timp cit El-met obține beneficii fără griji și nu are nici o răspundere în exploatarea produsului, ne e greu să credem că interesele lor va spori. Ii asigurăm pe toți cei interesați că o astfel de capsulă cositorită poate rezista realmente la infinit.

IULIAN COSTANDACHE ■

Cu și fără fermoar

De cele mai multe ori, la un fermoar te gîndești, dacă te gîndești, ca la un obiect mărunt, unul din acele fleacuri pe care le găsești în toate mercerile și cu care nu merita să-ți bați capul. Asta, pînă cînd, banalul fermoar se defectează. Atunci, îți spui că nu este chiar atît de insignifiant, iar dacă accidentul se întîmplă pe stradă, situația poate deveni jenantă și — de ce să nu recunoaștem — îndrepti un gînd, nu tocmai agreabil, spre cei care l-au fabricat. Ilie Ion, președintele Cooperativei „Prestarea” din Capitală, a fost intru totul de acord cu mine: „Așa este, avem deseori necazuri cu gențile. Vin clienții la noi cu reclamații. Se defectează repede fermoarele. De unde le luăm? De la „Metaloglobus”.

La „Centrala mecanică și de articole casnice — Metaloglobus” m-au invitat în biroul său directorului general adjunct, inginerul Eugen Sorescu. „Fermoarele? Sigur, noi asigurăm cea mai mare parte a producției în țară: 65 de milioane de bucăți pe an. Se mai fac încercări timide la Oradea, la Măcin, la Lehliu, dar specializați sintem noi. Procesul tehnologic este complicat”. Ce o fi așa de complicat m-am întrebant, dar o avalanșă de termeni tehnici mi-a tăiat replica. Mi s-a vorbit de matrice cu precizie de microni, de generatoare de ultrasunete, de probe de duranță... Clar, se citea pe fața mea că n-am înțeles nimic. „Să vă arătăm secția” mai adaugă directorul și este chemat inginerul Dan Buzescu. Apare atît de încruntat, încît sint nevoia să mai destînd puțin atmosfera: „Dacă vă uitați atît de urît la mine, mă sperii și nu mai vreau nimic”. „Păi, n-ăș venit să ne criticați? — zîmbește și mă simt mai în largul meu. Haideti să vedeți cum se face un fermoar”. Secția este o fabrică în toată regula și o luăm „metodic”. Timp de 4 ore sint purtată prin zeci de locuri, mi se explică toate cele 40 de operații tehnologice, mașini uriașe, sofisticate făcane, păcane, scot aburi, inghit mii de metri de bandă textilă și alte mii de metri de fișii de alamă pentru a arunca, apoi, kilometrii de fermoar. Sub ochii mei, granule de plastic se transformă în zimți de fermoare. Trece și pe la C.T.C. Cîteva zeci de femei închid și deschid de citeva ori fiecare fermoar. Zeci, sute de fermoare le trec zilnic prin mină. Le închid, le deschid, pe fiecare — și sint 65 de milioane într-un an! „Ați obosit?” mă întrebă inginerul. Au trecut patru ore. „Nu” mint eu, complet amețită de „banalele fermoare”. „Atunci haideti să vă arăt probele destructive”. Intrăm într-un laborator unde se testează rezistența la tracțiune laterală și longitudinală a lanțului, la smulgere, la rupere, a subsansamblelor, rezistența la uzură, la vopsire. Mă gîndesc la faptul că nimeni nu folosește un fermoar cu atîta duritate cum am văzut aici. Și aici rezistă. De ce se distrug apoi, după plecarea din fabrică? „Beneficiarii nu respectă instrucțiunile de folosire. Coaserea lui nu se face întotdeauna în poziția perfect întinsă, nu se respectă distanța de minimum 3 mm pînă la marginea ma-

terialului pe care se aplică, această margine nu se curată întotdeauna de diferite resturi care se întîmplă să intre între dinții fermoarului. Dacă se lipesc la produse din piele, se mai prelinge soluția de lipit și atunci se blochează cursorul. La închiderea fermoarului, cele două laturi nu se întind perfect, fac cute și se deplasează dantura. După ce-l folosim de citeva ori incorect, se defectează. Greșeala noastră este că nu insistăm să-i obișnuim pe confecționeri să folosească fermoarele întotdeauna numai la obiectele pentru care sint destinate prin fabricație. Deasemenea, trebuie să învățăm să se gîndească la faptul că, „banalul” fermoar este de fapt, un angronaj, de fel banal, cu instrucțiuni de folosire, care trebuie respectate”.

Să înțelegem, deci, că singura soluție ar fi, să tipărim un manual pe care să-l înfîtuim, eventual, „Cum se folosesc un fermoar?” Nu e prea complicat? Dar dacă am încerca să le fabricăm în așa fel încît să reziste, nu numai la probele destructive din laborator, ci și la banala lor întîlnire cu obiectele pe care sint aplicate?

LIANA MOLNAR ■

Un „mof” cam costisitor

Cel puțin în Capitală, o primăvară amețită ne lasă să ne vedem ca lumea de treabă. Așa stînd lucrurile, la citeva grade peste zero, altfel vezi viața, iar așteptatul autobuzului sau troleibuzului (tramvaiule s-au descurcat mai bine în perioada de vîrf a iernii, pe ele putîndu-se, de bine de rău, conta) este mai lesne de suportat. Dar nu despre ritmicitatea mijloacelor de transport în comun este vorba, ci despre un lucru mult mai simplu: curățenia și întreținerea vehiculelor.

Vineri 18 ianuarie, la ora prînzului, circula pe linia autobuzului 133 o mașină care scrișnea să se rupă din toate încheiturile și — căreia îi săreau capacele din podele la fiecare groapă din asfalt. Există, firește, un grad de uzură datorat condițiilor în care sint exploatate aceste vehicule publice (supraincercate la orele de vîrf, nevoite să străbată prea multe străzi cu pavajul în suferință), există, de asemenea, indivizi lipsiți de orice brumă de simț civic și responsabilitate, în ceea ce privește raporturile lor cu mijloacele amintite; aceste lucruri explică degradarea, dar nu o justifică, intrucît acestea fiind condițiile, măsurile trebuie să fie pe potrivă. Avem o cifră: zilnic, la I.T.B., se curată 20 hectare de caroserie. Într-un scurt raid, conduși de directorul Exploatării transport autobuze, inginerul Anton Moise, am fost martorii efortului depus de personalul de curățenie în condițiile unei temperaturi, totuși, de iarnă. „Revin cam 170 de oameni la 1 200 de mașini, adaugă directorul exploatării. Avem 10 asemenea stații de spălat autobuzele și vă asigur că nu există autobuz care să iasă dimineața neverificat din punct de vedere al curățeniei sau al esteticii interioare. Dacă se murdăresc sau se defectează, totul se întîmplă după ieșirea din garaj. Noaptea se iau la mină toate mașinile. Șoferul nu are voie să iasă pe poarta unității dacă nu s-a efectuat verificarea stării tehnice și estetice a autobuzului. Fac o paranteză, la ultima adunare de C.O.M., am atras tuturor atenția că 1 martie este ultimul termen în privința punerii la punct a parcului, atît ca estetică exterioară, cit și interioară”.

Cele constatate în unitățile vizitate ne confirmă ideea că subiectul de care ne ocupăm nu este cituși de puțin un „mof”, cum se exprima cineva; se investesc în acest sens bani serioși, se muncește în condiții deosebite (mai ales în cele din decembrie—ianuarie), și, țînid seama de toate acestea, aspectele relatate la început ne întăresc convingerea că nu în toate unitățile se pune atîta suflet ca în cele vizitate (și unde, după cite ne-am dat seama, se stia că vom veni). Luni, 28 ianuarie, un sondaj propriu ne-a condus la următoarele constatări. Ora 10. Într-unul din tramvaiule liniei 24, capacele de deasupra usii nu se închid ușor și se izbeau cu putere de plafon, geamurilor le lipseau garniturile de cauciuc, capacele plafonierelor abia se mai țineau într-un șurub, amenințînd la fiecare oprire bruscă să se desprîndă cu totul; pe linia 135, un autobuz îngrijit din multe puncte de vedere, avea burduful căzut, obligîndu-te să te apleci bine pentru a trece spre ușile din față; la autobuzul 131 (nr. 1615) geamurile erau atît de murdare, încît îți venea greu să afli în ce parte a orașului te afli. L-am întrebant pe șofer (turul 19) dacă dimineață, cînd s-a urcat la volan, mașina era mai curată. Mi-a răspuns surprins: e iarnă doar! Perile sint înghețate și nu se puteau spăla geamurile. Ne-am interesat la meteorologul de serviciu: în noaptea precedentă, la ora 3, au fost zero grade. Atunci, cum, stau lucrurile? Cînd și cum se îngrijesc autobuzele? Problema ridicată de noi nu este una capitală, ci doar importantă. Să nu fie nici o legătură între această neglijență, această degradare lentă și mașinile care stau pe butuci din pricina lipsei pieselor de schimb? Ca să nu mai vorbim de respectul pe care întreprinderea trebuie să-l aibă față de propria firmă, dar și de cetățean, chiar și după ce acesta așteaptă zeci și zeci de minute într-o stație.

RĂZVAN BARBULESCU ■

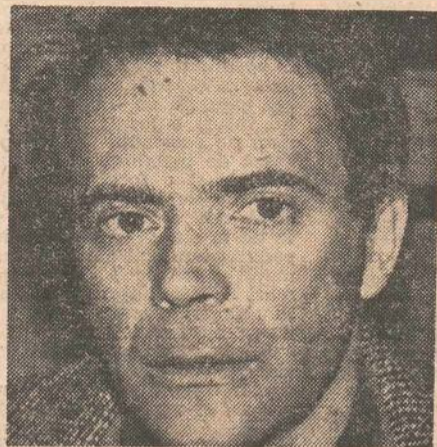
flacăra

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Poezii ■ Interviuri ■ Note ■ Cronici ■ Eseuri ■ Poezii ■ Interviuri ■ Note

NICOLAE MANOLESCU:

„Orice lectură
presupune
un mod
de a citi”

— Sinteți criticul care s-a impus în viața literară chiar din debut. Consacrat de la primele cronici, erați citit, erați așteptat cu nerăbdare. Este reconfortant sau incomod să străbați încă de foarte tânăr un drum sub aura unei izbini de altfel dificile?

— Nu e nici reconfortant, nici incomod: pur și simplu nu ești conștient că străbați vreun drum. Lucrurile acestea capătă o semnificație abia când reflectezi ulterior la ele. Tot ce pot să vă spun, ca răspuns la întrebarea dv., ține de reflecția ulterioară; sentimentele înseși pot fi, în această perspectivă, contrafăcute, așa încît e mai bine să le lăsam deoparte. Reușita socială în critică (accentuez: socială) e legată, într-adevăr, de audiența criticului și îi creează acestuia o anumită psihologie. De aici decurge ceea ce s-a numit magistratură în critică, aspect considerabil, mai ales la noi, unde, de la Titu Maiorescu, la E. Lovinescu și de la G. Călinescu la Eugen Simion, toți criticii importanți au fost preocupați de ideea de autoritate. S-ar zice că e greu să fii critic în România, dacă n-ai autoritate. Glumind, deși numai pe jumătate, aș spune că este ceva de oracol în felul în care a fost și este consultat criticul român. Poate fi și o formă de modă. Așa cum pacienții caută un anumit medic, așteptînd ore întregi la ușa cabinetului lui, în vreme ce alți medici, în cabinetele vecine, „somează”, tot astfel cititorul vrea să știe opinia unui critic și nu pe a altora. Oare este o legătură absolut certă cu valoarea medicului sau a criticului respectiv? O legătură trebuie să existe, dar nu e exclus ca în unele cazuri cititorii și pacienții să se înșele. Vreau să subliniez prin aceste exemple că autoritatea criticului este, în mare parte, creația publicului, chiar dacă se bazează și pe însuși ale criticilor lui (cum s-ar putea altfel?), pe onestitate profesională, pe fermitate, pe un stil relativ accesibil, cu un cuvînt, pe talent. Dovada o constituie existența unor critici foarte buni (cultivați, inteligenți, subtili), care n-au audiență. Am putea explica de la caz la caz lipsa lor de popularitate, dar, în general, fenomenul nu e mai puțin misterios decît acela binecunoscut economiștilor, al piețelor cu vad și al piețelor fără vad. Așadar, dacă autoritatea presupune valoarea criticului, reciproca nu e totdeauna adevărată.

— În anii din urmă s-a discutat în presa literară deseori despre prioritatea esteticului în judecarea operei literare, a scrisului în general. Vi s-a imputat uneori că ați fi susținut false valori prevalîndu-vă de concepția pe care o slujiți. Se poate înțelege din aceasta că există o diversitate de judecăți sau că fiecare critic este tributarul propriei sale „ideologii”?

— Imputarea la care vă referiți mi se pare paradoxală: cum poți susține false

valori estetice prevalîndu-te de criteriul estetic? Falsitatea scoate capul atunci cînd, abandonînd criteriul estetic, apreciezi operele în funcție de „curaj”, „tematică”, „oportunitate”. I. Lăncrăjan a scris în citeva rînduri că prioritatea esteticului este o diversiune. A uitat, probabil, că, în artă, orice poate fi instrumentalizat (eventual, în scopuri diversioniste), mai puțin valoarea.

— Ilustrați prin activitatea dv. două aspecte care întregesc profilul unui critic: cronica „la zi” și critica de sinteză, infățișată prin cărți. Păreră mea este că ne lipsesc foarte mult tocmai cărțile de sinteză către care văd că vă orientați din ce în ce mai ferm. Cu această observație vreau să ajung la întrebarea pe care, sint convins, mulți alții v-ar adresa-o: veți scrie o istorie a literaturii noastre, de pildă, din perioada interbelică pînă în prezent?

— Cred că înțelegem diferit istoria literară. Eu mi-am pierdut încrederea în istoriile compacte de tip tradițional. Acestea mai pot avea, cel mult, utilitatea unor manuale. Istoriile literare moderne sînt însă altceva și se ascund sub înfățișări sub care cu greu le recunoașteți: de pildă, istorii ale unor genuri sau forme literare. Arca lui Noe sau Metamorfozele poeziei reprezintă, în intenția mea, asemenea istorii literare și încă avînd ca obiect tocmai perioada pe care ați indicat-o. Faptul că nu le-am subintitulat istorii nu trebuie să inducă în eroare.

— N-am fost indus în eroare. Cred că e clar pentru toată lumea că Arca lui Noe este nu numai un excepțional eseu despre romanul românesc, și într-o anumită măsură despre romanul mondial, dar în același timp o istorie a romanului românesc și încă o splendidă istorie, subtilă, densă, de o mare bogăție idealică. Dar să continuăm cu întrebările: Unor critici literari colegi de generație li s-au căutat uneori ascendenți, li s-au „fixat” idoli, personalitățile critice în a căror vecinătate spirituală au fost măgulii sau — de ce nu? — diminași. Sinteți legat spiritual de un „dascăl” pe care îl urmați sau în a cărui descendență vă place să fiți „văzuți”?

— Am răspuns, într-un fel, întrebării dv. în articolul Reîntînire cu T. Vianu din Teme 4. Nu prea mai am ce să adaug.

— Am început să citesc Teme 4. Ceea ce scrieți dv. trebuie savurat cu încetul. Sint sigur că voi găsi acolo ce caut. Și apropo de ascendenți dv.: care ar fi locul lui George Călinescu între alți mari creatori de istorii literare naționale?

— Comparaison n'est pas raison: Totuși, G. Călinescu este De Sanctis al nostru, Thibaudet al nostru. Istoria lui e o capodoperă comparabilă cu Istoriile lor.

— Oare Călinescu nu-i depășește în

unele privințe pe De Sanctis și Thibaudet?

— Cu certitudine. O spun fără ezitare, deși, cum știți, talentul e greu de măsurat. G. Călinescu este un critic genial, printre pușinii în lume la care se împletesc darurile unui poet, romancier, dramaturg, ideolog și publicist. Există, sigur, critici cu un cap mai teoretic decît al lui sau alții mai exhaustivi și mai profunzi în analizele lor, dar nu există nici unul care să-l egaleze în această înzestrare multiplă. Sau poate nu-l știu eu.

— Nevoia de polemică în viața literară este îndeobște considerată un fapt firesc, necesar. Ce-i reproșați spiritului polemic, sau polemicii însăși, la care nu o dată ați participați în anii din urmă?

— Am scris mai demult un articol în care încercam să dau o idee de calitate polemicilor din literatura actuală, pe o cale oarecum ciudată: și anume, constatînd că prea puține polemici reale răspund exigențelor (morale și profesionale) ale genului ca atare, am căutat să definesc genul pe baza exemplelor oferite de polemicele existente. Ironia era, credeam, evidentă. Ei bine, m-am înșelat. Un tânăr publicist care nu prea știe să citească literatura, mi-a tras un peredaf strasnic, zicînd că visez închiiziții. Doamne păzește-mă, astea nici n-ar fi visuri, ci cosmare curate! Ori-cum, peredaful mi-a fost învățătură de minte, așa că am de gînd să nu mai umbu după definiții ironice. Așa-zisele polemici actuale, cu puține excepții, sînt complet neinteresante literar, deși, sub un anumit raport, sînt semnificative. Caracteristica lor principală este că transformă înfruntarea spontană de opinii în campanie organizată.

— Dacă îmi îngăduiți să respirăm puțin mai în afara domeniului despre care mi-ați vorbit pînă aici, vă rog să-mi spuneți ce credeți despre conformism?

— Vreți un răspuns conformist sau unul îndrăzneț? Să aleg o cale de mijloc (tocmai ca să vă îngădui să mai respirați puțin! În planul artei, conformismul e o caracteristică mai generală: G. Călinescu spunea că, spre a nu fi involuntar ilară, o operă trebuie să incline spre conformism, inovația radicală fiind greu de primit. Așadar, afirma autorul Principiilor de estetică, în orice operă mare există o bună doză de conformism (de conformitate cu tradiția, cu normele, cu „așteptările” publicului); operele de avangardă, total innoitoare, sînt doar niște experimente menite a pregăti solul capodoperelor de mine. Nu sînt intru totul de acord cu G. Călinescu. Fie și numai pentru că eu cred că ideea de experiment e prezentă în toată arta modernă și are o accepție diferită de aceea presupusă de Călinescu: nu mai denumesc un stadiu pregătitor al operei, ci o trăsătură esențială a ei.

— Criticii literari au fost și sînt aceia care adeseori eludează din viața scriitorului aspectul material al existenței. Istoricii în schimb se ocupă uneori cu voluptate de acest aspect lumesc. Există aici o contradicție sau o ordine a esenței însăși? Ce rol acordăți existenței materiale a scriitorului?

— Nu sint sigur că opoziția se stabilește între critică și istorie (literară?). Există mai curînd, în ultimele decenii, o tendință generală în aceste domenii de a studia formele, structurile, mai mult decît indivizii și faptele lor. Cu alte cuvinte spiritul încorporat într-o operă sau în istorie trece înaintea materiei (fapte, biografii, date), propriu-zise. Opoziția se stabilește față de vechea orientare a disciplinelor, în care prevala „anecdoticul”, „materialul”. Aceasta, desigur, în linii mari. În realitate nu se poate ignora cu

(Continuare în pag. 15)

VIRGIL SORIN ■

Unirea în logica vieții românești

Există o temă predilectă a căutărilor celor mai statornice, anume, logica vieții românești, aceea care a cîrmuit prin desigurile veacurilor ideea unirii tuturor românilor, demult încheagată prin felul lor de viață, dar anevoios și greu recunoscută politic, abia în a doua jumătate a veacului trecut, la 24 ianuarie 1859, pentru ca să se desăvîrșească, în prima jumătate a acestui veac, la 1 decembrie 1918.

Unirea trăia la noi în legea cea vie a originilor, a celor mai străvechi origini, adîncite în spațiul românesc și-n icoana pămîntului care a adăpostit întotdeauna strămoșii noastre inviforate de toate încercările celor patru zări. Ca-ntr-un grai domolitor, care nu putea fi decît al unirii, s-au infățișat lumii puterile dinlăuntru și din afara noastră, în legămîntul lor sacru și de necîntîc cu pămîntul, după legea cea vie a originilor, care s-a numit, la noi, „legea pămîntului”. Ea ne spunea că pămîntul cel tîrmurit al românilor a stat mereu sub pînda prădănică a atîtor imperii prădătoare, ascuțindu-și fiecare din ele rîvna spre incoacela nostru, spre cei ce-n îndărătnicia lor nu voiau și nu puteau să iasă din logica vieții lor, una cu pămîntul, și uniți cu toți moșii-strămoșii, ca să se știe, ca să se spună că „una-s toți și toți is unul”.

La toate marginile pămîntului românesc se forma „omul de grăniță”, cum l-a numit Iorga, trăind în demnităție și semeția celor neveniti de nici unde aici, numărîndu-se Toader Margine, Ion Margine, Petre Margine, ca toți urmașii fiilor lor, pînă azi, unindu-și brațele spre apărarea, colului acesta de lume — care pentru ei se numea Țară — deschizîndu-și brațele spre primirea celor ce veneau cu gînd bun aici, și trecîndu-i pragul, după datina locului și a casei. I-au primit și pe cei care au dorit să se așeze alături de ei, învățîndu-i indeletnicirile cele vechi ale acestui pămînt: plugăria, lemnașul, minierul, la șes, la munte, pe drumurile bătrîne de apă și de pămînt. Totul era aici hotărnic de „împărțirile pe bătrîni”, adică pe înțelepciunile omenesci ce veneau din departele vremurilor, mărturisind o civilizație de milenii, grăind în grai de balade despre unirea cea invescnică în logica vieții românești, mereu împrejmuită de toate tradițiile pămîntului și de firea cea deschisă a neamului, de obiceiurile și de credințele lui păstrate și întocmite pe așezările moștenite din tată-n fiu, pentru ca niciodată să nu se destrame. Avea dreptul să spună filosoful Blaga că în vîrsta istorică de mijloc, atunci cînd era mai amenințat cu destrămarea, românul a fost covîrsit de „o nostalgie neînduplecată a plaiului, care l-a purtat pe ciobanul valah pe toate coamele Carpaților, de la apa Dunării pînă în Maramureș, de aici mai departe pînă în Moravia sau iners, nedespărțit de plai, plaiul, — sfîntul plai sancționat de un anume sentiment al destinelor — îi ținea loc de patrie”. Iar plaiul acesta, pămîntul, una și-i ținea pe românii legați de el, ca să se spună, drept, nu așăf, „ca românul nu-i nici unul”, pămîntul acesta era unit prin legea cea vie și nestrămutată a originilor.

VASILE VETIȘANU ■

Fragmente critice

Pagini de jurnal

În Insemnările unui turist, Stendhal este foarte iritat de Paris și de viața societății pariziene. Asta-i dă o inapetență pentru literatură. „Trăiesc de douăzeci și cinci de ani, zice el, în acest oraș și nu pot să scriu trei rînduri despre el; stau trei luni de zile într-un oraș de provincie și sint în stare să scriu o carte întregă despre viața de acolo...”

Cum să înțelegem acest refuz și această ușurință? Într-un singur fel: proza (așa cum o gîndește Stendhal) are nevoie de o anumită înstrăinare față de obiect. O prea mare intimitate devine paralizantă pentru spiritul disociativ. Transparența nu este promițătoare pentru spiritele scormoitoare. Preacunoscutul devine o piedică pentru cunoaștere...

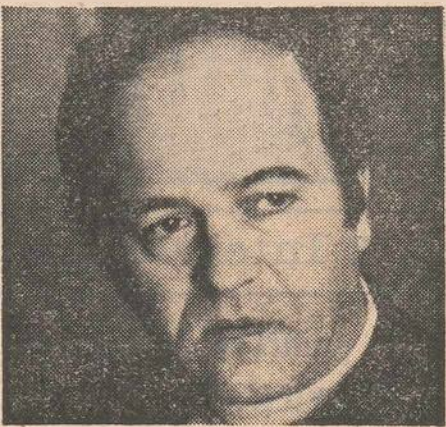
Un proverb oriental, deseori citat de semioticieni, spune însă că locul cel mai

obscur de pe pămînt este acela de sub lampa aprinsă. Misterul se refugiază adesea în structurile transparente. Nici o cunoaștere nu-i, așadar, atît de completă încît să facă inutilă cunoașterea...

Revin la a fi și a face, verbe esențiale pentru ființă. Sartre crede că a fi nu are sens fără a face. Așadar: sintem în măsura în care facem ceva. Iată, pe scurt, filozofia angajării și a libertății. Totul pare atît de simplu. Este însă sigur că, făcînd, sint ceea ce trebuie, ceea ce vreau să fiu? Dacă omul este o ființă condamnată la libertate, cum se întîmplă ca el și-o cîștigă atît de greu și o pierde așa de ușor? Și, apoi, ce libertate am eu față de moarte? Libertatea, cumva, de a înțelege fatalitatea morții? Dînd ecuația ființei, Sartre uită un verb esențial. Unul sumbru de tot...

EUGEN SIMION ■

Constelația lirei

Macar un curcubeu

Cum sint pornit adesea și mă-mpac
tot eu,
M-aș vrea așa pe-un deal suind definitiv,
Ca să mă-ntorc prin cer la prietenul Sisif,
De-un bolovan s-afirm măcar
un curcubeu.

Prea ocolit de aștri și-nfundat în ei,
Se va fi săturat și el de-atit răgaz,
Că l-a iubit doar piatra, n-a vroit extaz,
Și se mai rostogolește-acum și-n ochii mei.

Pare-ndirjit și singur se-ncovoale drept,
De ce se joacă-atit de straniu și pieziș,
Știu numai eu, știu toți cei ce au
sortii-aprinsi
Și-i sparg pină la prag de jurămint
in piept.

Duc scinteierea-n ochi a lacrimii lui
goale,
Lumini și umbre-n tot ce-i adevăr
sau risc,
Vreau să-l așez statuie într-un pisc,
Iar eu să-i țin de vorbă pietrele la poale.

Declar solemn

Că nu voi folosi niciodată primul
bomba atomică
Stelele vor fi dezamorsate,
Trandafirii nu vor mai purta măști,
Se va ara și pe lună,
Piinile vor avea gustul și culoarea
și nervii

Tuturor raselor iar spinii
Se vor preschimba în privighetori.

Că toate iubirile vor fi duse pină
la capăt,

Că ori de câte ori aveți nevoie,
sinteiți fericiți,
Mă găsiți aici, ziua și noaptea, pe ultimul
Coridor al veacului, stînga mai ales;

Că de la ultima conflagrație
a sentimentelor
Singurii cu care nu mă mai înțeleg
Sint pensionarii, ei își impart

Numai porții de cer, amestecindu-le
Cu porții de inimă;
Încolo totul e în regulă, mai ales
Că nu voi folosi niciodată primul
bomba atomică

Dar și întrebările

Dar și întrebările — cit de ciudate,
Ce libere grele mai sint,
Cînd trec unele-ntr-altele
Și se schimbă-n cuvînt

Parcă-ar fi niște sate
Care au roți cu zimți
Și vorbesc că nici nu mai știu
Dacă-s frați sau părinți.

Niște privighetori care poate au și ucis
Și noi le vedem ca pe niște arici
Dintr-un lan albastru,
Roșu cînd sintem mai mici.

Ca pe niște melci domestici,
Uriși la grînda
Ultimului curcubeu și-acela
Ca un pod în vis.

Agonie, copacii

O lună albastră, albastră, ce ricia
cu piciorul

Și-ardeau cuiburi prin văi, fluturi
parcă pe crengi,
Sau copacii care nu mai erau calzi
și nici reci,

Decit o agonie pe care s-o tai cu toporul.

Infometaji și tirzii, năruțiți ca o pușcă
Din care totul cu groază s-a tras,
Intra seceta-n ei ca un glonț de pripas
Și-i asvirlea trîști ca pe-o fiară în cușcă.

Printre zăbrele de singe și jeturi de nori,
Niște umbre care se încovoiau
de întrebări,

Niște oameni ca și cum toată viața călări,
Își luau caii acum și-i duceau la abator.

Intra seceta-n ochi și sub ochi, ca
un crin,

Dire lungi infloreau, se-aprindeau stropi
De întuneric adinci cum e luna

Ciini de ceață cum sint și-adormeau
prin grădini.

Niște umbre care pină la urmă s-au și
retras

Dar care își luau singe prin somn,
ca lehuze,

Puneau stелеlor, noaptea, ventuze
Și urlau ca-ntr-o lănci, fără glas.
O lună albastră, albastră, ce ricia
cu piciorul

Și-ardeau cuiburi prin văi, fluturi
parcă pe crengi,
Sau copacii care nu mai erau calzi
și nici reci,

Decit o agonie pe care s-o tai cu toporul.

A.I. ZĂINESCU

POEZIE

Poeme sălbatice

De-abia la a treia apariție editorială Ioan Morar se poate considera poet cu acte în regulă, căci celelalte două volume, unul colectiv, altul de șine statător, au fost mai degrabă niște examene preliminare. Deși capriciile editoriale i-au stilit cea dintii plachetă, originalitatea și talentul poetic ale autorului erau de neîgăduit iar printre grațioasele versuri de-atunci se puteau ghici o convulsie pusă la zid și o forță mereu aflată pe punctul de a răbufni. Cînd a devenit cu adevărat el însuși, adică anul acesta, tînărul poet a și obținut premiul întâi la concursul de poezie organizat de revista *Viața Românească*, într-o competiție îndirjită cu întreaga promoție '80, pentru ca la scurtă vreme să-i apară și volumul *Vară indiană* („Albatros”, 1984), așa cum și l-a imaginat el însuși.

Ioan Morar scrie poezie cu nervii întinși la maximum și cu toate simțurile ascuțite. Starea de încordare, paroxismul și frenezia launtrică reprezintă căile de acces la autenticitate. Conectat la cea mai înaltă tensiune, poetul se lasă străbătut de curenții unei existențe agitate, la limita dintre agonie și extaz, așa încît chiar lectura pare o formă de electrocutare: „Doar singurătatea mai roade în noi ca o cirtă care a înghițit / kilometri de pămînt pină să se ineece în ocean. / Cote mari la bursele sacrificiului: numai pentru sălul tău au murit / mii de viermi de mătase, Maria, numai pentru tine am inventat o limbă, / moartea acum, am scris un vers luminos ca un pumn de licurici. /.../ Mă gîndesc la tine ca la o specie dispărută, / Maria, chiar acum cînd simt miinile tale cum îmi umblă prin păr: reci. / E și poemul acesta un fel de spital al cancerosilor. Întreține speranța. / Eu plec. Rămîne o fotografie în care îmi cresc întruna / părul și unghilele” (*Lupta lui Eu cu Tu*). Cîne citește acest lung poem (antologie, ca și ultimul de altfel, *Cuvintele tribului*) își poate da cu ușurință seama că lirica lui Ioan Morar exaltă starea naturală, „sălbatică”, plenitudinea vitală ca moduri ale autenticității și ca forme de protecție ale ființei. E aici o reactualizare în formă poetică a trălismului proclamat de interbelici, doctrină care punea laolaltă neliniștea și furia profetică, experiența descătușată și inocența sălbatică. Prin hipertrofia sensibilității și a trăirii în genere, poezia lui Ioan Morar propune o soluție de existență și un exorcism vital: „Ca niște rîme din pămîntul ud ies / din pielea mea nervii inroșiți: / Nu un poem ci o hipertrofie a realității / Un vînt sărac va aduce marea în camera ta, / va aduce această utopie a sentimentelor: / un oraș luminat feeric de vietoarele drăgostindu-se” (*Lecția de anestezie*). Desigur, poemul e și un corectiv pentru imaginația descătușată; sporește și stilizează totodată efluviiile existenței, substituindu-se în final realității provocate. Jocul cu textul preface dramatismul în stare de grație, reduce explozia la implozie, înlocuind furia realității cu persuasiunea retorică. Suesstia purificării ecologice, proslăvirea bunului sălbatic răzbat însă mereu din text, discursul poetic însuși sugerînd o insolită metamorfoză, aceea a cruzimii inocente: „Măcar un animal să trăiască din poezia asta: lup / îi vîd dățile dinților, picioarele sănătoase, îl vîd încolțit / de foame

ca de o fiară mai de temut. Mama lui a alăptat un imperiu” (*Lupta lui Eu cu Tu*).

Toate ipostazele imaginare de poezia lui Ioan Morar au, înainte de toate, hieratism și solemnitate. Poetul profesează un lirism mesianic, oracular în sensul bun, închipuindu-și eul în postura unui arheu melancolic. Rostirea are strălucire și densitate, aglomerînd senzații și imagini antologice, uneori atinse discret de aripa calofiliilor. Nimic strident însă în această poezie întreținută de o forță lirică de excepție. Deși confesive în substanța lor intimă, poemele din *Vară indiană* utilizează totuși cele mai subtile trucuri retorice pentru a echilibra confesiunea și pentru a dubla documentul de existență cu reflecția artistică. Performanțele, vizibile mai cu seamă în poemele lungi, ne arată că Ioan Morar este și un bun organizator al textului, fiind capabil să țină în mină friele poemului, indiferent de lungimea pe care aleargă eul liric. Înzestrarea naturală nu e de neglijat. Poetul însuși e locuit de o vizionarism de substanță și, cînd nu abuzează de imaginație, versurile au măreție și o forță de persuasiune care nu se învață. Talentul e, în acest caz, o realitate care vorbește de la sine: „Noaptea împinge pădurea aproape de trib, aud zgomotul puternic / cu care fiiarele mari se inulțesc, / pulsul sevei în arborii sănătoși, apa frecîndu-se cu huruit de albia riului. / Inima mea pompează fericită single orb spre tine, spre părul / care a imblinzit ogarii miinilor mele. / M-am visat într-o altă viață, vîntor și profet, / am văzut prigoana intrînd în trib în veșmînt strălucitoare / și numai eu am orbit, numai limba mea s-a umflat în gură, / numai carnea mea n-a putrezit” (*Cuvintele tribului*). Puțini sint poeții tineri care au reușit să ridice criza la solemnitate, așa cum face Ioan Morar, ceea ce arată nu doar o sensibilitate în expansiune, ci și o conștiință în stare de veghe. Vom mai citi și vom vedea.

RADU G. ȚEPOSU

PROZA

Picarescul stilului

Cu *Tentația* (Editura Eminescu, 1983), proza lui Platon Pardău poartă într-un „estuar”, și epic și stilistic, a căruia hartă rămîne — chiar și după apariția celui de-al doilea volum (*Tentația 2*, Editura Eminescu 1984) — încă nebuloasă. Dacă *Tentația* (I) deschidea lent ritmul unei narațiuni care are timp pentru detalii, care pune sub lupă cu amănunțenie curiozitate gesturi infime, ticuri, automatisme ale vieții cotidiene, *Tentația 2* surprinde... prin reeditarea acelorasi întâmplări aproape, cu diferențe abia sesizabile.

Peste viața lui Cicero, inginerul, specialistul în betoane, planează un fel de somnolență buimacă. Făpturile din jurul lui (excellent individualizate de altfel, lucrînd aici talentul autentic al prozatorului) — Cleo, Mandripora, Fabiola, Bilbao, Vaverna, Andrei Popa, Bădilă — se agită stîns, ca într-un carnaval din vis, pe care Cicero îl receptează cu un soi de calmă stupeoare. Cartea poartă amprenta înconfundabilă a stilului lui Platon Pardău, dar această marcă glisează de astă dată din teritoriul atmosferei propriu-zise (cu care ne obișnuiseră cărțile sale anterioare din ciclul Dorunel) către cel stilistic.

Între autor și personajul său (Cicero) relația este nu doar de im-

plicare (artistică) a celui dintii în cel de-al doilea, ci și de acceptare reciprocă, de colaborare tacită, de participare comună la „punerea în scenă” a textului. Cei doi se înteleg „din ochi”, prin simpla vizionare a evenimentelor, fără să fie nevoie de explicitări. Filmul se derulează calm, „actor” și „regizor” își privesc opera, judecînd-o fără cuvinte. Rezultatul, în plan epic, e o anume nivelare a tensiunii narative. În *Tentația 2*, inginerul Cicero e destituit din funcția de director al unui șantier de construcții în Orient; urmează un fel de anchetă sumară peste care se trece foarte repede; unul din membrii saloanelor de joi ale lui Cleo — Bilbao — se spînzură. Sint doar cîteva evenimente care traversează acțiunea cărții, însă fără urmărire.

Ritmul epicii lui Platon Pardău nu se pliază cerințelor realismului de tip „trompe l'oeil”. Pasta densă, sufocantă chiar pe alocuri, a notațiilor neutralizează expansiunile dinamice, aducînd totul la pulsul egal al unui stil narativ preeminent narațiunii propriu-zise. Substanța epică este în *Tentația* (ambele volume) rezultatul unei disponibilități fabulatorii al totului special, remarcată de nenumărate ori în legătură cu cărțile acestui autor. Relația paradoxală dintre stil și obiectul său (narațiunea), prin care narațiunea devine simplul pretext de exercitare a unei facultăți stilistice, se substituie practic oricăror alte eventuale intenții (creație caracteriologică, creație de atmosferă, impunerea unor structuri narative ș.a.m.d.). În aceste cărți, personajele umblă prin lume, stau de vorbă, fac gesturi simple (privitul pe fereastră, băutul unei cafele, gesturile la volanul mașinii, ritualurile pre-erotice etc.) numai pentru ca autorul să poată consemna toate acestea. Se naște astfel un tip special de proză care translițerează... întimplări stilistice, ceva ce s-ar putea numi *picaresc al stilului*.

Reamintim pe scurt ce se întimplă în acest volum cu personajele (aceleași) prezentate nouă în volumul anterior: Cicero ia din nou drumul Orient—Arcul de Triumf, via Istanbul (sic), unde îi apare din nou Metula, fata din Doruna, dar ce-i drept, numai în vis; între Cicero și Cleo se consumă o nouă dragoste, tirzie, în ciuda celor cîteva abandonuri ale inginerului în brațele Metulei sau Mandriporei; Fabiola se stabilește în Doruna în compania cinelui Foxy și a fabulosului Bădilă, înhămat iremediabil la scrierea unei monografii a Dorunicii; Cicero face o călătorie în Doruna să-și revadă mama; Metula caută casă pentru mama și bunica sa, prilej de schițe agreabile (personaje interioare); Bilbao se spînzură fără motiv; Vaverna nu are cancer la nas; Metula are o prietenă care divortează; directorul adjunct Andrei Popa își inaugurează (de două ori?) casa; și am putea continua astfel încă mult.

Tentația 2 se citește greu, în așteptarea unui nod tensional care să propulseze curgerea epică. Matlitos, autorul n-l refuză, preferînd să ne amine iluziile pentru volumul următor.

TANIA RADU

Migrații fără sezon

La al cincilea volum, dar la primul roman, eseistul și cronicarul dramatic Romulus Diaconescu se devaluează ca un prozator cu resurse, foarte puțin livresc (doar acolo, cit să-i stea bine unui om de carte...), surprinzător de deschis spre observația vie. Liviu Cartianu cel ce ține în brate aceste *Migrații fără sezon* (Ed. Eminescu, 1984), nelăsîndu-i să-i scape nici una din cele 245 de pagini ale cărții (nu glu-

CAP LIMPEDE

Port în conștiința și în virful condeiului datorită veche față de citiva tineri de la Valea Mărului, județul Galați, creatori și tradiții și obiceiuri, literatură, cărți și scriitori. În revista pe care ei o editează de peste zece ani (dactilografiată) au apărut, la o rubrică intitulată sugestiv „Comoriile satului”, colinde locale, teatru popular („Codreții” și „Mocănașii”), doine și balade, strigături, snoave, proverbe și zicători, toate acele creații populare care, probînd valoarea, au rezistat timpului și s-au transmis din generație în generație, Culegători incusiti, ei și-au adunat din memoria bătrînilor satului și le-au înscris în foaia lor pentru mînt, inimă și... invățătură, în această memorie nepieritoare și neuitătoare, le-au făcut cunoscute, astfel, nu numai celor din Valea Mărului, ci și unor cercetători interesați, al-

tor iubitori de asemenea comori spirituale. Au apărut și continuă să apară în revista „Virște și trepte”, a Cenuclului „Perpessicus” de la Valea Mărului, contribuții interesante la cunoașterea operei și vieții lui Perpessicus, opinii și analize ale unor cîrturari de seamă; au apărut, cum era firesc, creațiile cele mai izbutite — poezie, proză, teatru, critică, ale membrilor cenuclului, printre care Marcel Crihană, Costică Lupușor-Crivița, Maria Gaf-ton, Ioana Teodorescu, Constanța Trîncu. Rubricile de critică și istorie literară au fost susținute cu articole semnate de Marcel Crihană, Gheorghie Ionică, Vasile Vulpe, Ioan Negri și alții. S-a scris cu competență despre Șerban Cioculescu, Edgar Papu, Mihai Ungheanu, Paul Anghel, Marin Sorescu, Paul Everac, scopul articolelor fiind înlesnirea înțelegerii de

cititori a operelor acestor scriitori. Originale ne apar, de asemenea, dialogurile imaginare despre scriitorii și cărți, pe care profesorul Călin Moldoveanu le-a întreținut de-a lungul anilor, invitînd la aceste adevărate dezbateri critici dintre cei mai reputați: Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Mircea Martin, Mihai Ungheanu, Al. Dobrescu, Val Condurache și alții. În ședințele de lucru ale Cenuclului „Perpessicus” se „elaborează” și dezbate textele pentru brigăzile artistice locale, montajele literar-muzicale (cuprinse în repertoriile mai multor ediții și faze ale Festivalului național „Cîntarea României”). Formația locală de teatru a avut un real succes cu piesa „Ne vom scoate toți spinii”, scrisă și pusă în scenă de profesorul Marcel Crihană. Iar în urmă cu citiva ani,

cititori a operelor acestor scriitori. Originale ne apar, de asemenea, dialogurile imaginare despre scriitorii și cărți, pe care profesorul Călin Moldoveanu le-a întreținut de-a lungul anilor, invitînd la aceste adevărate dezbateri critici dintre cei mai reputați: Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Mircea Martin, Mihai Ungheanu, Al. Dobrescu, Val Condurache și alții. În ședințele de lucru ale Cenuclului „Perpessicus” se „elaborează” și dezbate textele pentru brigăzile artistice locale, montajele literar-muzicale (cuprinse în repertoriile mai multor ediții și faze ale Festivalului național „Cîntarea României”). Formația locală de teatru a avut un real succes cu piesa „Ne vom scoate toți spinii”, scrisă și pusă în scenă de profesorul Marcel Crihană. Iar în urmă cu citiva ani,

mim, e puternic și bine zidit acest personaj, iradiind o francă și curcioroasă vitalitate, devorând lumea într-o continuă febră posesivă, este un tinăr absolvent de facultate repartizat în redacția unui ziar de provincie, într-o epocă în care „obsedantul deceniu” își trăiește ultimele zvicerii. Gustă din plin delicia unei profesii care-l scoate din comun, care, prin condiția ei, polarizează în juru-i o anume ru-moare, creează o anume atitudine, impune o anume atitudine, eventual o modă, dar are, firește, „probleme”, fiind de neconformarea la un tipar de gândire care-i apasă pe mulți din confrății lui. E silit să descopere un adevăr deloc confortabil pentru un rivnitor la glorie publicistică, și anume că gazetarul, ca mandatar al opiniei publice, este întâi de toate cetățean și apoi om al scrisului. Orice micșorare sau adumbrire a acestor prerogative în folosul gloriei personale desființează funcția și rolul ei. Inversarea celor doi termeni riscă să transforme ziaristul, din cetățean, într-un biet scrib, dintr-un retor pasionat pentru cauza epocii și a oamenilor într-un oarecare funcționar de presă. În mod deosebit îl interesează mecanismul puterii și cei instalați la cîrmă lui (memorabil, portretul directorului de întreprindere Simion Harca) și, pornind pe acest drum, face descoperiri care-l maturizează instantaneu, până acolo încît trăiește spaima pierderii tinereștilor lui idealuri. Se refugiază în dragoste, dar și aici e „total”, un posesiv, chiar și atunci cînd dă impresia că se joacă. Dar jocul e de o mare intensitate afectivă, care-l epuizează.

E un roman-spectacol de duritate dramatică, un roman cu multe personaje, dar în care nimeni nu e de prisos și nimeni nu se uită ușor. Pletora micilor „dictatori locali” și a veleitarilor de provincie își află în Romulus Diaconescu un observator pătrunzător, atent la cele mai mici oscilații sufletești. Temperamental, scriitorul e un liric, dar curiasat de ironie, ici-colo de vehemență. Ambția de a fi cit mai „epic”, de a conține lirismul, de a-l implica în însăși structura acțiunii, și prin aceasta de a-i conferi un rol funcțional — sau nici un rol — dă o savoare aparte paginilor. Salutăm apariția unui nou și original prozator, pe care-l așteptăm cu interes în continuare.

ILIE PURCARU ■

Naturi statice

Gen cardinal al picturii, natura statică rămîne și un gen popular, datorită paradoxalului privilegiu de a fi puțin ori de-a dreptul greșit înțeleasă. Într-o bună natură statică există mai multă arhitectură decît într-o compoziție reprezentînd arhitecturi și n-ar trebui să aducem decît exemplul excepțional al lui Giorgio Morandi, ca să pricepem cită rigoare și, la urma urmei, cită suverană știință a compoziției, cită savantă geometrie reclamă studiul unor obiecte cu o personalitate discretă și pictura lucrărilor de tot comun. Succesul statornic la marele public al „naturilor moarte” l-au asigurat, ca și în creația de peisaj, nu obstinații exprimării sintetice și constructoare de imagine nouă, ci vulgarizatorii de teme. Astfel, artiștii care îndrăznesc să prezinte ansambluri de naturi statice pe teme fundamentale de tradiție au a se teme, în egală măsură, atît de succes cit și de insucces. Într-o selecție de naturi statice, fiecare om intră cu o viguroasă judecată sau pre-

judecată, fiindcă fiecare om știe sau crede că știe ce trebuie să găsească într-o imagine reprezentativă fructe, într-un vas de aramă, o masă încărcată cu vinat ori o grupare de lucruri ale cotidianului gospodăresc. De aceea, cu amintirea picturii lui Magritte, ce reprezintă o pipă și sub care sta scris „aceasta nu e o pipă”, în orice expoziție cu frumoase naturi statice ar trebui să se facă precizarea că, înainte de a fi un vas cu fructe sau o masă cu vinat, imaginile ce se înfățișează publicului sint asocierea de linii, suprafețe colorate, materii cu proprietăți specifice de plasticitate, sugestii tactile, dar o asociere răspunzînd unor reguli și intuiții superioare.

Expoziția de naturi statice deschisă de Zamfir Dumitrescu la **Galeriile de artă ale Municipiului** are, din toate aceste motive, precum și din cauze ce definesc evoluția artistului, caracterul unei manifestări cu program. În comentariul operei de artă, o serie de termeni au suferit, datorită folosinței inadecvate, fără o susținere în realitatea lucrării, grave detensio-nări. O probă a întrebunătăririi abuzive o avem în cronica selecțiilor de peisaj postimpresionist. Se vorbește mult de construcție și de rigoarea structurării compoziționale în situații unde apelul la formulă, la prefabricat ar trebui să îndemne la prudentă. În naturile statice ale lui Zamfir Dumitrescu precupearea pentru construcție e atît de energică, încît simțul nostru matematic intră în alertă. Într-un fel, compozițiile lui Zamfir Dumitrescu își clamează structurile. Elementul sensibil vine să potențeze ideile de organizare. E un tip de simplitate statuare în aceste picturi ce parcă ar aminti unele momente ale istoriei naturii moarte, ca la o analiză mai atentă să nu rezulte nici o îndaturare. Originalitatea viziunii lui Zamfir Dumitrescu are datul interesant că ne apare familiară, precum orice imagine originalitatea reală, și în același timp șocantă. Cineva, cugetul trebuia să picteze astfel, cineva trebuia să îndrăznească să vadă lumea și astfel. În discuția coeficientului de originalitate se pierde din vedere adesea faptul că lucrurile noi și valoroase ne surprind tocmai pentru că eram în așteptarea lor, pentru că simțirea noastră era preparată să le primească.

Carierea de pictor al lui Zamfir Dumitrescu are ceva imperios, sub raportul cunoașterii de sine și, cu trecerea anilor, lupta dirză și sistematică pentru ameliorarea mijloacelor, pentru rafinarea simțirii produce, la un public ce respectă cugetul inspirat și temeinic, un soi de simpatie încordată. Zamfir Dumitrescu face parte din categoria artiștilor față cu opera cărora manifestăm și incitare, și nemulțumire: le ceri mereu mai mult fiindcă ei pot da mai mult.

Expoziția aceasta trebuie cunoscută și cugetată.

TUDOR OCTAVIAN ■

Ris pe săturate

Recenta premieră a Teatrului de Comedie, **Cirițele**, de Mihail Zoscenko (traducerea: Ioan Chirilă, versiunea scenică: Valeriu Paraschiv, care semnează și regia) ne-a obligat să recunoaștem, încă o dată, că literatura umoristică sovietică a început cu „marele” Oștap Bender, chiar dacă în scrierile altora va

purta, firește, un alt nume. Oștap Bender, deci, un personaj epopeic și reprezentativ pentru o anume categorie de oameni, mai exact spus cetățeni, ce au traversat în perioada NEP-ului, imediat după Revoluție, cînd lozincile entuziaste și avîntate ale unci lumi ce se nașteau sunau atît de fals, de caraghios și de ridicol în gura unor indivizi por-nici numai și numai pe căpătuală. Contemporan cu Ilf și Petrov, părinții literari ai lui Oștap Bender, Mihail Zoscenko va fi scriitorul care, ca și alți congeneri ai săi, este convins că umorul, satira și ironia vor asana lumea de astfel de speci-mene, că marile și micile lor frămîntări vor fi, peste timp, peste ani și ani, texte și pretexte pentru un uriaș hohot de ris. Așa s-a și în-timplat. Cîteva din povestirile sale, reunite într-un spectacol unitar, cu o acțiune propriu-zisă, cu un mănunchi de personaje ce se înfruntă și se confruntă, vor ține sala într-un ris continuu, pînă la lacrimi. Astfel, într-una din nopți, un paznic se hotărăște să ciupească din bunătațile unui magazin alimentar pe care chiar el îl păzea. Zis și făcut. Omul, adică Molmișkin, ia puțin, extrem de puțin. În aceeași noapte, doi tipi, Alioșa și Steopka, hoți sadea, dar încă începători, îl jefuiesc pe un al treilea, mort de beat, adică pe Martor. A doua zi, gestionarul, Gorbuşkin, constată ciupeala. Indemnat de contabil, adică de Bananov, va prăda întreg magazinul, urmînd ca vina să cadă, firește, pe hoț. Pînă și casierita, Antonina Vasilevna care e chiar sora paznicului, va afirma că a fost jefuită, din casă lipsindu-i 40 de ruble și-o forfecuță. Nu lipsită de crezare este și plîngerea Martorului care afirmă că i-au fost furate cizmele, nou-noute, moștenite chiar de la taică-său. Pus față în față cu aceste furturi, Molmișkin, paznicul, va înțelege că hoții cei mari sint chiar șefii săi, nu el, care este, orice s-ar spune, „un om cinstit”. Pînă la urmă, cu sacrificiul lui Molmișkin, care acceptă să meargă la închisoare, se mușamalizează totul, gestionarul se însoară cu casierita, iar unul din cei doi hoți, Alioșa, se-nsoară cu fata casieritei, care fată are deja, pe ici-pe colo, cam doi-trei copii. Într-un ritm alert, într-o prelungită stare de euforie bahică împinsă pînă la paroxsim, viața tuturor personajelor este o continuă cădere, ca pe un tobogan amețitor (excelentă sugestia scenografului Puiu Antemir, ale cărui mese, mereu pline de pahare și sticle cu votcă, par a fi niște teighele în pantă!). Fanfaron și lozincard, demagog și lacom pînă peste măsură, Gorbuşkin, gestionarul, pare a minui sfîrșite, dar colaboratorul său apropiat, contabilul, se va dovedi mai isteț, fiind gata să-i cumpere, pe o nimică toată, casa, mobila, hainele, nevasta. Altfel spus, două admirabile recitaluri scenice oferite de Eugen Racol și Gheorghe Dănilă. Un excelent rol de compoziție realizează Dan Tufaru ca Martor. Cei doi tineri hoți, Alioșa și Steopka, adică Șerban Ionescu și Florin Anton fac un cuplu ingenios, surprinzător de încheat, prezenta lor dînd spectacolului un plus de culoare. Aplomb și melodramă cu iz de trufanda vestedă, acesta este rolul pe care, cu vervă și plăcere, l-a interpretat Julieta Strimbeabu-Weigel, alias Antonina Vasilevna. O evoluție liniară, îngrosată pînă la grotesc, prin gest și costumele, Magda Catone în Gusea, logodnica hoțului. În aceeași notă, Șerban Cetea, în rolul lui Molmișkin, paznicul de noapte. Toți la un loc, în viziunea regizorului Valeriu Paraschiv, imaginea unei vieți în care, la teighea fiind, nu vinzi, ci furi tot ce se poate și, în consecință, pierzi tot ce se poate. Adică un spectacol clasic de comedie, un spectacol în care sala ride pe săturate.

VICTOR NIȚA ■

CAP LIMPEDE

corul căminului cultural din Valea Mărului obține o mențiune la o fază județeană, a aceluiași festival, cu o piesă corală (text și muzică) a aceluiași Marcel Crihană. Ce păcat că, nu știu pentru care motive, acest cor nu mai ființează în prezent!

La aceste sezători de la Valea Mărului, de propagare a creației populare a culturii și artei, a creațiilor proprii ale membrilor cenacului vin artiștii săteni încît săliile devin neîncăpătoare. Vin țărani, lucrători al țărîncii străbune, vin intelectuali ai satului, vin elevi și copii, vin să participe, ca invitați, mai ales, scriitori, printre care cei gălățeni în primul rînd: Ion Trandafir, Simion Ajarescu, Ion Chiriac, Șterian Nicol, Lică Rugină, Paul Sân-Petru, Apostol Gurău, Viorel Dinescu, Theodor Parapiru, Dionisie Duma, Ion Trif Plesă, Vasile Sevastre-Ghican, nume

demult cunoscute în lumea scrisului. Mai sint prezenti în permanentă observăm, cu importante contribuții de istorie literară, profesorul Gh. S. Ștefănescu, scriitorul Ilie I. Mirea și, pînă nu demult, regretatul Dumitru D. Panaitescu.

După mai bine de zece ani de activitate, Cenacul „Perpessicid” de la Valea Mărului, din județul Galați, a devenit, la dimensiunile sale, o instituție de cultură ale cărei merite sint unanim cunoscute și apreciate. Reușita aceasta își are fundamentul în dăruirea permanentă a unor dascăli, tineri țărani muncitori și intelectuali, pentru a te-zauriza și imprima, în conștiința noilor generații, creațiile populare locale, valorile actuale ale artei și literaturii noastre. Este o dovadă grăitoare că, într-o realitate menită să slujească omul,

spiritualitatea poate profu-lifera nu numai în marile orașe, unde de regulă se grupează majoritatea creatorilor, ci și la sate. E nevoie însă de inițiativă, de dragoste față de oamenii alături de care trăiești. (N. Gri-gore Mărășanu).

● Un meșter-artist care lucrează în maniera lui Giacometti, dar nu un absolvent de înalte academii, ci un autodidact al sculpturii, trăiește în cartierul bucureștean Balta Albă, str. Drumul Murgului, blocul C-4. Pensionar de mai mulți ani (a fost lăcătuș de precizie, deci tot un artist), ostenește zi și noap-te la îmbogățirea colec-ției sale de plămuiți în lemn. Foarte originale și expresive aceste scul-pături a la maniera de Giacometti, cu subiecte din-tre cele mai variate: dis-coboli, dansatori, oameni

mergînd, oameni sezînd, oameni trudînd sau medîtînd, animale și păsări coborîte din straniu mito-logii, zeități neîntrate în nici un cult. Alexandru Dinu, căci așa îl cheamă pe eroul nostru, nu face, ca în celebra zicere, artă fără să știe, ci face, spu-ne el, îngîmînd altă cele-bră zicere, să iasă la lu-mină statuile ascunse în lemn. Adică se preumblă prin parcuri și prin pă-duri, ochetește cioate, ră-dăcini și crengi uscate care-i „spun ceva” și, cu dăltița, scoate din ele acel „ceva”. El vede peste tot statui neterminate ale naturii, pe care e deajuns să se exerseze degetele unui virtuoz al daltei pentru ca miracolul să irumpă. Dacă o instituție culturală a sectorului 3 ar deschide o microexpo-ziție cu lucrările sale, succesul, credem, ar fi mare. (I. Purcaru).

Cronica literară

Textul ipotetic

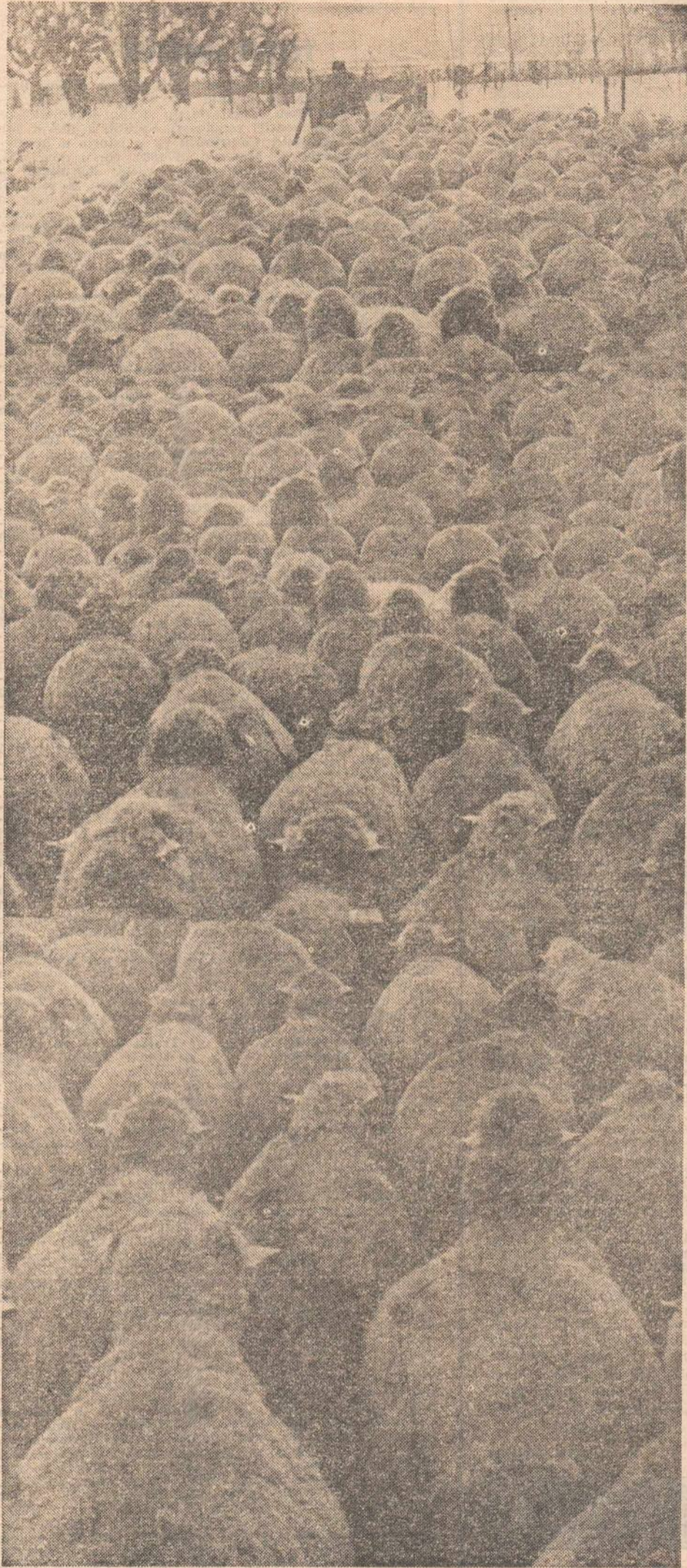
Într-o notă la cartea sa din 1974 **Critica ideilor literare**, Adrian Marino anunța că în parte și la sugestia sa Aurel Sasu pregătește un studiu dezvoltat asupra vechii hermeneutici românești. Studiul a apărut sub titlul **Textul ipotetic. Contribuții la o istorie a hermeneuticii românești** la Minerva în 1984. Nu e doar atît, ci o adevărată introducere în această disciplină în vechea și noua ei accepție din antichitate și pînă în prezent cu consultarea a două lucrări fundamentale în problemă și anume aceea a lui Richard E. Palmer, **Hermeneutics. Interpretation Theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger and Gadamer** (Northwestern University Press, Evanston, 1969) și Paul J. Achtemeier, **An Introduction to the New Hermeneutic** (The Westminster Press, Philadelphia, f.a.).

Termenul hermeneutic vine de la Hermes în care grecii vedeau pe interpretul zeilor, descoperitorul limbajului și al scrisului. Platon spunea că poezii sint la rîndul lor interpretii interpretilor divini, iar Aristot susținea că vorbele scrise sint simboluri ale logosului. Pentru acesta din urmă hermeneia inseamnă o înțelegere a realului prin intermediul expresiilor semnificante. Tradus în latinește, termenul devine **interpretatio** și așa este pentru Seneca, cit și pentru Eusebiu de Cesarea și Grigore de Nissa. Sensul curent ajunge să fie cel de exegeza a Bibliei, de exprimare, explicare și traducere a ei într-o altă limbă. Interpretarea alegorică (Philon din Alexandria, Sf. Justin, Sf. Irineu) anulează contradicția dintre documentele laice și religioase și înțelegerea actualizată a textului. Evul mediu, de la Sf. Augustin pînă la Thoma d'Acuin, face apel în interpretare la simboluri și figurile retoricii (ultimul la metaforă). Renașterea, alegîndu-și ca ideal de existență antichitatea greco-latină, debutează prin restaurarea valorilor cu o mare exigență critică și istorico-filologică. Se instituie un nou dialog între operă și interpret. Filologia cîștigă ascendență asupra filosofiei creștine și asupra regulilor dogmei. Cultura capătă un caracter laic. Biblia e studiată în paralel cu Homer, Hesiod și Euripide. Ansamblul sensurilor figurate, spirituale și tipice este supus criticii textuale. Prejudecata că autoritatea rațiunii ar fi o problemă a secolului al XVIII-lea trebuie părăsită în favoarea ideii că ea este rezultatul unui proces care începe încă în evul mediu și se desfășoară într-o atmosferă intens polemică de-a lungul secolului al XVI-lea și al XVII-lea. În Franța. Descartes nu mai acceptă nici o idee ca adevărată, dacă nu i se impune cu forta evidentei pe care o constată în intuiția propriei existențe. La fel Spinoza în Olanda („Numai în măsura în care oamenii trăiesc guvernați de rațiune se înțeleg totdeauna, în chip necesar, prin natura lor”). John Locke și John Toland în Anglia (pentru primul intelectul e „facultatea cea mai nobilă a sufletului”, pentru al doilea „metoda cea mai bună de a transmite adevărul e aceea prin care omul a putut să și-l apropie singur”). „Trebuie să avem curajul, scria Kant în **Die Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft**, 1793; de a ne servi de rațiunea proprie”. Principiul sfîntului An Anseim de Cantorbery (sec. XI) : trebuie să crezi pentru a putea înțelege este răsturnat în secolul luminilor: trebuie să înțelegi pentru a putea crede. Cartea din 1696 a lui John Toland are titlul **Christianity not Misterious**. Rațiunea se extinde în secolul al XVII-lea aproape în toate domeniile. Derham publică **Teologia fizică și Teologia astronomică**, Fabrice **Teologia apei**, Lesse **Teologia insectelor**. Thomas Burnet corijează cronologia sacră în **Teoria sacră a pămîntului**, Spinoza scrie un **Tratat teologico-politic**, Semler un **Tratat de liberă căutare a legii bisericesti**, Capella și August Pfeifer în 1638 cite o **Critica sacra** unde hermeneutica se emancipează de spiritul conservator pe baza principiului : a renunța la tot pentru a reexamina tot. Punctul culminant în evoluția exegezei sacre îl atinge Richard Simon cu celebrele sale **Histoire critique du Vieux Testament** (1678) și **Histoire critique des principaux commentateurs du Nouveau Testament** (1692).

Contribuția românească la această impunere a rațiunii în locul credinței o aduce Dimitrie Cantemir cu al său **Divan** din 1698, unde acțiunea religioasă este comentată într-un sens mai mult etic decît fideist. Încă din 1964 Petru Vaida a observat irinuirea asupra lui Dimitrie Cantemir a ereticului lituanian Andrej Wissowatius și, prin intermediul lui, a lui Johannes Crisostom și Erasmus de Rotterdam. Din Wissowatius, Cantemir a tradus în partea a treia a **Divanului** opusculul **Stimul virtutum, fraena peccatorum. Ethica Christiana** a lui Crellius și **Enchiridion militis christiani** (1504) a lui Erasmus au drept efect o depășire în gîndirea lui Cantemir a stadiului teologic înspre o concepție pozitivă despre om, înțeles ca o ființă rațională și liberă, înzeștrată cu demnitate și încredere în forțele ei morale. Pasaje hermeneutice se află în **Loghica, adică partea cea cuvîntătoare a filosofiei**, 1799 (traducere de Samuil Micu după Fr. Chr. Baumeister) și în **Filosofia cuvîntului și a năravurilor, adică Loghica și Ithica elementare, cărora se pune înainte Istoria filosoficească**, 1829 (traducere de Eufrosin Poteca după Heineccius, apoi în manualele obișnuite de învățămînt teologic, precum cele ale lui Filaret Scriban (1856), Vasile Ianoviciu (1868), Vasile Rațiu (1890), Const. Chiriacescu (1895), Victor Szmigelski, 1899 (după Ubaldo Ubaldo), I. Scriban (1911), I. Suci (1933). Ultimii dau și bibliografia din care rezultă că au folosit lucrări clasice de Ludwig Lemme, Chauvin, Zapletal, Mader, Reitmayer, Teyv, Székely, Janssens, Horne, Cornely, Gigot, Hilber, Patritus, Kohlgrüber, Lollo, Pope, Cerni, Doeller, König, Hoberg, Bineînțeles, e greu de vorbit în manualele românești de creații originale.

Începută încă din antichitate și continuată în evul mediu, renaștere și secolul luminilor, întii ca interpretare a dificultăților gramaticale sau a simbolurilor religioase, hermeneutica devine cu timpul știința interpretării generale a semnificațiilor, psihologică începînd cu Schleiermacher care stabilește necesitatea de urmări în loc de succesiunea gîndurilor recreația actului creator. Pentru Dilthey hermeneutica este o reconstrucție (refacere din interior) a unei construcții (concepții, sistem). Schleiermacher și Dilthey constituie (mai ales cel din urmă) o tradiție pe care merg mai departe în direcție filosofică Heidegger și Gadamer. O opinie curentă e aceea că disciplina se află în criză, fiindcă nici Heidegger n-a izbutit să ofere o elaborare concretă, a problemei ființei, nici Gadamer n-a reușit să filosofeze în istorie fără a trăda însăși istoricitatea gîndirii filosofice. Paul J. Achtemeier include pe Dilthey și pe Heidegger în a sa **Introduction to the New Hermeneutics**, alături de Rudolf Bultman (vezi **Das Problem des Hermeneutik. Glauben und Verstehen**, 1953) în hermeneutica teologică. În fine Paul Ricoeur în **Le Conflict des interpretations**, 1969, încearcă să realizeze ceea ce s-ar putea numi grefa problemei hermeneutice pe metoda fenomenologică. Primează astăzi investigația ontologico-existențialistă. S-a mers de la sensul textului la sensul ființei.

AL. PIRU ■

Ochiul stăpînului îngrașă oaia și la D.
miei • Somn pe furate

Fotografii de PAUL AGARIC

Viața la fermă

A nins că ne-a îndesat căciula pe ochi de parcă ne-ar fi pus cineva mina-n cap. A nins cu poftă, cu lăcomie chiar, parcă din gândul de a fi răzbunați de trecerea fără zăpezi a țiernilor din urmă, parcă dintr-o voință de a recupera echilibrul prin care se lămuresc rosturile și ale firii și ale oamenilor. Și zăpezile au venit ca un act de dreptate.

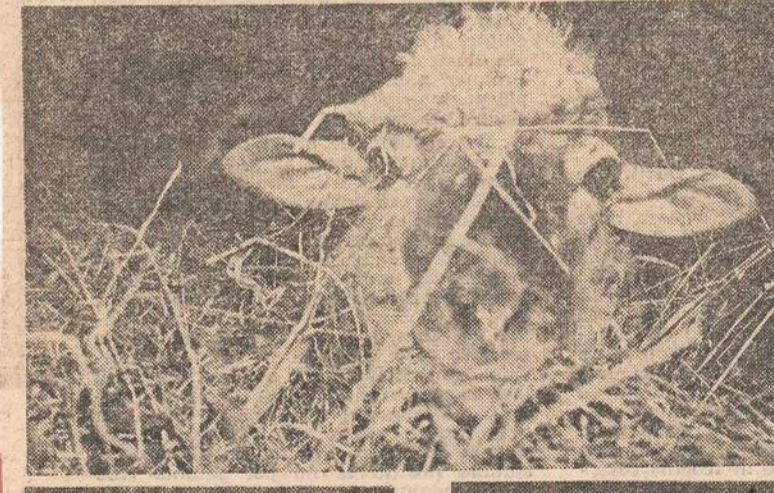
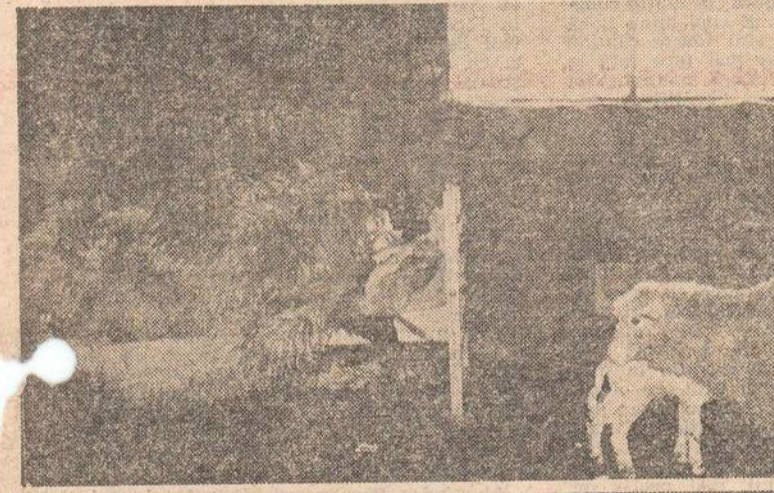
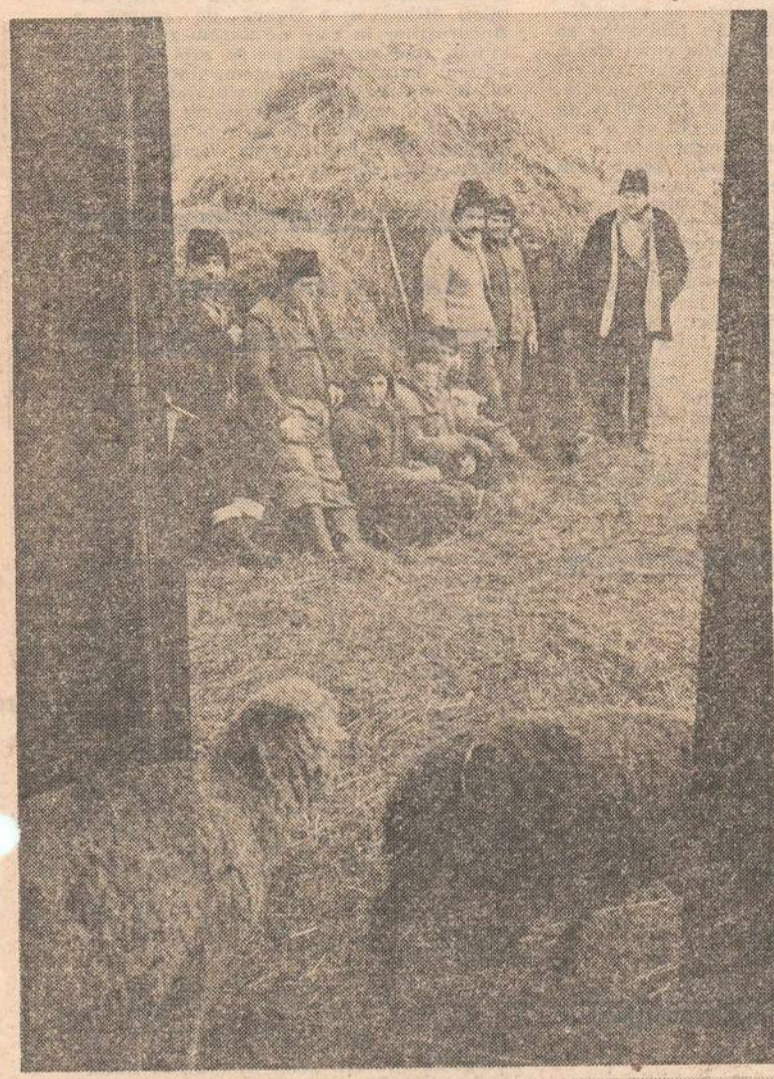
A nins în toată Europa. A nins și la Doicești! La 45 de ani, cînd orice bărbat distinge cu limpezime între realitate și aparențe, șeful fermei de oi de la Doicești, Dumitru Arsene, crede că zăpezile căzute în ultimele săptămîni sînt o realitate aspră și binevenită. Poezia iernii, cit și-a putut el îngădui să se lase în voia ei, a zăvorit-o în suflet ca pe o carte citită pe jumătate și aruncată în raftul bibliotecii cu graba omului pe care-l cheamă, urgent, alte treburi. Cînd ninge, e adevărat, parcă se-ntimplă că pe neașteptate nu mai e loc și pentru altă bucurie, asta o știe prea bine și el, însă răspunderea, atîta cită îți apasă pe umeri, nu se topește ca o minusculă stea de fire de zăpadă și pînă la urmă e limpede că viața a mai păstrat prea puțin din idilicul tablou al zilei de iarnă petrecute într-o navetă somnoroasă între gura sobei și fereaștră. Băiat de țărani de la Cobia, tot din județul Dimbovița, șeful de fermă știe că țărani n-au stat niciodată să măsoare zăpada în

centimetri ci doar cu mulțumirea unui an pe care ea îl prevestește bogat. Bucuria lor aceasta fiind, înainte de toate. Dar pînă la acea rivniță bogăție aminată spre vară, spre toamnă, e nevoie nu doar să nu se piardă ci chiar să sporească și acest avut pe care-l înseamnă, la ferma din Doicești, cele 1800 de oi. Oricît ar fi de gros stratul de zăpadă de-afară și oricît ar umbla gerul printre nămeți ca un ciine scăpat din lanț, cînd e frig că a înghețat apa în căldare cum a înghețat și Ialomița între maluri, cineva trebuie să se îngrijească și să aducă oilor și hrană și apă, asta e sigur cum este că n-au nevoie nici de nutreț și nici de apă doar oile, ca să spunem așa, eternizate în imaginile de-alături, ale fotoreporterului Paul Agarici. Acestea nu se hrănesc decît cu cerneală tipografică. Dar celor în carne și oase, de la Doicești, le poartă de grijă niște oameni de ispravă precum Ion Tache, Emilian Ioniță, Simion Mauser sau Ion Gogu. Sau Petre Constantin, ciobanul care întrebă de nu i-a fost cumva teamă că o să se întimplă vreun necaz cînd zăpezile porniseră și parcă nu se mai opreau, a răspuns neted: mie nu mi-e frică decît de ideile rele. Inșă o idee neîndoielnic bună a fost să rămînă toți oamenii chiar acolo, la fermă, și cînd afară scăpăra aerul, la minus 25 de grade, înăuntru erau plus 12, fiindcă o altă idee, tot bună,

a fost ca ei să astupe orice loc pe unde ar pătrunde frigul în grajduri așa cum ar face niște navigatori, la o adică, să nu dea năvală apa înăuntru corăbiei lor. Astfel, ferma a plutit pe o mare albă, de zăpadă, fără să-și fi pierdut niciodată busola, dar cu un preț pe care l-au plătit cu munca și neodihna tuturor, cum spune și Dumitru Arsene: n-am cînd să mă culc, n-am cînd să mă scol, asta e programul nostru. Și uite că tocmai în zilele acestea care n-au fost deloc ușoare, cum nu e ușoară împlinirea nici unei datorii, ferma s-a învîțuit cu miracolul viu și fraged al mieilor, 80 la număr, care au venit să se adauge și ei celor mai bine de un miliard de oi cit spun cei care se pricep că ar fi în toată lumea. Și în neastîmpărul lor, doar ei mai par să calce pe urma oilor sălbatice care se zice că în era terțiară, în urmă cu 20 de milioane de ani, au populat regiunile deluroase ale Europei și aveau o mobilitate comparabilă cu a caprelor negre de azi. Acum, cînd în livezile de pe dealurile fermei chiciura se rupe de pe crengile merilor cu irizări de bijuterii de preț, la Doicești, în Europa, niște oameni pot spune chiar că și-au făcut datoria și aceasta e o bucurie la fel de curată ca lumina însăși: ca lumina hrănită cu zăpezi.

DUMITRU ELIADE ■

ști • Dacă avem nevoie de oi, avem nevoie și de ciobani • Eficiența la stână se măsoară în
200 de oi dintr-un miliard • Omul care muncește are numai idei bune

De un asemenea subiect te apropii de obicei cu nostalgie, cu privire retrospectivă către un dulce „a fost odată”: pitoreștile cheiuri dimbovițene, înfășate de buticurile anticarilor bucureșteni, curioasele pașaje ale Căii Victoriei, înfloritește unice de artă și... comerț, prestigioasele librării (Cartea Românească, Hachette, Cioflec etc.) — în subsolurile cărora își aflau adesea loc și cărțile „de ocazie”, alături de gravuri, stampe, desene. Interesant e faptul că la noi tradiția a încetănit noțiunea de anticar și anticariat nu în legătură cu comerțul de antichități, ci, aproape în exclusivitate, cu cel de carte. O societate a cărei bună stare nu a atins, de-a lungul secolelor, decât prea puține culmi, și aceea numai în perimetrul păturilor instărite, nu prea avea cum să simtă necesitatea recirculării unor bunuri cu valoare artistică (mobiliere, porțelanuri, bronzuri, tablouri, argintărie, alămuri ș.a.m.d.) — deși această recirculare s-a produs totuși la scară foarte redusă. Ea și-a păstrat însă nestinse nevoia și dragostea față de carte.

Cine au fost anticarii de altădată — nu ne-am propus să o spunem aici. Mai mult ne-a interesat cine sînt cei care practică astăzi această meserie și, mai ales, cine vor fi anticarii de mine.

Cine cunoaște cit de cit centrul să-i zicem universitar al Bucureștiului, știe că reperatele vechilor anticariate de la Kretzulescu, Curtea-Veche, Biserica Enei, de lângă librăria Eminescu ori Scala au străbătut decenii, instalându-se deplin în geografia iubitorului de carte. Am intrat în citeva din ele, de această dată alt fel: cu dorința de a vedea ce se ascunde în dosul vitrinelor și rafturilor pentru public. Trei cunoscuți anticari — veterani ai domeniului, unii prin vîrstă, alții numai prin experiență — ne-au fost, cu amabilitate, parteneri într-un dialog despre destinele profesiei lor, despre statutul ei la ora de față, despre importanța comerțului (cuvîntul se impune, oricît de nepotrivit pare în relație cu cartea) cu cuvîntul tipărit.

„Ucenicia anticarului e, în fond, nesfîrșită“

Centrul de achiziții-anticariat nr. 4 din str. Biserica Enei. Întrebăm de „mai marele” de aici — Radu Berceanu. Preț de douăzeci de minute, așteptăm să se încheie periplul de la ghișeu. Lume de tot felul, Radu Berceanu consultă liste de oferte, acceptă vizite la domiciliul ofertantului, respinge oferte, răspunde la telefon, calm, afabil, cu un glas care inspiră încredere. Nu e o stîngăcie stilistică. În meseria de anticar, nu e deloc puțin lucru să inspire încredere...

— Cunoașterea oamenilor e o îndelungă muncă care se învață, stimată Radu Berceanu?

— Cred că da. Așa cum, după mai bine de treizeci de ani de lucru cu cartea, am ajuns să pot spune cu ochii închiși, numai atingînd-o, pe ce fel de hirtie e tipărită, în ce an, din ce tiraj face parte, eventual autorul și titlul, tot așa mi se pare firesc ca fizionomiile să-mi spună deja foarte mult, dintr-o singură privire. Un achizitor de carte — muncă pe care o fac de aproape două decenii — se întîlnește, de-a lungul unei vieți cu fel și fel de oameni. În meseria noastră, trebuie să știm să ne apărăm.

— De cine?

— De cei pentru care cartea nu e decît un mijloc de a obține venituri și în beneficiul celor care au cu adevărat nevoie de ea. Munca de anticariat nu înseamnă deloc, așa cum cred unii, simpla prelucrare, înregistrare, prețuire și revindere a cărții, ci ea implică arta de a face să ajungă fiecare carte la cititorul său adevărat, la cel în mina căruia ea va rodi cunoaștere. De aceea, achizitorii nu se rezumă numai la ce se oferă la ghișeu, ci urmăresc bibliotecile pe cale de dispersare, conving pe proprietarii de cărți să-și primenească bibliotecile, urmăresc moștenirile de cărți ș.a.m.d. E nevoie de multă competență și diplomatie pentru a crea sentimentul de încredere al clientului. Ofertantul va prefera întotdeauna (sau de cele mai multe ori, ca să fim mai aproape de adevăr) un om competent, politicoș și punctual, unor afaceri particulare care eventual i-ar oferi avantaje mai mari decît funcționarii anticariatului, dar ar implica, în același timp, serioase riscuri...

— Care sînt principalele aspecte ale muncii de anticariat, în această fațetă a sa, de achiziție de carte?

— Două sînt laturile de bază ale muncii noastre: cartea rară și cartea curentă. Cartea rară sau susceptibilă de a constitui patrimoniul cultural național — lucrări ocrotite de lege — e achiziționată la cererea unor biblioteci, sau, atunci cînd se prezintă anticariatului, e dirijată către acestea. În această categorie intră edițiile vechi — secolele XV—XVII, ediții prinocps, ediții ilustrate, cartea românească de pînă la 1830 etc. Cartea curentă, reprezentată cea mai mare parte din fondul rulant al anticariatului. Este vorba de întreg fondul de carte apărută în țara noastră în secolul XX sau cartea importată în această perioadă, cu precădere cărțile apărute în ultimii 25 de ani. Recircularea rapidă a acestor titluri atît de necesare astăzi pentru studiu și lectură noilor generații este scopul principal al activității noastre.

— Cît durează acest fenomen de recirculare, cum îl numiți?

— Dacă ne gîndim că acum cîțiva ani unitatea noastră de achiziție prelucra

circa 10 000 de cărți pe lună, iar acum vehiculăm un număr de 16 000 de unități lunar, putem trage concluzia că acest proces s-a accelerat. Este unul din dezideratele anticariatului modern. Aici însă lucrurile trebuie înțelese cu mult discernămint. În această formă specială de comerț care este munca anticarului, ideea de stoc trebuie să dobindească o accepție mult mai nuanțată decît în comerțul obișnuit. Stocul unui anticariat nu reprezintă nicicum un balast, ci dimpotrivă, un fond de aur. Dintotdeauna anticarul cu fondul cel mai mare de carte era considerat drept cel mai bogat, fiind creditat cu ușurință.

— „Anticariat modern” — iață o sintagmă curioasă, la prima vedere. Cum trebuie să o înțelegem?

— În ultima vreme s-a născut o prejudecată — frumoasă, în felul ei. Anume, că anticariatul e o prăvălie prăfoasă, în care dai de un om albit de vîrstă și de colbul cărților. Un fel de cimitir al cărților uitate. După părerea mea lucrurile nu stau deloc așa. Anticariatul ține și el pasul cu timpul. E un accelerator de idei, în măsura în care lucrează direct cu vehiculele consacrate ale ideilor: cărțile. Cei care le minulesc, în această postură de cărți recirculate, trebuie să fie oameni instruiți, iubitori de carte, împătimiti de carte, aș zice.

— Ați atins cu aceasta punctul fierbinte al convorbirii noastre: cine sînt, cine vor fi anticarii?

— E aici o problemă destul de delicată. Conștientizarea îndelungată de cartea duce, în timp, la un fel special de comunicare cu ea. Se naște parcă un al

te învață meserie. Ne plîngem noi, citeodată, că nu există un cadru organizat de instruire a celor care vor să devină anticari, dar cred că fiecare dintre colegii mei cu experiență știe că nici un fel de cursuri nu pot suplini munca efectivă, ani și ani, cu cartea.

— Ce diferență faceți între munca de achizitor de carte și cea de revindere a ei?

— Eu unul, am optat pentru cea de a doua ipostază a muncii de anticar. Diferența: cel dintîi lucrează cu omul nevoiaș de bani, să zic așa, care, dintr-un motiv sau altul, se gîndește să valorifice o carte sau mai multe din bibliotecă sa (nu e vorba aici neapărat de omul sărac, înțeleg prin „nevoiaș de bani” pe cel care nu mai are nevoie de cartea aceea), iar celălalt lucrează cu omul nevoiaș de carte. Trebuie să fiți de acord că acesta din urmă e infinit mai interesant...

— S-a schimbat, în timp, acest om „nevoiaș de carte” cum îl numiți?

— Esențial, nu. E foarte bine că nevoia de carte a rămas la fel de vie și, mai ales, că tinerii o resimt cu aceeași intensitate ca altădată, dacă nu chiar mai mult. E adevărat, le lipsește uneori priceperea de a căuta ce le trebuie (că nici asta nu-i așa de ușor). Unii vin după literatură de duzină, titluri de succes pe care n-au reușit să le prindă în librării, dar cei mai mulți caută ediții din clasiicii literaturii române și universale — ediții care, la noi, în sistemul de anticariat, sînt tot mai rare. Cred că lucrul acesta ar trebui să dea de gîndit editurilor noastre. E o lege elementară a oricărei culturi ca, la orice moment,

Anticarul — o profesiune care dispare?

șaptelea simț. La aceasta se adaugă experiența. Am peste treizeci de ani de meserie, după cum spuneam și mai înainte și încă mi se întîmplă să întîlnesc — și nu chiar rar — cărți pe care nu le-am mai văzut niciodată. Vedeți, este aceasta una din bucuriile meseriei noastre. Și tîna din fascinațiile ei. Dar ea demonstrează și altceva — anume, că ucenicia anticarului e foarte lungă, e, în fond, nesfîrșită.

— Aveți ucenici?

— Ucenici... Colaboratoarea mea, Cristina Andreescu nu cred să mai ucenicască, decît în sensul celor spuse mai sus, că sîntem cu toții eterni ucenici ai cărții. Are și ea o vechime apreciabilă în munca de achizitor. Ceea ce mi-a demonstrat de multă vreme că nimic n-o poate îndepărta de această meserie a fost evidentă ei patimă pentru cărți. Fără această superbă nebulie, nimeni nu rămîne printre... vechituri.

Omul „nevoiaș de carte“

Simion Mihuță este, fără îndoială, o celebritate în lumea cărții bucureștene. Anticariatul pe care îl conduce, situat lângă Curtea Veche, e nu numai unul dintre cele mai căutate magazine de carte, dar și locul de întîlnire al multor oameni de cultură. Între copertile modeste ale unor albume de duzină, poți afla, cu surprindere, semnături de prestigiu, de la Marin Sorescu la Eugen Barbu, de la Ioan Alexandru la Șerban Cioculescu și alții alături de numele multor oameni de știință, universitari, bibliofili, colecționari, fiecare formulîndu-și cu dărnice elogiile față de competența anticarului.

— Cum ați ajuns anticar, stimată Simion Mihuță?

— Aveam paisprezece ani cînd am venit la București, în străie românești, ucenic la librăria-anticariat a unchiului meu, Ion Cărăbaș, pe atunci funcționînd în actuala clădire unde se află librăria și pașetăria Eminescu. Nu văzusem încă alte cărți decît pe cele de școală și cărțile din biblioteca bisericii noastre din sat. Ceva trecuse însă, fără îndoială, în singele meu (sînt a treia generație de anticari din familie), pentru că pe-acelea le știam pe de rost. E de la sine înțeles ce-am simțit văzînd rafturile imense de cărți, înalte pînă la cer — mi se părea mie. Eram copleșit, agitat de dorința de a le deschide pe toate și, în același timp, de gîndul că niciodată n-o să mă pot descurca printre ele.

— Și cum ați învățat?

— Trăgînd cu coada ochiului în jurul meu. La douăzeci de ani mă descurcam deja foarte bine. Nici nu știți cit de mult mi-a folosit... căratul pachetelor de cărți. În felul ăsta le atingeam, vrînd-nevrînd pe fiecare în parte. Mult am avut eu de învățat însă mai ales de la clienții pe care i-am servit de-a lungul anilor. E o vorbă la noi, printre anticari: te jgheaua

oricine să poată cumpăra o ediție cumsecade din clasiicii ei. E apoi mare lipsă de ediții școlare. Ele sînt foarte cautate și anticariatul nu prea mai face față la acest capitol. La noi există mentalitatea — greșită, cred eu, — că librăriile și anticariatele nu au voie să aibă cărți în stoc. Neavînd cărți în stoc, se ajunge la situația de mai sus. Un vechi negustor spunea cam așa, formulînd aproape o lege a comerțului în general, care, chiar dacă nu mai e integral valabilă, rămîne încă foarte bine în picioare în acest context: cumpără cînd îți se oferă, și vinde cînd îți se cere. Problema aceasta a stocării se pune și în legătură cu ceea ce noi numim cartea de patrimoniu. În mod normal, aceste exemplare sînt dirijate către marile biblioteci. Se întîmplă însă că acestea să nu fie interesate, la momentul respectiv, de acel titlu, de obicei fiindcă îl posedă deja. Și cum legea patrimoniului interzice circulația acestor cărți, în scopul nobil de a le ocroti, singura soluție, pentru noi, este de a restitui cartea proprietarului, mai precis de a nu o achiziționa. Cred că ar trebui gîndit puțin asupra acestei probleme: dîncolo de un anumit număr de exemplare, indispensabile dotării marilor biblioteci, dacă se ivesc oferte în plus, ar fi bine să avem dezlegarea de a le pune în circuitul oficial, controlat (ca preț) de instituția noastră.

— În afară de cunoașterea cărții, ce v-a mai învățat această meserie?

— Să cunosc oamenii. De aceea mi-a și plăcut să fiu nu achizitor, ci distribuitor de carte. Îmi place relația directă cu omul care cumpără cărți. În patruzeci de ani, am ajuns să cataloghez oamenii după citeva fraze, dacă nu chiar după înfățișare. Cunoașteți probabil și dumneavoastră categoria cumpărătorului de cărți „la metru”. Din păcate, ea n-a dispărut. E de bun augur însă faptul că dintre ei nu prea fac parte oameni tineri. Alții cumpără cărți nu pentru a le citi, ci pentru a le stoca, fie dintr-un orgoliu de depozitar, fie în scopuri colecționare — unii au colecții complete de romane de dragoste, de cărți de călătorie etc. Chiar dacă îi ironizăm, ceea ce fac ei nu e lipsit de folos. Achiziționarea de cărți, depozitarea lor chiar, s-ar putea să ducă, prin generații, la nevoia reală de carte. Copiii lor, născîndu-se în ambianța cărților, a preocupării de a le procura, s-ar putea să dobindească și curiozitatea de a le citi. Am luat-o însă cu răul înainte. Clienții adevărați ai „buticilor” noastre nu sînt aceștia, ci adevărații cunoscători de carte. Eu cred că ar trebui să ajungem să avem clienți-prieteni. Și de fapt, ce spun eu că ar trebui, pentru că așa se și întîmplă. Venind des pe aici, ei devin obișnuiți ai casei.

— Sînteți aici de la 14 ani și vă dorim să fiți încă pe-atîta. Cine va continua însă munca dumneavoastră?

— Îi vedeți? Sînt alături. Par ei tineri, și chiar sînt, dar i-am ales din atîția care au trecut pe-aici și voi scoate anticari adevărați din ei. Îi cheamă Vasile

Munteanu și Marius Nicolescu. Veți mai auzi de ei.

— Ce au avut ei în plus față de ceilalți, care doar au trecut pe aici?

— Dragostea adevărată de carte. În primul rînd asta. Cine vrea să facă această meserie trebuie să simtă că nu poate trăi fără cărți. De restul, am să mă ocup eu, ori cine i-o mai păstori în viață.

— Îi spun „jupinul”. Sună bine aici, printre cărți, printre halatele lor prăfuite, prin dezordinea caldă, ocrotitoare a cămăruțelor de la Curtea Veche. Simion Mihuță e o figură de seamă a Bucureștilor în care ne ducem zilele, mai știînd, mai nestînd ce se află în jurul nostru. Anticarii, înțelegem, sînt o breaslă. În sensul vechi al cuvîntului, de ucenicie riguroasă, de transmitere directă a tradiției de la maestrul la novice, de apartenență totală, prin vocație, la îndelungă vreme alocă.

O viață printre cărți

Am urcat dealul Filaretului, înspre Cușitul de Argint cu sentimentul interior al unei coborîri. Pe o stradă cu nume și el arhaic, Mitropolît Grigorie (prea largă pentru casutele năpădite de copaci și arbuști, o stradă cu prea mult aer, așa cum mă dezobisnuisem să străbat în București) decanul de vîrstă, dar și de experiență, al anticarilor bucureșteni, Alexandru Enescu ne primește în două odăi miciuțe, în care putem vedea enorm de multe lucruri frumoase și vechi. Colecții de porțelanuri, alămuri, faianță, icoane pe sticlă, tablouri, cărți, cărți. Vreo patru pisici își dîspuță grațiile stăpînului, deocamdată la ușă. Una singură, preferată, e admisă în sanctuar și așa alcătuim atmosfera unei plăcute dimineți.

— Cum vă simțiți, stimată Alexandru Enescu?

— Acum bine. Mă simt un fel de supraviețuitor. Sănătatea mea, precară în anii din urmă, m-a învățat să trăiesc într-o economie a trăirii, ca să zic așa.

— Mergeți zilnic la anticariat. Nu vă e greu?

— Nu, oricît de greu mi-ar fi, nu văd cum aș putea face altfel. De la 16 ani, viața mea se desfășoară aproape exclusiv acolo.

Îmi arată pe îndelete fiecare obiect, povestindu-mi istoria lor. O pisică de piatră de Mihaela Patrașcu veghează cu priviri albe, întregul. Apoi, din nou despre începuturi. „Am început ca librar la Agenția franceză Hachette, care era în Lipscași, acolo unde este astăzi Centrul de librării al capitalei. Practica de zi cu zi în librărie mi-a fost adevărata școală. Am lucrat în cele mai mari librării bucureștene (Hachette, despre care am pomenit deja, Cartea Românească, Cioflec, Cultura poporului, Căminul cărții etc.). Discuțiile avute cu cumpărătorii de carte, care, pe vremea aceea se numeau și Nicolae Iorga, Ilarie Voronca, Fanait Istrati, Brebeanu, Sadoveanu, Cezar Petrescu, Alexandru Sahia, Lovinescu, ori Petrașcu, Tonitza, Ștefan Dumitrescu, Brăncuși, V.G. Paleolog, Oscar Han, Medrea mi-au dat mai multe cunoștințe decît o universitate. Să știți că nu există mai mare bucurie decît aceasta, ca pe lângă mulțumirea că ai făcut să ajungă cartea acolo unde trebuie — fie în patrimoniul statului, fie în bibliotecile particulare ale unor oameni aleși — să o ai și pe aceea de a fi înțilnit față către față cele mai mari personalități ale culturii noastre“.

Alexandru Enescu este detinătorul unei valoroase colecții de tipărituri ale unor edituri avangardiste, majoritatea dintre ele ilustrate de maeștri: de la Victor Brauner pînă la Marc Chagall. Într-un plăcut intermezzo le răsfoiesc, ascultîndu-l pe maestrul Enescu.

„M-am gîndit de multă vreme la utilitatea înființării unor anticariate chiar în cadrul unor librării, fără a mai face o atît de severă demarcație între aceste două tipuri de magazine de carte. Cîndva am încercat chiar eu formula. Pentru ca un asemenea „trust” al cărții să dea rezultate, se impune firește o grijă deosebită pentru calitatea pregătirii celor care îl vor deservi“. Părerile lui Alexandru Enescu, ca și a colegilor săi de breaslă, este că statutul acestei profesiuni este astăzi puțin neglijat. Dacă nu întotdeauna studiile universitare pot garanta atașamentul real față de carte, nu e mai puțin adevărat că, nefiind necesare la încadrarea în munca de anticar, studiile postliceale nu pot garanta cine știe ce venituri. Or, de ce să n-o spunem, este și acesta un motiv că tinerii se gîndesc extrem de rar să îmbrățișeze cariera de anticar. Cine oare se mai gîndește să-și îndrume fiul spre această meserie? Cîți copii le vor mărturisii părinților lor o asemenea dorință? Ce trebuie să înțelegem din aceste minus-fenomene, ca să le numim astfel, că meseria de anticar e, treptat, dar ireversibil, trecută la capitolul „antichități“?...

„Niciodată! Se vor găsi întotdeauna cărți rare și cărți de negăsit, epuizate! — spunea în urmă cu doi ani, într-un interviu acordat revistei Roumanie d'aujourd'hui Alexandru Enescu. Subscrie și astăzi acestei afirmații. Colaboratorul său de la Centrul de achiziții nr. 6, din pașajul Kretzulescu, acolo unde muncește încă zi de zi, un tînar, pe nume Paul Marinescu, uceniceste de mai mulți ani lângă priceperea „decanului anticarilor”. Și nu fără folos. Va fi și el, peste ani, un excelent interlocutor într-un dialog în care un alt reporter se va întreba, îngrijorat, cine vor fi anticarii de mine?

atelier literar

G. Dumitrescu

I. Tătar : Multe idei interesante, promițătoare. Din păcate, n-ai găsit încă (poate nici n-ai de spus interesul și osteneala necesare) calea de a exprima simplu, limpede, cu mijloacele poeziei, ceea ce aveți de spus. Textele sunt greoaie, stufoase, confuze, cu totul impracticabile.

I. Boldea : Vă cam repetați, nu vă frământați destul pentru altfel și altceva, e vorba de oarecare nonșalanță și comoditate (dacă nu chiar indolență...) și timpul trece, și talentul se usucă, se izinește, nehrănit și nesolicitat la maxima combustie (părăsit într-un „relanti“ nesfârșit...). Textele de-acum sint firave, unele „făcute“ (pe teme și rețete invariabile: mereu și cam prăfuite lucru despre poet, poezie, cuvânt, etc.), cu „poetizări“ insistente și cam prăfuite (gen „cu păsări de rouă pe umeri“, etc.). Trebuie să încălecați mai decis, mai deplin, Pegasul dv., înainte ca el să devie un banal mecanic cu două roți și cu același nume !... Ceva mai infiripate, „Despre poet“, „Intrări“. Mulțumim pentru amuzanta informație — nu ne-ați spus, însă, unde și când a avut loc spectacolul cu pricina. (Pe viitor, din obiective necesități tipografice, numai texte dactilografiate !).

Florin T. : În ultimele plicuri (cam multe !), lucruri palide, lipsite de nerv și pregnanță (singura pagină mai expresivă, „Culori“). Rugămintea de a dactilografia pe viitor textele, vi se adresează și dv.

Ilie Lipoveanu : Impresia generală este a unui minus, față de paginile anterioare. Lucruri mărunte, stinse, fără putere de sugestie, divagații periferice, lipsa unei ide-

ții pregnante, majore, etc. Ceva, în „Zădărnice“, „Păianjenul“, „Pricina cenușii“.

D. Derjac : În primul caz, e o simplă dezlanțuire mimetică juvenilă, mai mult formală, superficială, sub seducția unei părți periferice, „de joacă“, a scrierilor celui imitat și fără nici o contribuție personală, în substanță, a imitatorului (care — vă contrazicem — nu și-a înțeles de loc, în fond, modelul, ci doar îi maimuțărește, cam facil și grosier, până la parodie, gestica exterioară). Lucru ce nu trebuie, desigur, încurajat, intrucit pot reprezenta un antrenament și un preludiv al imposturii ! Adevărata școală de poezie rămâne, pentru început, Eminescu, apoi Arghezi... Nu putem trece direct la nonfigurativ, înainte de a învăța să desenăm corect oameni, case, arbori, etc. și să înțelegem ce desenăm (o spunea Picasso însuși, dacă ne amintim bine, care era departe de a fi un spirit conservator !). Mai aplicate și mai cinstite, ca să zicem așa, sint celelalte două cazuri, în care efortul de a gândi și faptul cu minte și mână proprie e (cel puțin în sensul dezvoltării și definirii propriei personalități) de bun augur. Ceea ce, firește, trebuie încurajat cu precădere. În privința perspectivei unor vocații literare însă, e prea devreme să ne pronunțăm. Semnele concludente apar mai târziu, de obicei către pragul universității. Vă mulțumim pentru mesajul dv., pentru încrederea acordată și pentru nobilul devotament în slujba poeziei.

V.P. Gaj : Sint lucruri mai omogene, reușite în cea mai mare parte (deși, uneori, apar ciudate discontinuități, incoerențe,

adevărate hemoragii metaforice, aproape delirante; de asemeni, nu e dată, un abuz „tactic“, oportunist, de cuvinte mari și de simboluri înalte — și cind se potrivește și cind nu — adesea în contexte inadecvate sau chiar peiorative...). Mai bine, în: „Viziunea“, „Sunet albastru“, „Căutând“, „Ei“, „Jertfa“, „Nu știți“. În ce privește proiectul de care vorbiți, numai dv. puteți decide; ar fi bine, însă, credem noi, să epuiți căile obișnuite de contact cu editurile (concursuri, etc.) înainte de a recurge la soluția amintită. În perioada actuală, însă, nu ne va fi cu puțință, cu părere de rău, să vă trimitem manuscrisul. Vă dorim succes !

V. Ștefan, S. Constantinovici, Cl. Butuc, Ana-Maria-Birlad, I. Oltean, Rebecca (Raluca), G. Militaru, Ovidiu M.H., S. Em. Grădișteanu, C-ța Bica, L. Gurău, A. Popoacă, C-tin Bușe, D. Novăcean, Const. Posmac, Victor Sima, Bianca E., Monica Marcus, E. Ploștinaru, Pompiliu Cristea, Lavinia Roman, Victoria, Lorelei G., D. Ipotescu, Ol. Mi Vlad, M. Godei, M. Purtan, Matei Valeriu, Dumitru Dan, Dorin-Emil, Isidora-Huși, N. Ardeleanu-Severin, Neculai T., Zaha Sorin, Cr. G. Petrache, D. Draia, Damian Radu, I. Trifon, Parancuța, Adr. Anton, A. Raler, M. Tucă, Cr. Tîrlea, A. G. Debu, Magd. Pop, I.I. Ifrim, L. Kadar, Cezy N. : Inercări de nivel modest.

GEO DUMITRESCU

N.R. Manuscrisele nu se inapoiază.

Erată : dintr-o eroare de paginatie, textele Apusul și Secolul vitezei, din numărul trecut, au apărut cu altă semnătură. Poemele aparțin, în realitate, lui A. Valoni.

SUNET ALBASTRU

Am nevoie de iubirea acestor oameni de aerul acestui oraș
ce mă primește fără să-mi știe numele,
brațele vreau să-mi fie pline
de ură și dragoste
singele meu să se dăruiască
fiecărei nervuri și fiecărei năzuințe
din toată această puișăie a trupului
să se nască descintecul
ce va deschide porțile libertății
ascultați, acest sunet albastru...
este poezia ce vine spre mine
pe o șosea pietruită
cu oasele străbunilor.

V. PETRESCU-MĂRGEAN

DE CE ?

De ce or fi stelele-amare ?
De ce glasul lor azi e stins
Cind raze trimit dinadins ?
Să cred că le fură din soare ?

De ce pe întregul cuprins
Al cerului, noaptea amnare
Lovesc a veeiei splendore
Și cerul pe-alocuri e nins ?

De ce pe un fund de căldare
Mă legăn cu gitul întins
Din beznă să fur felinare

Cind soarele însuși e-nvins ?
De ce nu sint stea căzătoare
Să știu că picind m-am aprins ?

ION ȘTIRBULESCU

ADEVĂR

Ca un purice în blana cimpului
îmi vine cîteodată să săr
rebeș și nocturn ca bufnița timpului
durerea mea-i cam trasă de păr
în hruba mea din răscrecea vîntului
îmi iau gîndurile în răspăr
pe bolovanul de la marginea pămîntului
doi oameni impart un măr

asta da — zic eu — adevăr !...

TOADER UMBRĂ

PATRIA

Mi-e sufletul plin de tine
și mi te reversi peste malurile inimii
în valuri străvezii de soare și pămînt,
zvicnind aprinsă de lumină și culoare,
ca o pasăre a infintului
fremătindu-și aripile
distins și melodios,
într-un murmur continuu
și adinc înțeles de cei ce te iubesc.

N. SIMONA

ELEGIE

Frumoasele toamne
pierdute în aerul negru al iluziei
bucuria că lingă tine
un suflet e gata să zboare
cu umbra gîndurilor tale

tot mai aproape de
acel ceva care te tulbură
și încearcă
de o mie de ori pe zi
să te omoare cit mai frumos
cu puțință.

MARIUS SÎRBU

AISBERG

Golul —
de care am fugit — și mi-a fost teamă ;
din a ta vrere suspendată,
alunec prin tunelul de sticlă
etans,
săpat într-un imens ghețar,
visînd căldura soarelui de toamnă,
orgia florilor,
la cea din urmă izbucnire —
crăieșe galbene,
pe mijlocul șoselei —
sfidînd semește zgomotul brutal —
privirea ta dintîi —
acel tunel de gheață ;
am lăsat la intrare
întîiul sărut —
floare exotică,
fără șanse
de a trăi
pe luciul ucigaș al minții tale.

VIRGINIA SOARE

PINĂ LA TINE

Pină la tine, dragostea mea,
e cale doar de-o ninsoare ;
și parcă mă muștră ceva cînd
zăpada se lasă călcată-n picioare.

Pină la tine, dragostea mea,
am să mă pierd în frig și în ceață,
să suflu în palme ca și cum m-aș ruga,
cuvintele să-mi fie cuie de gheață.

Pină la tine, dragostea mea,
e un desfăcut de aripi în frig,
aici sint atît de singur încît
nici nu mă mai aud cînd te strig.

Pină la tine, dragostea mea,
e dira aceasta de singe dovadă ;
eu te aștept, cu brațele-ntinse,
între doi tîlhari de zăpadă.

NICULAE ALEXANDRU VEST

NICOLAE MANOLESCU

(Urmare din pag. 9)

totul condiția materială a lucrurilor și biografiile cele mai sofisticate îi rămîn fidele. Mi se pare că nu trebuie exagerată opoziția : cel mai mult contează de fapt în ce spirit privești o anumită materie.

— Ce înseamnă pentru un critic literar o zi de muncă și ce anume timpul liber ? Cum preferați să vă destindeți ? Iubiți sportul, muzica, excursiile, plimbările ? Sau, toate aceste întrebări contrazic modul dv. de-a ieși uneori dintre cărți...

— Dacă meseria criticului constă în a citi cărți, atunci mă pot lăuda că n-am avut niciodată timp liber. Există însă, firește, lectură și lectură. În cazul unui critic lectură profesională, în sens strict, se deosebește de lectură pur și simplu. N-am să stărui asupra nenumăratelor diferențe. Timpul meu liber e cel consacrat lecturii pur și simplu. Sigur că mă și plimb, fac și primesc vizite, umblu pe munte sau practic ocazional diverse sporturi, ca orice om. Nu sint conștient de nici o particularitate „interesantă“ a existenței mele de zi cu zi. Am însă oroare să pierd timpul. Nu ocolesc nici o indeletnicire, cu condiția să-mi dea sentimentul unei oarecare utilități sufletești, spirituale. Mă obsedează de mult ideea lui Malraux, după care omul își este sieși obligat să încerce a se cunoaște și analiza maximum de existență în maximum de conștiință. E o vanitate intelectualistă să respingi „viața“ în numele „gîndirii“. Nu, viața trebuie trăită, nimic din ce trăim nu trebuie să ne rămînă străin cu condiția de a conștientiza cit mai mult posibil din ce trăim. Acesta e adevărul profit : de a nu lăsa lucrurile să treacă pe lingă noi, de a le „opri“ prin reflecție. Timpul pierdut este, cred eu, acela în care nu ești capabil (din diferite cauze) să conștientizezi ceea ce trăiești. În limbaj de critic, asta ar suna așa : să-ți citești viața. Orice, pînă și cea mai anodină indeletnicire, merită să fie citită. Nu există viață plictisitoare, ci numai oameni plictisiți de viață. Vreau să vă atrag atenția că plictiseala survine de obicei în urma unei comparații : atunci cînd crezi (justificat ori nu) că ți-ar fi mai folositoare spiritual cutare ocupație și nu cea pe care ești silit s-o practici. Și trebuie să admitem că viața ne oferă destule „indeletniciri“ de care am putea să fim scutiți. Dar chiar și în unele din acestea putem face să intervină spiritul nostru : și atunci mediocra ocupație se preface într-o experiență care ne îmbogățește.

— Ați fost prezent într-un cenaclu care, după cum am auzit, aduna poeți și prozatori tineri valoroși. Aveți vocație de mentor literar sau nostalgia experienței

lui Eugen Lovinescu, experiență care s-a impus în cultura noastră...

— Știu și eu dacă am vocație de mentor literar ? În orice caz, nostalgia acțiunii lui E. Lovinescu n-o am sau o am cu prudență, căci îmi amintesc de ingratitudinea majorității sburătoristilor față de cel care le îndrumase primii pași. Îmi plac tinerii și bănuiesc că nici eu nu le displac lor. Mă interesează extraordinar ce și cum vor scrie generațiile de mine. Ce fel de literatură, adică. E, pe de altă parte, oglinda cea mai bună în care ne putem privi noi, cei de azi, singurul mod de a ghici o parte din „intențiile“ posterității în ce ne privește. Generația tină de azi (generația '80) este cea de a doua cu care mă confrunt, prima fiind propria generație (dar, scriind de timpuriu, am asistat critic debuturile majorității congenerilor mei). Știu eu de voi mai prinde o alta ? Sau dacă voi mai avea antene pentru ea ?

— Dacă în cazul poezilor, prozatorilor, dramaturgilor se poate vorbi de generații, o asemenea compartimentare spirituală și calendaristică este oare proprie și criticii literare ? Ce aduce nou generația dv. care oricum urmează o pleiadă de critici mari personalități ale culturii noastre ?

— Sigur că există și generații de critici. Ș. Cioculescu, Paul Georgescu, E. Simion și Alex. Ștefănescu — iată patru critici din patru generații diferite. Cea dintîi, interbelică, a avut, pe lingă șansa marilor personalități de care aminteam, și pe aceea a longevității uneia dintre ele și nume Ș. Cioculescu. Paul Georgescu a debutat imediat după război, E. Simion la sfîrșitul perioadei dogmatice iar Alex. Ștefănescu în 1970. Formația lor literară e diferită, la fel și gustul și metoda folosită.

— Am avut în ultimii ani impresia adeseori că actul critic, mai ales pe alte meridiane, a început să se tehnicizeze într-o măsură primejdios de particularizată. Ecouri ale noului limbaj critic au ajuns și la noi. Se pot enumera destule modalități moderne, cel puțin pînă la cel mai actual cu puțin timp în urmă — semiotica, sau folosirea electronicii în analiza critică a operei literare. Nu știu de ce, personal sint mai rezervat față de supraspecializarea criticii atunci cînd adoptă un limbaj prin care îmi pare că ar comunica doar criticii între ei, și mai puțin sau deloc cu aceia cărora trebuie să le comunice adevărul despre opera discutată... În ceea ce vă privește, am observat, și fac această remarcă fără să doresc să vă incit mai mult decît este cazul, că ați evoluat de la teoria „lecturii infidelă“, la critica cu metodă, sau la o critică modernă în cel mai adevărat sens al cuvîntului. Există o translație evidentă a concepției și conceptelor critice de la primul volum Lecturi infidele, la mai recenta Arca lui Noe. După ce poate mai bine de un deceniu ați contestat metodologia critică modernă, făcînd critica

de tip „artist“, un impresionism, care este evident în folietonistica dv., monografiile pe care le-ați scris nu s-au putut dispensa în cele din urmă de cele mai noi cuceriri ale criticii contemporane. Cum explicați acest lucru ? Printro-revizuire lovinesciană, sau printro-maturizare a orizontului filozofic al criticului însuși ?...

— Nu trebuie să ne sperie tehnicizarea. E în firea oricărei discipline să-și creeze un limbaj cit mai exact. Neînd exclusiv problemă de tehnică, să nu uităm că totuși, critica nu e nici exclusiv problemă de talent. O anumită rigoare în demonstrație nu strică nici celui mai talentat critic. Tehnicizarea, la care vă referiți, se datorează și conștiinței de sine pe care critica a dobîndit-o treptat. Ea a descoperit că orice lectură presupune un mod de a citi, fie că sintem conștienți de el, fie că-l ignorăm. Mi se pare o evoluție normală. Rezistența unora la aceste schimbări este și ea normală. Ca și indivizii, speciile evoluează și ele, de la „ingenuitate“ la „conștiință de sine“.

În ce mă privește, m-am schimbat, într-adevăr, cum spuneți. Tin doar să precizez că nu am contestat niciodată metodele noi, doar pe cele vechi. Mi le-am însușit (vorbesc de cele noi) în limita puterilor și afinităților mele, fără totuși a-mi trăda primele iubiri, adică acea critică artistică, de impresie, sub semnul căreia am debutat. Debutul generației noastre a fost condiționat de reinnodarea tradiției (pe care dogmatismul o lichidase) cu marea critică interbelică. N-am fost impresionisti doar prin temperament, ci și din necesitate. A fost demonstrația noastră antidogmatică. Critica artistică, de gust, din anii '60, a reprezentat pentru noi șansa de a fi noi înșine, de a spune ce gîndim și cum gîndim, împotriva sclerozei dogmatice. Cei care au venit cu un deceniu după noi nu s-au mai confruntat cu aceste probleme. Pentru ei a fost firescă folosirea de la început a metodelor noi — indeosebi de tip structuralist și francez — în consens cu toată critica europeană de atunci. Ei au fost din capul locului structuralisti, noi am devenit pe parcurs și ezitant. Astăzi, cînd structuralismul a murit (achiizițiile lui cele mai de seamă au rămas însă), putem vedea mai bine ce s-a întimplat, ce s-a cîștigat, ce s-a pierdut. Dacă nu mă înșel în aceste aprecieri, înseamnă că faptul de a fi mers pe calea metodelor noi cu prudență va constitui, în viitor, un avantaj.

— La sfîrșitul unui volum de Teme ați publicat și proză fantastică. Ce vă împiedică să publicați în continuare proză, știut fiind că mai toți criticii au „ratat“ după expresia unui celebru critic, cel puțin un gen beletristic.

— Ca să publici ceva, trebuie mai întîi să scrii. Am publicat toate prozele pe care le-am scris. De voi mai scrie, voi mai publica.

Un muzeu in labirint

Un artist care alină

2.
Foarte mulți comentatori ai lui Giotto se grăbesc să invoce autoritatea lui Dante pentru a da greutate admirației lor. Ei citează următoarele versuri din cîntul al unsprezecelea al „Purgatoriului”:

„Crezu-n pictură-a fi și Cimabue stăpin a tot, și-n umbră e rămasă azi fama lui, de Giotto cel ce suie”.

Aceste trei versuri au avut, într-adevăr, urmări grele atît pentru Cimabue, împins într-un fel de preistorie a marii arte, cit și pentru strălucirea reputației lui Giotto, care-și primea pașaportul spre nemurire din mîinile celui mai venerat poet al Ităiei. Și totuși la mijloc nu e decît o eroare de interpretare, căci în realitate Dante s-a folosit de exemplul lui Cimabue nu pentru a proclama triumful succesului său, ci pentru a dovedi efemeritatea gloriei omenești. Versurile în cauză sînt rostite de către miniaturistul Oderisi da Gubbio, pe care poetul îl întîlnește în primul briu al Purgatoriului, unde sufletele se purifică de trufie. Dante îl salută pe miniaturist spunîndu-i că este gloria orașului său natal și, în același timp, a profesiei sale. Oderisi refuză lauda, recunoscînd că în timpul vieții nu fusese modest ca acum, dar moartea l-a învățat cît de trecătoare sînt toate și mai ales gloria, dovadă... și Oderisi rostește faimoasele versuri, care nu mai desprind din context au putut suna ca o sentință estetică. Așadar, printr-o ironie a soartei tocmai niște versuri despre efemeritatea gloriei au servit drept temelie pentru una dintre cele mai durabile celebrități. Nu spun că Giotto nu merita această celebritate, constat doar că destinul se amuză, că Dante e citit împotriva lui Dante și că tradiția e uneori invincibilă cînd se bazează pe eroare. Cei care au încercat să atragă atenția asupra confuziei au vorbit în pustiu. Dante e pus mai departe să laude gloria, cînd, de fapt, el avertiza asupra precarității ei.

Dealtfel, nu e singurul paradox de care ne lovim cînd e vorba de Giotto. În fața admirabilului ciclu de fresce unde pictorul a evocat viața sfințului Francisc, nu m-am putut opri să constat că „săracul din Assisi” e celebrat împotriva lui însuși. Trec peste amănuntul că franciscanii riguroși se opuneau oricărei reprezentări picturale. Dar nu e tot o ironie a soartei că pentru primul ansamblu atît de important, consacrat glorificării unui singur sfînt, întîmplarea (sau cine se ascunde în spatele întîmplării) a ales tocmai pe cel care a predicat virtutea umilinței? Și pe urmă, diavolul însuși, dacă ar fi avut geniu, n-ar fi pictat altfel frescele din Assisi. Blîndul poverello care renunțase la privilegiul de a se fi născut în casa unui negustor bogat pentru a trăi în sărăcie, smerit, străin de orice vanitate în afara aceleia de a refuza toate vanitățile, și care se luptase din toate puterile pentru a sta cît mai departe de voluptățile lumești, considerînd pînă și frumusețea naturii o seducție pernicioasă, e înfățișat în decoruri pe care el le detestase, elegante, adevărate palate de o rafinată puritate clasică, și e pus să ducă, printre basoreliefuri magnifice de marmură și statui antice, o viață de care fugise, opusă aspirațiilor sale. Gloria postumă e impusă celui care se vruse despuiat de ea. Giotto nu ignora, desigur, asta, dar el a preferat să fie Giotto. L-a pictat pe sfințului Francisc nu bolnav, scheletic, cu sănătatea compromisă de abstenență și penitențe, ci perfect sănătos, robust, ca toate personajele sale, făcînd din el ceea ce refuzase să fie, un erou de epopee, sensibil la grandoare și la fast. Această viziune era, evident, pe placul curții pontificale de la Roma, care suporta cheltuielile decorării bazilicii și nutrea, în rivalitatea ei cu împărații, cu totul alte năzuințe decît ale celor ce predicau umilința, dar îl exprimă cu maximă fidelitate și pe Giotto însuși, care nu detesta nici una din ispitele pămîntești, nu socotea sărăcia o virtute și nu era dispus să renunțe la nimic; el se servea de viața sfințului Francisc pentru a vorbi, în fond, despre sine, despre gusturile sale și pentru a pune, ce poate fi mai nefranciscan? și pocînța în serviciul gloriei.

Diavolul acesta genial care nu s-a sfîit să picteze sfîinți preocupați exclusiv de lumea pămîntească era la fel de urît ca Socrate. Și tot ca Socrate ar fi putut fi învinuit de impietate dacă cei din jurul lui n-ar fi fost pregătiți să li se vorbească astfel. Obosiți probabil de discuțiile interminabile despre adevărul absolut și despre binele cucerit împotriva trupului, ei se întorceau, cu o mare nostalgie a realului, spre prezent, pentru a trăi ce aveau de trăit, fără să mai disprețuiască gloria de a iubi și de a regreta ceea ce trece. Legenda ne asigură că Giotto împodobise în tinerețe nasul unui personaj abia isprăvit de Cimabue cu o muscă, vestita muscă pe care bătrînul pictor a încercat de cîteva ori s-o gonească într-atît iluzia semăna cu realitatea. În același fel, Giotto l-a făcut pe contemporanii lui să întindă mina spre adevăr, și cînd el nu putea fi atins. Și unica festă pe care i-a jucat-o posteritatea a fost că și Giotto e invocat uneori... împotriva lui Giotto.

Aparent, a vedea în el un premergător al Renașterii e o laudă. Dar această laudă, îmi spun acum, măgulește trădînd, întocmai cum a făcut pictorul cu sfințului Francisc. Fiindcă Giotto e mult mai mult decît un precursor și, la drept vorbind, strigătul care țîșnește din frescele lui nu este „Înapoi la clasici”, cum îndemna Petrarca, pentru care istoria avea un singur sens, să-l reinstaleze pe Apolo în sanctuarul antic, ci „Înapoi la natură”. Sau, și mai exact, „Înapoi la viață și la promisiunile ei”. După ce trecuse printr-o lungă tortură metafizică, bucuria de a trăi își recăpăta aureola. Giotto e un om al Evului mediu, dar unul care s-a ridicat din genunchi.

OCTAVIAN PALER ■

Desene pe asfalt

O reverență pentru Palatul Șuțu

Sînt bucureștean, în arhiva unelă dintre „culorile” Bucureștilor există chiar un certificat de naștere cu numele meu și o spun cu îndreptățită mindrie gîndindu-mă că marele oraș nu s-a ostenit peste măsură să numere printre produsele sale pe slujitorii hîmerelor. Cel mult, am mai spus-o, Bucureștii au fost o celestă „moară” de poezii, cărora le-a păstrat sub pisanii, umbra de fum.

Am schimbat multe case (dar și ele m-au schimbat cumva) și le-am chivernisit cu avarii, frumusețea și misterul. Stăpînesc fără hrisov și un palat, Șuțu, aflat chiar în inima cetății mele și mă bucur și mă nedumeresc în zilele lui aniversare de nemiloasa curgere a timpului. Au trecut așadar trei jumătăți de veac de cînd s-au ridicat schelele din jurul zidurilor gracile ale caselor poruncite de postelnicul Costache Șuțu (un fei de pseudonim de-al meu, că am avut mai multe) și încă nu uit zăiafetul inaugural: butele trase la peronul luminat de lămpi florale, cepele sorbite sub candelabrele de cleștar ori de sticlă mincinoasă, siluetele frumoaselor vremii, ninse de danteluri și tipărite fugăr în oglinzi venete, degetele alintînd fileșul pianelor aduse de la Beci, iarba dracului fumegată prin țevării de narghilele și aurind floroase barbe; da, toate aceste imagini m-au îndemnat să-l firtisese pe dumnealui, palatul Șuțu, să-l trag într-o dagherotipie de Sztatary ori într-un sonet cu cinstită lucrătură (fiindcă, prin vreme, au apărut și sonete în vers alb) ori să-l chem din iarnă în sufletul meu cu o scrisoare de libov. Ar fi prima scrisoare ce se adresează unui palat. Pentru înția oară, alcătuirile ca de vioară ale palatului mi-ar scoate din lîră cuvinte altcîndva folosite spre a suci capetele nu mai știu căror domnițe din stampe, Rada, Vișa, Despa, Ilinca, Zmaragda, Zoiața, Balasa, ori Ralu, dar mi-am zis că ar fi o caznă nepotrivită.

Cetatea noastră a fost prea puțin logodită cu danțul și cîntecul, cu buna petrecere în cerdacuri de priveală și cu tîhna și a fost prea mult dată focului și frigului, săgeții războinice și ciumei, cutremurelor și răzvrătirilor de ape, astfel că mă întreb ce miracol a putut-o păstra și cum s-a păstrat și el, palatul Șuțu, într-un cuprins metodic imbelșugat cu zidiri și metodic devastat!

Pentru noi, bucureștenii, a exalta umplerea a o sută cincizeci de ani de la o ctitorie e o sărbătoare. Vechi, e pentru noi tot ce trece de stingerea unei generații și e cel puțin bizar: nu există palmă de pămînt în care, de-ai săpa, să n-î găsești urme de slavă și de viațuire contemporane cu minunile primordiale ale umanității. Tetradrahma machedonilor devălmășită cu fibula togei romane, sabia damaschiteană cu coiful bizantin. Aici a fost viață și înălțare și sfîșiere cînd, din mari megalopolisuri ce astăzi ne sfidează nu se tăiasă nici piatra de început, fiindcă Bucureștii n-au doar cinci secole de existență, vechia lor e consonanță ce vechia obștii dace și e concentrată în sine însemnele fe-

Profil

Liana Alexandra

Tocmai în 27 mai 1981, cînd compozitorea împlînea vîrsta de 31 de ani, am cunoscut-o mai îndeaproape pe Liana Alexandra, această prolifică muziciană, cu care aveam apoi să colaborez la înregistrarea și prezentarea, în cadrul Festivalului Internațional „George Enescu” a operii sale pentru copii, „Crăiasa Zăpezii”, după minunata povestire a lui Hans Christian Andersen. Majoritatea lucrărilor sale anterioare i le audiasem mai de mult; astăzi, printre cele mai importante opusuri putem număra patru simfonii, patru concerte instrumentale — pentru flaut, pian, violă și clarinet —, oratoriu, „Țară pămînt, țară idee”, pe versurile Orfeului dunărean, Nichita Stănescu. balada „Soarele și luna”, pentru cor a cappella, cele patru cantate, mai multe lucrări camerale, sau pentru diferite ansambluri instrumentale, dintre care Sonata pentru flaut solo, Incantații I și Incantații II ciclul Consonante, Colajele, pentru cvintet de aklamuri și altele. Se simțea, în toate cele enumerate mai sus, o școală solidă căpătată de la principalii săi îndrumători, compozitorii Tudor Ciortea, Zeno Vancea, Tiberiu Olah, Miriam Marbê, dar se vedea, pe

brile a cel puțin două milenii de istorie.

Dar așa a fost să fie. Să nu putem pune piatră peste piatră ca o spărgea potcoava năvălitorului. Să ne înjghebăm avutul din lemn și lemnul să piară sub răsufierea prădănicului. Să facem din friabilul lut bucureștean pat de oase. Nu doar ale noastre, desigur... Lutul ne-a fost nouă marmură. Vrejul de floare ne-a fost fierul de scoabe; arborii, arcurile de triumf, fîntinile cu ciutură, columnele.

Deși... ca Bucureștii te poți întîlni și pe alte meleaguri. Ceva din energia, inspirarea, dar mai ales aurul, aurul și al Bucureștilor a curs, prin vreme spre alte semete capitale. Cu banii românilor se vor fi ridicat cîteva poduri pragheze, cîteva catedrale budapestane, cîteva kolossale fortărețe nemțești, sigur, un bulevard parizian, sigur, un Schenbrunn austriac, de nu și un Belvedere. Și cîte insulițe grecești nu s-au putut polei cu aversea străbunilor noștri, cît din muntele Athos nu e Valahie sau Moldavie, cîți pereti de icoane am umplut și cîte candelabre și cadelnițe bătute cu diamante am suit noi pe cerul Europei și al Asiei Mici (și al Asiei ceva mai mari) pentru a merita acum surisul dezolat al călătorului stupid ce nu înțelege de ce Piața de flori nu e chiar Grand Place, de ce vila Minovici nu e chiar Versailles, de ce casa Aman nu e chiar Ermitajul!

Nu mai pentru orbi, frumusețile Bucureștilor nu există! Ele viiază mareț, în simplitatea lor și nu sînt doar scorneli pictoricești ori poeticești. Se cade să le apărăm, așa cum au făcut-o, netulburai, înaintașii. Acum, cînd ciocnim cu clinchet mic, o cupă de șampanie de vitraliile palatului Șuțu nu ne putem împiedica să ne gîndim gospodărește la viitorul, dar mai ales la prezentul acestor fără de seamă frumuseți. După ce cîmpii dezolante din jurul Bucureștilor au devenit, grație puterii populare, adevărate noi orașe, să nu uităm orașul-mată. Putem visa, desigur, la implantul în București al unei replici a Columnei traianice și la sora ei, ce poate fără sacrilegiu să fie repetată la București, Coloana infinitului, brăncușiană, în pietre gigante, geometrizate astral, cu deschideri spre un oraș care înainte de orice e un oraș al soarelui.

Iubirea de frumos

Mihai Viteazul

Calendarele pe anul acesta vor celebra 385 de ani de la Unirea tuturor Românilor din 1600 săvîrșită prin jertfa vieții sale de către acest martir al neamului nostru Mihai Viteazul al cărui trup și singe rodesc pînă astăzi ca oleul într-o candelă de foc, nădăjduire și curăție în inima Transilvaniei.

Am urcat zilele acestea dealul ce-i poartă numele să văd pivnițele ctitorite de el de mina sa harnică dar grabnic ruptă cu trup cu tot de la fapta cea bună astfel că puține ctitorii îi pot purta numele și păstra memoria. Dar aici în Capitală una singură există ctitoria lui exact în vatra monastică ctitorită pe același deal de Mircea cel Bătrîn exact pe locul unde arheologii au descoperit o cetate dacică din care s-au păstrat obiecte expuse acum într-un mic muzeu Permanență Milenară!

Preamărim faptele înaintașilor cinstindu-le păstrîndu-le lucrarea bruma de mărturie asupra trecerii lor de geniu și jertfă prin istoria poporului nostru prin care și noi avem șansa luminării de o clipă ca Luceafărul lui Eminescu.

Anul cinstirii unirii lui Mihai Viteazul înscris în toate calendarele noastre!

IOAN ALEXANDRU ■

Să sporim verdele parcurilor, moștele translucide ale apelor lacurilor, conferindu-i umilei Dimbovițe un contur și un destin meritat. Am făcut un maxim efort un metrou ultramodern cu care avem a ne mîndri, dar să nu uităm să deschidem fîntini, să punem plăci de marmură, amintitoare, pe zidurile dincolo de care s-au mișcat cîndva oameni ce nu mai sînt dar care ne-au luminat istoria. Ar trebui regîndit complexul muzeal Curtea Veche, reconstituindu-i palatele, conacele și lipsindu-l de vecinătatea dughenelor neguțătorești și a tarabelor. Un ciob de zid, un piron, oricît de „autentice” ni s-ar spune că sînt, nu pot produce emoții. Cîntea muzeală ne cere să conservăm tipare dar mai ales să realizăm imagini ale fluidității timpului, să-l școlim cu delicatețe neostentativ pe vizitator. Și trebuie spus că muzeele bucureștene de istorie, între care cel al Istoriei Bucureștilor poate că nu ocupă chiar locul pe care îl merită, sînt slujite de oameni minunați, devotați, dăruți cu inspirare și competență ideilor de înalt fior patriotic ce le onorează truda.

Sîntem mai bogați decît se crede, mai vechi și paradoxal mai tineri, viețuind aproape fără s-o știm între frumuseți nemuritoare cu șansa de a aduce și asupra vieții noastre măcar fărîme strălucitoare din stemele Bucureștilor! Iată, ce cuvinte îmi vine a le rosti, cuvinte de madrigal iernatic, iubite palat Șuțu bucurîndu-ne nouă cuvintele și ochii...

GHEORGHE TOMOZEI ■

eric la Opera Română din București, avînd la bază aceeași înregistrare.

Liana Alexandra este un spirit. Ea aleargă de colo pînă colo, ba dînd lecții la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București, ba fiind ea însăși elevă burșieră în Statele Unite ale Americii, în R.F. Germania etc.; o vedem cînd prin Țara Motilor, de unde este ea originară, cînd la marile festivaluri internaționale ale continentului. Ea este un reprezentant tipic al Școlii noastre de compoziție. Premiile internaționale obținute, din care citez premiul I la concursul „Carl Maria von Weber” (Dresda, 1979), premiul I al Fundației „Gaudefamus” din Olanda (1979), din nou premiul aceleiași fundații (Utrecht 1980), premiul pentru lucrări de orgă (Magadina — Elveția 1982) etc., la care se asociază premiile Uniunii Compozitorilor din anii 1975, 1979, și 1981, ca și Premiul Academiei R.S.R. pentru anul 1980, stau mărturie asupra valorii compozitice ce se degajă din lucrările compozitorei.

Liana Alexandra iubește frumosul din viață, limpezimea naturii, optimismul și încrederea în viitorul civilizației umane. Ea a rămas un prieten credincios și de nădejde al ansamblului „Voces Primavera”. Și cine iubește și este iubit de copii, este un om bun, avînd în el, mereu, mugurul tinereții, dătător de energii și prospectimi...

CLAUDIU NEGULESCU ■

„La șah câștigă cel care greșește... penultimul“

Sport, timp liber

La peluză

Handbalul

Ceva se întâmplă în handbalul românesc și mi-e teamă că nu de bun augur. Am fost o valoare mondială în domeniu. Citește acum numele invinșilor lui Metaloplastica din Iugoslavia și nu-mi vine să cred: Stingă, Drăgăniță, Marian Dumitru, Munteanu, Berbece... Supercampionii de ieri. A doua zi, după înfrângere, pe coridoare se mergea în virful picioarelor, cum mergi când ai un suferind în casă. Telefoane... Vizite... Interpelări... N-am știut, n-aș fi crezut că handbalul este prințul moștenitor al fotbalului rege. Poate baschetul e mai frumos, poate și rugby-ul e mai frumos... Tronul din inimile noastre e ocupat de valoare: iubeam handbalul fiindcă eram cei mai buni. Așa cum am iubit tenisul prin Năstase, gimnastica prin Nadia...

Nu mai sintem cel mai bun în handbal, nici nu putem fi mereu, și nu despre asta este vorba. Iugoslavia nu ne elimină pentru întâia oară, s-a vorbit și se mai vorbește de un complex, e adevărat, sentimentul înfringerii este copleșitor pentru că de data asta nu mai avem replică. Am amuțit. Ni s-a ridicat dreptul de recurs. Umilirea învingătorilor echipelor U.R.S.S., R.F. Germania, R.D.G., Suedia de către iugoslavi s-a petrecut după ce mai înainte steliștii fuseseră învinși acasă de echipa din Baia Mare. Nu vreau să stărbesc din meritul antrenorilor și jucătorilor băimăreni etc. etc... Știi dumneavoastră ce vreau să spun. E totuși vorba de o echipă care, chiar uzată, cuprinde pe supercampionii noștri la ora maturității lor. Aș compara valoarea cu un cristal, numai că să mă fac înțeles. Transparența lui depinde de cine-l îngrijește, pe de o parte. Pe de altă parte, de atmosfera unde se află. Eu nu cred că în lume au apărut brusc jucători în măsură să-i umilească peste noapte pe Munteanu Stingă, Marian Dumitru, Berbece și compania. Ei pot fi înfrinți, nu umiliți. Declinul echipei militare nu este unul firesc, asta vreau să spun. Cristalul suferă de neîntreținere. Bijuterii nu se formează într-o generație și trebuie să-i folosim pe toți cei puțini pe care-i avem. Mă gândesc mai ales la Oțelea, unul dintre cei mai mari animatori ai handbalului de la noi, și prin ce-am reprezentat noi, de pretutindeni. Ca și la alții la care am reunit cu ușurătate în beneficiul unor cauze colaterale performanței.

Sigur, sentimentul puterii pe care o pierdem ne împinge în capcana lamentațiilor și a tonurilor grave, dar dacă tot trebuie să trecem prin furcă să trecem cu toți cei care știu s-o face. Și dacă tot veni vorba de Minaur și dacă tot am stabilit că Steaua suferă de un declin nefiresc, ca și Dinamo de mai multă vreme, locul 1 al campionatului nu mai poate fi socotit unicul criteriu, criteriul absolut, în măsură de redresare a sportului care ne-a adus cele mai mari satisfacții în jocurile cu mingea. Eu așa cred. Ca ele, măsurile care se vor lua, trebuie să revitalizeze rădăcinile cu toți grațiarul pe care-i avem.

NICOLAE CRISTACHE

Turneele zonale (I)

Deși meciul pentru titlul suprem mai polarizează încă atenția, un nou ciclu al campionatului mondial a început. Desfășurându-se de-a lungul a doi ani (față de trei cum se obișnuia) competiția rezervată participărilor individuale va urma noi forme de întrecere: turneele zonale, interzonale, apoi un turneu al candidaților și în sfârșit un număr mai redus de meciuri în vederea stabilirii șalangerului, meciul pentru titlu urmând să aibă loc în a doua parte a anului viitor. Faza inițială a marii întreceri a început: turneele zonale se desfășoară. Se cunosc deja primii clasificați — și deci calificați pentru interzonale — din turneele zonei a VI-a: Alburt, de Firmian și Dlugy (masculin)

și Savereide și Crotto (feminin) și ai zonei a VII-a: Spraggett (rezervă Hartman) și respectiv Shterbenber (rezervă Roos). De la Brighton (Anglia) nu au sosit încă numele interzonaliștilor, turneul zonei a I-a terminându-se de curând, iar la Bausda (Suedia) abia se întocmesc fișele de omologare a rezultatelor zonei a II-a europene. La Salonic, unde nu s-au șters ecourile succeselor olimpice, reprezentanții Albaniei, Ciprului, Greciei, Maltei, Turciei și Iugoslaviei participă din 25 ianuarie începând la cea mai ușoară zonă europeană, zona mediteraneană. Începutul lunii februarie înseamnă și debutul în marea majoritate a turneele zonale de pe glob: la Riga (zona a IV-a), la Beersheva și Lauteberg (zona II A), la Barcelona (zona I C), în Argentina (zona a IX-a), la Dubai (z. XI), la Manila și probabil în China (z. XI), în Algeria (z. XII) și în Zimbabwe (z. XIII).

Sahiștii români vor participa între 2-23 februarie la turneul zonei a treia (poate cea mai grea având în vedere valoarea competițională a participanților) ce se desfășoară la Praga reunind pe cei mai buni jucători din Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, Polonia, România și Ungaria. Numărul de participanți este de 18 și concursul se dispută cu un sin-

gur tur sistem turneu. Fiecărei țări îi revine dreptul de-a arunca în luptă un anumit număr de jucători avându-se în vedere valoarea sahistă internațională a țării respective (număr de mari maștri, jucători cu coeficient Elo peste 2450, locurile obținute la ediția precedentă a campionatului mondial). La fosta ediție a zonalei, care a revenit țării noastre spre organizare — la Băile Herculane — am avut cinci jucători (unul în plus ca țară gazdă) dintre care Mihai Șuba și Florin Gheorghiu ne-au reprezentat în turneele interzonale de la Las Palmas și Moscova. Anul acesta în loc de patru jucători vor pleca la Praga doar trei: Fl. Gheorghiu, M. Șuba și M. Ghinda. Dintr-o gresală colectivă (organizatori — FIDE-FRS) și inadmisibilă locul unui jucător român a fost ocupat de reprezentantul unei alte țări, loc obținut prin strădania mai multor generații de jucători, prin rezultatele de excepție ale unora dintre ei. Cite patru reprezentanți din Bulgaria, Cehoslovacia și Ungaria și cite trei din Polonia și România își vor disputa trei din cele 18 locuri pentru a putea fi incluși în lista celor 33 jucători ce se vor califica din cele 13 turnee zonale pentru interzonale.

MARGARETA MUREȘAN

Repunere pe rol

Totul a pornit de la meciul de C dintre Portul și Voința, ambele din Constanța, disputat la 21 octombrie 1984: Voința l-a contestat pe Drogeanu (Portul), arătând că n-ar fi avut drept de joc pe motiv că în 18 august, deci după încheierea perioadei de transferări (21 iulie — 5 august), jucase sub culorile ei, chiar împotriva Portului, într-o partidă de Cupă!

Prompt, în 25 octombrie, Comisia de competiții a F.R.F. a analizat contestația și, deși a luat act de foaia de arbitraj a întâlnirii din 18 august (pe care, într-adevăr, figura numele lui Drogeanu, la Voința!), a respins-o, găsim transferul jucătorului amintit perfect regulamentar. Așa și e: Drogeanu a trecut în 4 august (deci în termen) de la Voința la Electrica, în județ, în condiții asupra cărora vom reveni, și în 11 septembrie de la Electrica la Portul. Primul lui transfer a fost posibil datorită ușurinței cu care Voința a acceptat să-i acorde lui F.C. Constanța, de la care îl luase pe Drogeanu (tot în 1984, în 10 februarie), o dezlegare în alb, care dezlegare a fost ulterior „oferită” Portului, Electrica (unde Drogeanu n-a jucat decît o etapă!) neavînd alt rol decît cel de mijlocitor capabil să asigure condițiile unui transfer legal de jos în sus.

Simțind nevoia unei lămuriri suplimentare, legate tocmai de prezența lui Drogeanu pe foaia de arbitraj din 18 august, Comisia l-a invitat să depună mărturie, între alții, și pe Drogeanu. Acesta, în 11 noiembrie, a dat scris că n-a luat parte la meciul respectiv, ba chiar a precizat că n-a asistat la desfășurarea partidei?! Ca să nu se complice, Comisia i-a dat crezare și a rămas pe poziția inițială, păstrînd decizia de respingere a contestației, pe care ne-a motivat-o după cum urmează: „ce puteam face din moment ce toate actele de transfer erau în regulă“?!

Toate actele de transfer, de acord, dași am menționat (fie și în treacăt) cum au fost ele obținute, dar foaia de arbitraj?! Ea ce e dacă nu, în situația în discuție, documentul cel mai important, singurul în măsură să dovedească dacă în 18 august, deci după încheierea transferărilor, Drogeanu juca sau nu la Voința?! Dacă Drogeanu n-ar fi fost în teren la data respectivă, înseamnă că s-a produs substituția lui, culpă pentru care, cu regulamentul în față, Voința ar fi trebuit drastic sancționată. Dar n-a fost! E sigur că un fotbalist atât de cunoscut la Constanța ca Drogeanu, care a reprezentat timp de 10 ani (1970—1973 și 1977—1984) echipa-fanion a litoralului, nu putea fi înlocuit cu un altul, mai ales într-un meci cu o formație constanțeană?! Și dacă Drogeanu n-a jucat, cum sustine el și cum îi întărește afirmațiile Romeo Giovanni, antrenorul Portului, cine a fost căpitanul Voinței în confruntarea din 18 august?! Ba mai mult: cine își inchipuie că, văzînd numele lui Drogeanu pe foaia de arbitraj, căpitan de echipă, dar nevăzîndu-l pe jucătorul respectiv, arhicunoscut la Constanța în teren, Portul n-ar fi făcut contestația de rigoare?!

Nu e vorba aici numai despre logică. În condițiile date, foaia de arbitraj constituie singurul document lămuritor, fiind limpede că Drogeanu a jucat în 18 august pentru Voința, căit că el însuși, mai tîrziu, a întors-o și a susținut altceva. Legitimarea lui „în termen”, adică retroactiv, după 18 august (!) a fost posibilă pe plan local, la nivel de județ, F.R.F. luînd de bună data respectivă?! Ni se pare evident că mandatul Comisiei de competiții, care a judecat grabit și unilateral, a încetat. Cazul e de acum de competența Comisiei de disciplină, care are obligația de a reanaliza situația și de a dicta împotriva jucătorului Drogeanu și a echipei Portul sancțiunile meritate. Cînd zicem ce zicem, nu ne referim la datele transferurilor fotbalistului amintit, „aranjate” grație dezlegării în alb, ci la faptul că Drogeanu și antrenorul Portului au mistificat realitatea, inducînd în eroare.

OVIDIU IOANIȚOIA

Faptele pe care le voi relata s-au întimplat vara trecută, în satul Deal, comuna Cilnic, județul Alba, dar nu vă va fi greu, stimați cititori, să înțelegeți de ce mă întorc la ele și, mai ales, de ce le găzduiesc în această pagină.

Părea să fie o duminică oarecare cînd, la ora prinzului, o ploaie repede a coborît peste sat, bucurîndu-i pe oameni. Numai că s-a nimerit ca un fulger să izbească în gospodăria unui bătrîn, Ioan Bogdan, aprinzîndu-i șura plină cu nutreț. Vestea incendiului s-a răspîndit imediat și, în zece minute, întreaga suflare a satului s-a adunat în ograda lui Bogdan, angajîndu-se într-o dramatică luptă cu flăcările. N-au reușit să salveze șura, au izbutit, în schimb, să micșoreze efectele dezastrului, scăpînd casa și restul gospodăriei, la capătul unei înclătări care a durat mai bine de două ceasuri și din care au ieșit, cu toți, bărbați și femei, uzi, epuizați, murdari de fumîngine.

Întimplare cu tilc

Pînă aici, veți fi de acord, nimic deosebit, asemenea exemple de solidaritate, de omenie, fiind adesea semnalate. Doar că în satul Deal întimplarea a avut un epilog aparte, pe care l-am găsit, să fiu iertat dacă greșesc, tulburător prin semnificațiile lui. În urma incendiului, bătrînul Bogdan, fără copii acasă, doar cu o fată plecată departe, „după un ofițer”, cum aveam să aflăm, rămăsese nu doar fără șură, ci și fără nutrețul necesar hranei celor citorva animale din bătură, două vaci și citeva oi. Venea iarna și bietul om își făcea socoteala, disperat, că nu va avea ce să le dea de mîncare: agoniseala fusese mistuită de foc!

Aceeași socoteală și-au făcut-o însă, spre lauda lor, și jucătorii echipei de fotbal a satului, Bogdan Gligor, Mihai Zaharie, Ioan Mihu, Nicolae Bogdan ș.a., care au abandonat citeva zile antrenamentele și treburile proprii, mulți dintre ei fiind navetiști la Sebeș, cosînd, uscînd și transportînd fin pentru vecinul lor cuprîns de necaz. Fără să pretîndă nimic.

Nu știu dacă în clipa în care fotbalistii i-au bătut în poartă, întrebîndu-i unde să-i descarce platformele cu nutreț, bătrînului Ioan Bogdan i-a curs vreo lacrimă, dar știu că la aflarea veștii, ajunsă la redacție grație profesorului Marin Bașa și completată, ulterior, printr-o convorbire telefonică avîndu-l ca interlocutor pe secretarul Primăriei din Cilnic, Ioan Cîndea, m-am descoperit emoționat. Iată că într-o lume a fotbalului, mi-am zis, în care interesele meschine și urîșeniile abundă, rămîne încă atîta loc pentru gesturi de noblețe, alese, cuceritoare tocmai prin simplitate și eurătenie. Atunci mi-am adus aminte, fără să vreau, de vorbele lui Albert Camus, care scria undeva, după ce își va fi pus numele pe copertile „Străinului” și ale „Ciumei”, că datorează fotbalului tot ce cunoaște mai bine despre morală și despre obligațiile oamenilor.

Zadarnic l-am întrebat pe Ioan Cîndea cum se cheamă echipa din Deal! Cum să se cheame?! S-a mirat omul de la celălalt capăt al firului, nîcîm, echipa din Deal, n-ajunge?! Indiferent pe ce poziție o fi ea în campionat, probabil în cel al județului, formația din satul Deal, comuna Cilnic, județul Alba, e fruntașă în clasamentul omeniei. Să-i mulțumim pentru gestul ei care, exagerez?, înfrumusețează fotbalul românesc, dacă nu chiar, în general, ideea de fotbal, de sport.

OVIDIU

Cronica șoselei

Două statui de gheață

Îmi aduc aminte fiecare detaliu al captivității noastre. Cred că nu voi uita toată viața acele ore teribile care mi s-au părut ani. Plecasem pe la 6 seara, pentru o intervenție la rețea. Cablul rupt, amenința funcționarea citorva unități. Chiar din start, drumul se anunța greu. ARO-ul nostru, însă, înainta ca un veritabil tanc. Trecea peste sulurile de zăpadă cu o ușurință de necrezut. Făcusem circa șapte kilometri, căci în stînga se întureau acareturile fermei dozi. Luminile geamurilor clădirilor străbăteau cu greu perdeaua densă, de un alb orbitor al fulgilor de zăpadă, ce parcă înnebuniseră. La un moment dat, ne-am trezit că înaintăm fără a deosebi limitele drumului. Nu eram siguri dacă înaintăm sau nu pe șosea. În față nu se mai vedea mare lucru. Din cînd în cînd, cite o rafală lovea extrem de puternic mașina dinspre stînga. „Dacă nu ne răstoarnă vreo „palma” de asta, e mare lucru”, rostește Tepeș, cu voce scăzută. „Aveți încredere în ARO-ul meu. O să vă dați seama mai tîrziu ce forțe nebănuite se ascund în el”, ne asigură inimosul Brad, șoferul mașinii. Și, într-adevăr, ne-am convins, cînd autoturismul a ajuns în șanț. „Nu vă speriați, orice rău are partea lui bună. Măcar acum știu că n-am pierdut drumul”. Două opintelci, atît i-au trebuit doar mașinii, să iasă din tranșeei destul de adîncă, cătărîndu-se din nou pe platforma drumului. Faptul că mergeam pe un teren fără denivelări ne făcea să credem că sub roți se află, totuși, asfaltul șoselei. Am continuat să rulăm într-o tăcere plină de tensiunea aventurii ce o trăiam, încă de mult timp. Cădea mai puțină zăpadă, dar vîntul se dezlănțuise, parcă

mai furios, spulberînd în toate direcțiile neaua ușoară abia depusă. „Mai avem cam jumătate de drum, ne precizează șoferul. De-abia acum începe, însă, greul, la urcarea Dealului Bobocului. Naiba știe unde or fi serpentinele, că nu văd nici o urmă. Totul e uniform. Nu-mi e că nu urc taurul asta de 70 de cai-putere. V-ați convins adevărați de ce-i capabil? Dar ce ne facem dacă nimerim în vreo ripă? Vă amintiți, doar, cum arăta traseul? Țineți minte ce-am pățit pe ploaia aia torențială, cînd eram cit p-acă să ne răsturnăm după ce am încesat rafala de vînt lateral?” „Decît să riscăm atîta, n-ar fi mai bine să ne întoarcem?”, propune cu timiditate Tepeș. În primul rînd, am depășit jumătate de drum, zice eu. Apoi, avem siguranța că vom putea răzbate înapoi, pînă acasă, pe urgia asta dezlănțuită? Cel mai important e, însă, că, acolo, oamenii așteaptă cu sufletul la gură intervenția noastră. Contează enorm fiecare minut. În virful dealului, intensitatea viscolului depășea orice închipuire. Am ajuns acolo unde cablul cedase în două puncte. Cînd, după un efort supraomnesc, am reușit să ne terminăm munca, viscolul clădise în fața mașinii un baraj care depășea doi metri. „Asta-i dezavantajul opririi pe viscol. Zidul e de netrecut. Înapoi!” „Dar cu rîpele ce facem? Is mai puțin periculoase la gobo-rire?” Nu fil și tu așa prăpăstios, Tepeș. Ai văzut doar ce poate ARO-ul nostru! Încerc eu să-i mai ridic moralul. Brad conducea magistrul. Ce forță la băiatul asta pipiriu, de 30 de ani, care nu cîntărește decît 56 de kilograme! Nu pot pricepe cum întuiește panglică șoselei pe aibul asta nemărginit. Nu-mi termin reflecția și o rafală de o forță extraordinară aplecă mașina pe o parte. Simțim apoi cum ea alunecă tot mai mult și se răstoarnă pe o suprafață dură, probabil o stîncă dezgolită de viscol. Tabla se deformează puternic și, în final, mașina cade pe roți, într-un troian de zăpadă.

Ne revenim repede din buimăceală. Nimeni nu e rănit. Doar Brad singurează deasupra ochiului. I s-a spart arcada exact ca unui boxer. Își tamponează rana cu batista. Reușește să aprindă lampa interioară. „Bradule, dacă izbutești să pornești și motorul, ești cineva. Am avea și lumină și căldură”, intervine Tepeș. Motorul se încapătinează, însă, să nu pornească. „Măcar, dacă am ști unde am căzut. Dacă nu era stratul asta gros de zăpadă, care a amortizat prăbușirea, eram terminați”, reflectează cu voce tare Brad. Încercarea șoferului de a deschide ușile eșuează și ea. Din cauza deformățiilor, acestea s-au blocat. „Parbrizul degeaba îl spargem, spune șoferul, că tot n-avem cum ieși. Pe el apasă tone de zăpadă”. Sintem captivi, undeva la 15-20 de metri de șosea, căzuți într-o ripă, în apropiere de virful Dealului Bobocului. Aici, în prăpastie, aproape că nu bate vîntul. Singura soluție de supraviețuire e să nu adormim, să luptăm cu Morfeu, să vorbim, să ne mișcăm, cît putem în strîmta noastră „închisoare”. Spre dimineață ne vor găsi utilajele de dezapezire, caut eu din nou să-mi încurajez colegii. Frigul începe în curînd să ne încolțească. Șubele noastre, parcă ar fi simple cămăși. Am discutat vreo două ore. Ne controlam unul pe altul să nu ațipim. Somnul fatal ne dădea, însă, tircoale. Eu, Decebal, cel ce povestește, m-am trezit la spital a doua zi seara. Doctorii au muncit mult să mă readucă la viață. M-a ajutat și robustețea mea. M-am ales doar cu niște puternice degenerări. Pe ei, mi-au spus buldozeriștii de la drumuri, i-au găsit stînd față în față, parcă discutînd, cu ochii închiși și avînd pe chipuri o expresie liniștită, indiferentă. Dira de sînge de la sprinceana lui Brad, ajunsă la mijlocul obrazului, înghețase odată cu cele două trupuri.

VICTOR BEDA

● Ce face Djuna în momentul de față ● Fondurile și mijloacele necesare dezvoltării ●

Interesele comune ale dezvoltării

Cel de-a treilea „Deceniu al dezvoltării” se apropie de jumătate, însă fenomenul subdezvoltării, care afectează două treimi din populația mondială, nu numai că nu s-a diminuat, dar continuă să ia amploare. Ca urmare, în loc să se micșoreze, decalajele economico-sociale dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare capătă dimensiuni și mai mari, din cauza practicilor de inegalitate, inechitate și exploatare care persistă în actualul sistem de relații internaționale. În prezent, cu toate că țările în curs de dezvoltare dispun de uriașe resurse naturale, ponderea lor în economia mondială este scăzută. În producția industrială și agricolă a întregii lumi ea este de numai 8 și, respectiv, 35 la sută. Discrepanțe deosebit de mari se înregistrează în ceea ce privește potențialul tehnico-științific. Astfel, circa 93 la sută dintre oamenii de știință din întreaga lume trăiesc în țările industrializate. Aceste țări dispun de 99 la sută din totalul licențelor, de 97 la sută din mărcile înregistrate, de 95 la sută din echipamentul modern, de 92 la sută din producția industrială și de întregul sistem al „băncilor de date”. Iată de ce lichidarea decalajelor este în momentul de față una din primele urgențe, aflată permanent în atenția opiniei publice de pretutindeni.

Însă ori de câte ori s-a vorbit de lichidarea decalajelor dintre țările bogate și cele sărace, problema de căpetenie care s-a ivit a fost găsirea

mijloacelor necesare. Într-adevăr, imensele nevoi vitale ale celor mai sărace țări, ca și, în general, nevoile țărilor în curs de dezvoltare pot fi satisfăcute numai dacă se asigură fondurile și mijloacele adecvate. Din ce surse?

Pe bună dreptate, la loc de frunte au fost indicate sutele de miliarde care se cheltuiesc anual pentru înarmare. Pe seama doar a unei părți din

Comentariul săptămânii

aceste fonduri se pot realiza multe în direcția dezvoltării. Astfel, cu numai jumătate din cheltuielile respective s-ar putea iriga 150 de milioane de hectare de terenuri arabile, asigurându-se hrană pentru un miliard de oameni; cu sumele cheltuite pentru fabricarea unei singure rachete moderne s-ar putea hrăni 50 de milioane de copii timp de un an; cu contravaloarea unui portavion modern s-ar putea acoperi întregul import de cereale necesar africanilor; cu numai 4,5 miliarde de dolari — ceea ce la nivelul actual al cheltuielilor militare reprezintă cheltuielile pe mai puțin de două zile — s-ar asigura împiedicarea definitivă a extinderii deșerturilor. Exemplele ar putea continua. Tocmai uriașele posibilități pe care le oferă eliberarea fondurilor militare constituie fundamentul economic al necesității intensificării eforturilor pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru dezarmare. La fel, ca surse potențiale pentru lichidarea decalajelor existente în lume au fost

amintite și miliardele blocate în unele țări producătoare de petrol.

Dar, ținând cont de fondurile sustrase circuitului economic normal, nu trebuie să le uităm nici pe cele aflate în acest circuit. Fiindcă actuala configurație economică a lumii face ca și în sfera productivă, „civilă”, importante mijloace materiale să se blocheze, să nu se mai fructifice, să nu mai aducă venit. Este cazul stocărilor de produse, în primul rând de mașini și utilaje, acumulate în țările industrializate și care nu-și pot lua drumul către țările în curs de dezvoltare din cauză că acestea n-au cu ce le plăti. Pentru că situația de astăzi — când țările în curs de dezvoltare sînt copleșite de datorii, care datorită dobizilor înrobitoare cresc vertiginos, cînd deci forța economică a multora din aceste țări nu numai că nu sporește, dar se și diminuează — nu este dezastruoasă numai pentru populația țărilor sărace; ea este, de asemenea, foarte păgubitoare și pentru țările industrializate. După cum s-a observat nu o dată, dificultățile economice care afectează țările în curs de dezvoltare amenință direct activitatea economică și locurile de muncă din țările occidentale dezvoltate.

Este, prin urmare, și în interesul acestora din urmă ca imensele decalaje de astăzi să fie reduse, ca țările care sînt astăzi sărace să se dezvolte, să devină puternice din punct de vedere economic și deci parteneri comerciali solvabili. În această lumină, dezvoltarea apare, în mod cert, ca o problemă care privește toate statele lumii.

ION D. GOIA ■

Addenda

la „Minunile Djunei”

Cu cîțiva ani în urmă, am fost primii care am informat pe cititorul român despre Djuna și despre „minunile” sale (v. Flacăra din 10 septembrie 1981). Reamintim că este vorba de o persoană — cetățeană a U.R.S.S. — înzestrată cu însușiri deosebite, și în primul rând cu un cîmp magnetic foarte puternic, datorită căruia poate, prin simpla mișcare a miinilor la cîțiva centimetri de corpul pacientului, să depisteze și să vindece spectaculos anumite maladii. Iată ce spunea atunci Djuna însăși (pe adevăratul ei nume Evghenia Iuvașeva Dovitașvili; Djuna e doar o poreclă, care înseamnă „Vrăjitoarea”) cu privire la capacitățile ei ieșite din comun: „Nu e nici un miracol la mijloc. E vorba de un cîmp biologic pe care noi, cei extrasensibili, îl avem foarte puternic. Acest cîmp suferă modificări în funcție de starea fizică și psihică a organismului uman, dîndu-mi astfel indicii asupra părților afectate. Din acest motiv, cînd îmi plimb mina de-a lungul corpului unui pacient, pot spune imediat care sînt organele lui bolnave. Diverse maladii fac să se nască în mina mea senzații diferite: frisoane, creșterea sau diminuarea căldurii, ori vibrații greu de definit. Sistemul energetic al corpului uman se manifestă pe epidermă prin puncte pe care acupunctorii le cunosc de milenii. Prin cîmpul nostru biologic, noi, extrasensibili, acționăm asupra acestor puncte de pe corpul bolnavului și activăm procesul de restabilire. Această acțiune este imposibilă fără un raport de profundă bunăvoință față de pacient. Vindecătorul trebuie să fie un om bun, să iubească oamenii. Dacă am izbuti să dominăm bioenergia organismului, n-am mai avea de vindecat boli, am ști să le prevenim apariția”.

Și tot în acea vreme, unul din oamenii de știință care au luat în serios „fenomenul Djuna”, academicianul Kobzarov, declara: „În toate

timpurile au existat oameni care au vindecat prin atingerea cu miinile sau prin apropierea miinilor. Există asemenea oameni și în zilele noastre. Evghenia Dovitașvili este unul dintre ei. Fenomenele care au loc în momentul cînd vindecătorul acționează asupra organismului bolnav sînt, în epoca contemporană, aproape cu totul ignorate; în general, se crede că totul se reduce la acțiunea asupra psihicului bolnavului. E adevărat, cu ajutorul sugestiei și hipnozei poți face multe. Dar vorbind despre sugestie și hipnoză, nu lămurim, în esență, nimic, ci ne ascundem după vorbe. O lămurire ar putea-o da numai un tablou detaliat al proceselor care au loc în organismul asupra căruia acționează vindecătorul. Faptele ne îndreptățesc să presupunem că vindecarea are loc nu numai și așa putea spune nu atît ca urmare a acțiunii asupra psihicu-

De pe toate meridianele

lui, cît prin acțiunea fizică directă. Se poate spune că oprirea hemoragiei, închiderea rănilor și a ulcerelor, pe care le înfăptuiesc vindecătorii, au loc în principal pe seama cîmpurilor fizice generate de ei. Despre aceste cîmpuri și despre rolul pe care ele îl joacă în viață și, în special, în apariția fenomenelor psihofizice extraordinare, nu știm, pînă în prezent, nimic. Importanța studierii acestor cîmpuri, a studierii mecanismului formării lor și a mecanismului acționării lor asupra organismului bolnavilor nu poate fi îndeajuns subliniată. Cercetările în această direcție vor deschide, fără îndoială, noi perspective într-un șir de domenii ale științei despre ceea ce este viu, și în primul rând în medicină”.

Ce s-a mai petrecut de-atunci și pînă în prezent, ce face Djuna în momentul de față? Cele mai recente relatări de presă care ne-au parvenit aduc vești bune. Evghenia dispune la Moscova de un cabinet medical în care tratează, ajutată de trei asistente, circa 30 de pacienți pe zi. În același timp, de trei ori pe săptămîna

efectuează, împreună cu oameni de știință, muncă de cercetare într-un laborator al Academiei de Științe a U.R.S.S. Este vorba de un program început cu un deceniu în urmă și care va continua și în anii următori, avînd drept scop determinarea exactă a naturii însușirilor Djunei, pentru punerea lor în valoare într-un mod cît mai eficient. Pentru această latură a activității ei, Djuna, considerată de specialiști „extrasensibilă cu un cîmp biologic ridicat”, a primit din partea Academiei de Științe a U.R.S.S. titlul de „doctor în științe honoris causa”. Printre pacienții Evgheniei s-au aflat și muritorii de rînd, dar și somități din cele mai diverse domenii de activitate. Multe dintre ședințele ei de tratament (cîteva sute) au fost înregistrate pe casete video, pentru a putea fi urmărite și de reprezentanții presei, atunci cînd aceștia o vizitează pe celebra vindecătoare.

Dealtfel, din cînd în cînd Djuna nu uită să reproșeze unor publicații exagerările care au apărut uneori în relatările despre ea, mai ales cu privire la nomenclatorul bolilor pe care le tratează. „Sînt maladii precum cancerul — a declarat ea unui corresponsent al Agenției France Presse — pe care nu le pot vindeca. Dar e lucru stabilit că radiațiile pe care le emit ajută organismul să combată ateroscleroza, diabetul, ulcerul sau nevralgiile; aceste radiații ajută, de asemenea, la cicatrizarea rănilor”. S-a vorbit, totodată, de eficiența tratamentului Djunei în cazul surdității și a bolilor cardiovasculare. Astfel, într-un raport al Laboratorului de fiziologie al Academiei de Științe a U.R.S.S., întocmit la 5 iulie 1984 și purtînd semnătura profesorului A. Medelianovski, se arată că în urma tratamentului aplicat de Djuna prin mișcarea miinilor asupra a doi bolnavi, pulsul și tensiunea arterială ale acestora au fost normalizate într-un mod spectaculos.

Djuna nu este, s-a mai spus, un'ca persoană de pe mapamond dotată cu aceste calități ieșite din comun. Nu atît de mulți cit ar fi nevoie, totuși în lume sînt și alți extrasensibili din aceeași familie.

ION D. GOIA ■

Pace adevărată!

O ranchiună colosală — a omului împotriva lui însuși — funcționează la nivel planetar și istoric. Minorități diverse și lideri nebuni au smotocit istoria, au învolburat-o și au umplut-o de sinde, de disperare și de mizerie pentru a-și încropi o iluzorie fericire. Lăcomia și cinismul unor găști de potenți au lăsat urme adînci pe umerii popoarelor, au jignit aceste popoare și le-au umilit ținîndu-le, veacuri și veacuri, în întuneric, în sărăcie, în stare de beligeranță și de armistițiu.

Starea de armistițiu, adică de pace suspicioasă, nesigură, mereu frisonată de ascuțitul de junghere a fost și este o formă de desconsiderare acută a dreptului majorității la muncă, la prosperitate și la dragoste scutită de fantome și capcane.

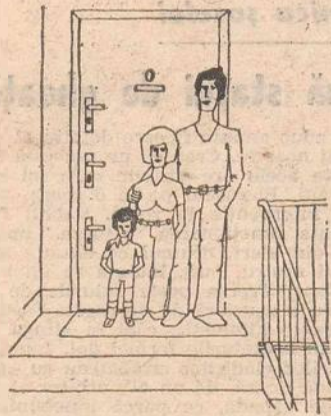
Ceea ce a despărțit istoria de pînă acum de aceea care, poate, se va scrie în viitor este că jocul de-a războiul și de-a interesele („superioare” sau nenorocite) a produs, în trecut, catastrofe reparabile. Catastrofa care se pregătește acum este ireparabilă. Ea are un caracter ultimativ și definitiv. În plină victorie tehnologică asupra naturii, în plină victorie asupra bolilor, în plin surplus cerealiar, într-o perioadă cînd șansele umanității se multiplică se produc, inversunat și cu real succes, trape adînci în care omenirea să poată aluneca, pentru eternitate, într-o noapte densă, apocaliptică, infinită. O noapte fabricată din transformarea pămîntului într-un oblon desfășurat împotriva soarelui. „La Recherche” notează: „Pentru explozia unor bombe echivalente cu 5 000 MT, cantitatea totală de praf ejectat spre stratosferă ar putea atinge un miliard de tone. Odată ajuns acolo, datorită finetii granulelor, din care aproximativ 80% au sub un micron diametru, și ca urmare a stabilității părților orbitale ale stratosferei, este posibil să treacă luni de zile pînă cînd praful să se disperseze sau să cadă pe sol.

Celălalt factor de întunecare pe durată îndelungată a atmosferei ar fi volumul de gaze și funingine generat de globul de foc al exploziilor nucleare: incendierea tuturor materialelor inflamabile din zonele urbane și industriale, incendierea pădurilor care în scenariul cu 5 000 MT ar putea afecta pînă la un milion de km² din zonele împădurite. Dacă, în cel mai rău caz, oamenii și animalele se pot mulțumi timp de cîteva săptămîni cu o luminositățe atît de slabă, fără efecte serioase asupra organismului lor, plantele, în schimb, mai cu seamă plantele verzi, nu ar rezista la această obscuritate prelungită. Astfel, pe o suprafață reprezentînd 30—70% din emisfera nordică, după scenariul prevăzut, toate plantele care nu ar fi distruse de incendii ar muri din cauza evasivănsenței luminii solare timp de săptămîni în șir”.

Omenirea ar putea muri, deci, de întuneric.

RADU BUDEANU ■

Lumea se amuza

După SLOVENKA (Cehoslovacia)

După N.B.I. (R.D.G.)

● Interferon la discreție ? ● Adevărata putere locuiește în cap ●

Accente in lume

Eva, mărul și bunele intenții

S-a descoperit că cel mai banal dintre fructe, mărul, are proprietatea de a reduce până la 14 la sută colesterolul din singele uman. Adam, observa amuzant revista Science et vie, a știut el ce a făcut când a mâncat mărul, iar Eva, atunci când i l-a oferit, a fost condusă de cele mai bune intenții. O echipă de cercetători ai Universității Paul Sabatier din Toulouse, făcând cercetări asupra metabolismului colesterolului, a ajuns la concluzia că mărul are valoare de medicament. Cercetătorii au urmărit efectul mărului pe două grupe de oameni. 30 de voluntari între 26 și 65 de ani ronțăiau câte 2-3 mere pe zi. După cîteva timp 23 de persoane au prezentat o scădere medie de 14 la sută a colesterolemiei. Cealaltă grupă cuprindea subiecți între 59 și 96 de ani ce primeau mere crude întregi sau mixate. 19 persoane din acest al doilea lot au avut scăderi ale colesterolemiei mai mici, decât la primul lot, dar semnificative. Aceste cercetări nu sînt singulare. S-au făcut experiențe similare în S.U.A., Italia, Irlanda, Finlanda. Peste tot : rezultate pozitive. Peste 50 la sută dintre cei care consumă în mod frecvent mere prezintă o scădere a colesterolului cu mai mult de 10 la sută. Ba mai mult, mărul, prin pectinele pe care le conține, are rolul de a modifica echilibrul nostru mineral și calitatea florei intestinale care fermentază și degradează în intestinul nostru particulele ce n-au fost digerate în mod rapid. Desigur, mărul nu este un panaceu universal, dar în cazul în care o persoană mănîncă puțin prea mult, puțin prea gras, puțin prea indulcit, mărul reprezintă o cură, mai ales că reduce pofta de mâncare și diminuează absorbția grăsimilor.

Șansa arheologilor americani

Este cunoscut faptul că de-a lungul timpurilor multe dintre vestigiile trecutului au avut de suferit nu numai din cauza timpului, ci și din cauza furturilor, făcînd astfel aproape imposibilă reconstituirea istorică a acelor locuri. Acest lucru s-a întîmplat și în complexul ceremonial de piramide și platforme situat în jungla Peten din nord-estul Guatemalei. Cetatea a fost semnalată pentru prima dată în anul 1962 de către geologii unei companii petroliere americane. După această dată sute de tungele au fost săpate de căutătorii clandestini și 28 de morminte au fost devastate. Ironia sortii făcut ca arheologii americani, folosind anul dintre tunelele săpate de hoți, să descopere un mormînt intact, pictat cu simboluri maya ale autorității, ce conținea un schelet și diverse obiecte de ceramică, jad. Printre vasele găsite se află însă o piesă unică. Este vorba de un vas acoperit cu mici plăci din stuc, vas

al cărui capac se înșurubează. Morminte deschise și devastate, morminte a căror deschidere a fost aminată.

Medicamentul miracol al viitorului

Interferonul — medicamentul eficace în tot soiul de gripe, răceli și cu mari speranțe în tratarea cancerului — a fost descoperit în anul 1957 de către doi cercetători, britanicul Alick Isaacs și elvețianul Jean Lindemann. S-a trecut la obținerea lui în laboratoare însă cantitatea este extrem de mică iar prețul extrem de ridicat. Toate laboratoarele împreună nu ar putea produce decât cîteva grame ce ar avea de o mie sau de două mii de ori prețul aurului. Cercetătorii americani ai unui institut agronomic din Texas au anunțat că au reușit să producă interferon din culturi de celule ale viermilor de mătase. Prețul interferonului rămîne ridicat. Nu de mult, profesorul japonez Susumu Maeda anunța că și el a obținut interferon uman numai că acesta este produs de viermele de mătase însuși. Producția va fi la scară industrială, ceea ce va permite o scădere vertiginosă a prețului. Acum un gram costînd 100 000 franci. Viitorul este aproape. Vom găsi interferon ca o banală aspirină și la același preț !

Explozii și rachete

Generatoare de bucurie

André Heller, artist vienez al ineditului, specialist al gigantelor focuri de artificii, și-a exprimat din plin talentul, în Berlinul occidental. Folosindu-se de aproape 15 mii tone de exploziv și de 40 000 de rachete, a realizat un feeric spectacol de lumini pe care l-a botezat „Manifestație împotriva războiului în numele fanteziei”. Spectacolul a reunit în fata clădirii Reichstagului berlinez cinci sute de mii de participanți ce probabil s-au bucurat pur și simplu de fiecare jerbă de lumină provocată, de fiecare rachetă purtătoare de bucurie, de fiecare explozie generatoare de bună dispoziție. Fie, să avem parte doar de acest fel de explozii și rachete.

Remedii la indemina tuturor

Există un mijloc foarte simplu, la indemina tuturor, pentru a imblîni crizele provocate de sinuzită. Se aplică seara, înainte de culcare, pe frunte feluțe de lămiie, presărate cu piper măcinat. Se păstrează această mască cit mai mult timp posibil. Medicul care recomandă acest leac, în France dimanche, arată că piperul, un excelent antiseptic, accelerează circulația cutanată permițînd decongestionarea sinusurilor, iar lămiia, bogată în vitamina C, va lupta împotriva infecției. La nevoie, o încercăm și pe aceasta !

ELENA GRESCU ■

Vraja Herculanelor încîntă și America

Băile Herculane au primit, fără indoială, nu întîmplător numele lui Hercule care simboliza în mitologia antică din forța. Căci există multe mărturii despre reputația de care se bucurau, în ochii romanilor, calitățile tămăduitoare ale apelor de aici, „ad aquas Herculis sacras”, capabile să redea celor ce veneau la tratament întreaga putere pierdută, ba, chiar să-i facă și mai puternici. În versiune modernă, azi, legenda s-a îngemănat cu știința. Au fost studiate minuțios proprietățile curative ale apelor termale, ajungîndu-se la concluzia că structura lor face ca stațiunea să aibă valențe terapeutice multiple : are apele termosolane ale Felixului (cu radioactivitate mai mare aici), apele de cură internă ale Geoguidului și apele termosulfuroase radioactive specifice exclusiv Herculanelor. Pe această bază, a fost construit un adevărat și elegant avampost al luptei cu bolile, într-un cadru natural el însuși de excepție. Să mai notăm că la Herculane s-au atins valori de peste 2 500 de ioni negativi pe centimetru cub de aer într-o secundă, ceea ce situează stațiunea de aici, și sub raportul climatului, printre primele din lume. Deci, se poate respira la Herculane un aer ca la 3 000 de metri altitudine și aceasta, atenție, la numai 163 de metri !

Nu m-am mîrat, așadar, că o revistă americană de mare tiraj „Prevention — Health Magazine” a publicat într-unul din numerele sale din 1984 un articol, „Vacanță europeană de sănătate”, în care se vorbește în termeni extrem de elogiosi despre stațiunea Băile Herculane. M-am gîndit doar că uneori suferim de un ciudat presbîtism. Nu vedem bine adevărurile cele mai apropiate. Căci nu sînt singurul probabil care a trecut pe la Herculane fără să înregistreze toate valorile la care face referire Ștefan Rechtel în „Prevention — Health Magazine”.

Iată largi extrase din acest articol : „Pentru americani vacanța și spitalul se potrivește precum apa și focul. Dar în alte părți ale lumii ideea de a potrece o vacanță încîntătoare în timp ce-ți întreții sănătatea — adesea prin efectuarea de tratamente pentru diferite afecțiuni sau boli — nu este deloc neobișnuită. De fapt, este extrem de populară. Și nu este, în asta, nimic nou : romanii procedau astfel acum aproape 2 000 de ani.

Recent, am avut șansa să insotesc un grup de presă care efectua o vizită într-unul din «sanatoriile de vacanță», pe care odinioară curtea imperială romană l-a plăcut cel mai mult, un loc pe care împăratul Marcus Aurelius l-a vizitat

împreună cu mama sa. E vorba de Băile Herculane aflate în frumoasa vale a unui riu din Carpații României, unde izvoare calde, minerale și sulfuroase se ivesc din versanții muntoși.

Romanii au construit aici instalații de băi și au denumit locul după numele lui Hercule, care era recunoscut pentru fabuloasa sa putere. Cîteodată membri ai curții imperiale lăsau picturi și inscripții în piatră deasupra izvoarelor, mulțumînd zeilor pentru vindecarea lor. Una din aceste inscripții, datînd puțin după anul 100 e.n., este azi considerată a fi certificatul de naștere al Băilor Herculane, moderna stațiune românească ridicată chiar pe ruinele străvechilor băi romane.

De peste 1 800 de ani, oamenii continuă să sosească în acest îndepărtat și pitoresc loc pentru a respira aerul munților și a-și găsi alinarea durerilor. Acum, stațiunea e vizitată de peste 100 000 de oameni pe an, mulți dintre ei români, dar de asemenea germani, scandinavi, italieni și americani.

Trei feluri de oameni vin la Herculane — ne spune Ilie Cristescu, directorul stațiunii, doctor în economia turismului. Oameni ce doresc refacerea, alții care caută vindecarea unor afecțiuni specifice și alții care vin pentru a preveni problemele viitoare. Ultimul grup, cei ce vin în vacanță doar pentru a se relaxa și a-și «reîncărca bateriile», crește cel mai repede. Directorul Cristescu ne conduce prin spațiosul restaurant al hotelului Roman, unul dintre cele 5 moderne hoteluri construite pe malurile riului Cerna și la baza de tratament. La etajul doi ascensorul se deschide într-un labirint alb înconjurînd o piscină spațioasă, cabinetele de masaj, cabinetele pentru hidroterapie, camerele pentru inhalatii, cabinetele medicale pentru consultații. Aflăm că apa minerală este baza pentru majoritatea (dar nu totalitatea) tratamentelor efectuate aici. Ea iese la suprafață pămîntului de la o adîncime de 6 000 de picioare (2 000 de metri) încălzită la o temperatură ajungînd pînă la 140°, conținînd sulf ca și alte minerale precum calciu, magneziu și potasiu. Este folosită în cura externă pentru proprietățile sale terapeutice în cura internă pentru acțiunea sa fiziologică și chiar inhalată sub formă de vapori pentru afecțiunile respiratorii.

Compoziția chimică a izvoarelor termale din fiecare din cele 160 de stațiuni ale României a fost atent analizată și fiecare are aplicații diferite, ne explică directorul medical al Băilor Herculane, dr. Bogdan Răileanu. Apele de aici sînt cele mai potrivite pentru afecțiuni ale aparatului locomotor — reumatism și sechele după traumatisme, spune el.

Doctorii români sînt, de asemenea, instruiți în ce privește mișcarea fizică și aceasta este adesea combinată cu băi în tratamentul reumatismului. Apa minerală și exercitiul blind și ritmic pot în mare măsură să îmbunătățească starea reumatismală.

Conceptia românească asupra sănătății tinde a fi una naturală și progresivă punînd accentul în primul rînd pe tratamentele cele mai puțin traumatizante, medicamentele fiind folosite numai cînd este absolut necesar.

Stațiunile în România sînt evaluate de asemenea după proprietățile curative ale ionilor negativi, care se află în aerul de la altitudini ridicate, lingă mare sau împădurit.

Cînd aerul este încărcat cu ioni pozitivi, precum vîntul Santa Ana în California sau Mistralul în Franța, oamenii nu se simt bine, devin nervoși și deprimați — aminteste dr. Răileanu. Dar ionii negativi, aflați în aerul curat, pur, sînt foarte sănătoși, relaxanți. Ei sînt o parte din vraja Herculanelor. Într-adevăr, există o vraja a însănătoșirii în acest loc dăruit de natură, cu riul Cerna la căui susur se aude permanent, cu ceața dimineții străbătînd versanții abrupti și împăduriti.

Articolul se încheie cu constatarea că o vacanță petrecută într-o stațiune ca Băile Herculane e „pe cit de reconfortantă, pe atît de memorabilă”. Ea, adăugînd autorul, poate da „o cu totul altă imagine despre «spitale» sau «sanatorii»”.

Ce am mai putea adăuga ? Tovarășul Ilie Cristescu, directorul întreprinderii balneare și de turism Herculane, care ne-a pus la dispoziție acest articol, ne-a asigurat că există încă multe alte dovezi ale prestigiuului de care se bucură stațiunea patronată de legenda lui Hercule.

ALEXANDRU ȘERBAN ■

FAIR PLAY

Dincolo de aparențe

La sugestia mai multor cititori, vom încerca să vă prezentăm în această rubrică și cîteva dintre paginile memorabile ale istoriei sportului mondial, mai puțin cunoscute marelui public și mai ales tinerilor sportivi de astăzi. Sînt înfățișate în aceste pagini aspecte din viața unor mari campioni. Citindu-le, vă veți pune poate și unele întrebări. De dragul cui oamenii acestia au făcut asemenea lucruri ? De dragul cui s-au lipsit ei de bunăvoie de multe plăceri ale vieții ? Ce i-a animat ? Cum le-a fost răsplătit sacrificiul ? Sportul și lumea interioară a omului, sportul și societatea, sportul și viața, iată legături care se fac în mărturisirile celor ce s-au bucurat de prețuirea tribunelor. Vom începe cu fragmente dintr-o celebră scrisoare pe care, prin intermediul unei agenții de presă, marele boxer Joe Louis a adresat-o succesorului său la „coroana greilor”, Floyd Patterson. A fost scrisă în anul '50 dar conținutul ei este actual și acum pentru boxul profesionist.

Dragul meu Floyd

Poate că ar trebui să mă abțin să dau sfaturi mai ales unui boxer în privința manierei de a-și conduce cariera. Nu este un secret pentru nimeni că eu mi-am ratat-o complet pe plan financiar. Sper însă ca trista mea experiență să te ajute să eviți greșelile pe care eu le-am făcut.

Nu pot să-mi imaginez ce s-a petrecut în capul tău acum cîteva săptămîni cînd l-ai trimis la poartă pe „bătrînul” Archie Moore. Tu ai 22 de ani, ești foarte tînăr, totul în jurul tău strălucește, aparent ai numai prieteni. Am simțit și eu toate acestea cînd am cucerit titlul în 1937 de la Jim Braddock. Aveam 23 de ani, eram atunci cel mai tînăr campion de categoria grea din toate timpurile și drumul care mi se deschidea în față părea pavat cu aur. Vine însă un moment cînd trebuie să cobori din nori, dar sînt oameni care nu coboară niciodată. (...) Cînd

m-am retras pentru prima oară, în 1949, am ris de oricine lăsa să se înțeleagă că într-o zi voi fi tentat să mă reintorc. Aveam 35 de ani, eram campion de 11 ani, îmi apăraseram titlul de 25 de ori, ca nici un alt campion. Nu mai aveam cu cine să lupt, cu cineva capabil să atragă mulțimile. Eram mîndru și satisfăcut. Din punct de vedere financiar, viitorul meu părea asigurat. Nu locuim pe „strada Norocului” dar făcusem cîteva investiții care se anunțau rentabile. Și totuși, 18 luni mai tîrziu m-am întors pe ring pentru a încerca să-mi recuceresc coroana în fața lui Ezzard Charles. Am fost obligat la această revenire fiindcă nu am știut să-mi calculez impozitele ce le datoram și nu doresc nici unui sportiv care vrea să meargă cu capul sus să ajungă într-o asemenea situație.

CRISTIAN ȚOPESCU ■

— va urma —

Roza vînturilor

Vicente Huidobro (Chile)

Plăsmuiește lumi noi și îngrijește-ți cuvîntul :
Adjectivul cînd nu însuflă viață ucide.

Noi suntem în ciclul nervilor,
Mușchiul atîrnă
Aidoma unei amintiri în muzeu ;
Dar nu prin asta suntem mai slabi :
Adevărata putere
Locuiește în cap.

De ce cîntați trandafirul, o. Poeti !
Faceți-l să înflorească-n poem.

Lucrurile cite sînt sub soare
Doar pentru noi trăiesc.

Poetul e un mic Dumnezeu.

În românește de
PETRE STOICA ■

Artă poetică

Versul să fie asemenea unei chei
Mii de porți să deschidă.
O frunză cade ; ceva trece în zbor ;
Tot ce cuprinde privirea
Să se împlinească-n creație
Cutremurîndu-se sufletul
ascultătorului.

Dacii — un popor care-și perpetuează existența și originalitatea morfofizionomică pînă în zilele noastre

— Antropologul Cantemir Rîșcuția ajunge la această concluzie tulburătoare după 25 de ani de cercetări —

— Cititorii noștri, stimate tovarășe doctor, vor fi desigur interesați să aflu în primul rînd în ce mod poate fi implicată antropologia și paleoantropologia umană în descrierea trecutului istoric al unor etnii. Punem această întrebare deoarece, în mod obișnuit, și asta pînă de curînd, istoriografia și-a bazat concluziile sau ipotezele de lăzura aproape în exclusivitate pe date furnizate de arheologie, numismatică, epigrafie, pe diverse documente de epocă și izvoare narrative.

— După părerea mea, un antropolog, dar și un istoric, trebuie să-și pună în primul rînd următoarea întrebare: cine este omul de azi, cum a ajuns în locul unde se află și din ce anștori își trage originea. În afara acestei întrebări, istoriografia nu are decît valoare euristica. Nu este nici pe departe o invitație pentru biologizarea cercetărilor de istorie, ci dimpotrivă un îndemn pentru o știință istorică vie. În ceea ce privește antropologia, ea reclamă o investigație comparativă la scară continentală și universală dedicată așit materialului osteologic cit și populațiilor actuale prin folosirea unor metode obiective și standardizate. Odată așunși la acest consens, antropologii din toate țările își vor schimba coordonatele axiologice și se vor ridica deasupra măruntelor animozităților, înlăturînd fraudele științifice și concepțiile tendențioase. Totul pentru a coopera în scopul elucidării obiective și nepărtinitoare a complicatelor procese de evoluție ale etniilor pămîntene. Dar să revenim la întrebarea dumneavoastră. În cazul paleoantropologului obiectul de studiu îl reprezintă scheletele deshumate, material care, prin forța împrejurărilor, a pierdut o mare cantitate de informație. Cu toate acestea, ca urmare a unor îndelungi și laborioase cercetări, specialistul de azi poate identifica la un schelet vechimea, vîrsta, sexul, înălțimea corporală, apartenența la grupa antropologică și chiar semne de patologie umană. Printre tehnicile de lucru, o ultimă achiziție o reprezintă reconstituirea plastică a fizionomiei umane. Ea se practică doar în câteva laboratoare din lume. Un expert în materie, căruia eu îi datorez indicațiile de lucru și sprijinul prietenesc, este celebrul antropolog sovietic M.M. Gherasimov.

— Cum se poate realiza dintr-o țigvă omenească un om „vîiu”?

— Metoda are în vedere raportul dintre craniu și țesuturile moi (inclusiv tegumentul și învelișul capilar), sau mai simplu spus, pe o anumită conformație craniană determină un anumit înveliș carnos. Pe această cale se poate realiza plastic nu numai fizionomia celui dispărut, ci chiar și culoarea tenului și a părului.

— E locul să reamintim cititorilor noștri că asemenea reconstituirii morfofizionomice v-au făcut cunoscut și recunoscut în lumea specialiștilor din întreaga lume. Piese realizate se bucură de notorietate mondială. Grație acestei metode, am putea vedea la față pe cițiva din bunii noștri compămînteni, plecați în lumea tăcerii cu mii sau milioane de ani în urmă. Vă rugăm să ne dați câteva exemple.

— O intimplare cu totul nesperată în evoluția mea de specialist a fost înlînirea cu autorul marilor descoperiri de oameni fosili din Extremul Orient, profesorul Ralph von Koenigswald, care mi-a propus să studiez antropologic și să reconstitui două din cele mai celebre descoperiri ale sale: exemplarele de homo erecti de la San Giran și Modjokorta (Jawa). În R.F.G., profesorul Gottfried Kurth m-a invitat să reconstitui omul presapiens de la Steinheim. Pe teritoriul României am lucrat la reconstituirea unor numeroase exemplare umane din epipaleolitic, din epoca bronzului și epoca romană. Am primit de asemenea numeroase invitații din străinătate: de a reconstitui cinci oameni erecti din Indonezia, omul erectus tardiv de la Petralona (Grecia), mai multe exemplare descoperite în R.F.G. precum și un bogat material osteologic din Italia.

— Înțelegem din toate acestea că antropologul trebuie să fie deopotrivă un veritabil artist plastic.

— Este foarte necesar ca antropologul și în general orice biolog să cunoască desen sau sculptură. Dar este vorba de un talent care să se manifeste prin observarea și redarea anatomiei umane la fel cum au făcut-o artiștii din vechea Egipt sau cei din timpul Renașterii. Mai nou, informatica a pătruns și în acest domeniu, prelucrînd în ordinator datele de identificare și realizînd automat portretul.

Cu toate acestea, creierele electronice nu pot suplini artistul din persoana antropologului.

— Să revenim, vă propun, la tema principală a convorbirii noastre — portretul fizic al strămoșilor noștri daco-geți și modul cum aceste elemente de morfofizionomie s-au transmis de-a lungul veacurilor în structura anatomică a populației românești actuale. Iar în legătură cu aceasta, de la bun început, o întrebare. Este cunoscut faptul că dacii practicau incinerarea. Acest lucru a privat antropologia și istoriografia de prețioase date informativ. Mărturiile despre înfățișarea strămoșilor noștri ne-au rămas totuși pe citeva din marile monumente de piatră ale antichității: Columna lui Traian, Arcul de triumf ridicat de Constantin cel Mare și cel înălțat de Septimiu Sever, sculpturile din Grădina Pincio (Piazza del Popolo) sau din Muzeul Termelor. În alte documente de epocă, dacii apar cu părul blond (Ovidiu), cu piele albă și pilozitate redusă (Galenus), cu ochi albaștri și păr roșcat (Xenophanes), cu păr galben-roșcat (Firmicus). Dacii — spune Florus — trăiau nedezlipiți de munți, ceea ce ne îndeamnă să ne gîndim la construcția fizică a locuitorilor de la munte. Corespund aceste prezentări sau descrieri adevărate istorice și dacă da, în ce măsură elementele de fizionomie pot fi înlînrite în portretul fizic al românului din zilele noastre?

— Cercetînd basoreliefurile de pe monumentele lumii romane sîntem obligați să remarcăm uluși remarcabila putere de observație și intuiție prin care autorii lor au izbutit să deceleze, sub aspect antropologic, caracteristicile diferitelor etnii. E de ajuns să comparăm în această privință figura legionarului roman cu cea a războinicului dac, german sau sarmat. Latînul — leptodolicomorf cu construcție gracilă (tip mediteranean), germanul — leptodolicomorf blond cu trăsături mai aspre (variantă a tipului nordic), sarmatul — cromagnid răsăritean cu amestec siberian, dacul, tip cromagnid, predominant euridolicomorf cu protruzia pomeilor. Strămoșii noștri, cu alte cuvinte, aveau fața scurtă și lată, orbite joase, pomeți retrași dar proeminenți laterali, nas bine profilat. Această configurație își trage rădăcinile din străvechii vînători europeni al paleoliticului superior și nici un proces de selecție sau derivă genetică nu a putut-o modifica într-o asemenea măsură încît să nu mai poată fi recunoscută în reprezentările de daci de pe Columna lui Traian. Acest lucru a fost confirmat prin reconstituirile făcute pe baza osemintelor deshumate la Schela Cladovei (Porțile de Fier) și Lepenski Vir (Iugoslavia).

— Ce s-a descoperit la Schela Cladovei?

— Aici arheologul V. Boroneanț a scos la iveală o așezare stabilă aparținînd paleoliticului superior. Locuitorii ei se pare că au fost un neam bătaios, războinic, dacă avem în vedere virfurile de săgeți din os infipte în diverse zone ale scheletelor dezgropate. Prin reconstituirea plastică a craniilor am obținut portrete fizice extrem de asemănătoare cu cele de pe Columna lui Traian. Aceleași fețe scunde cu trăsături ferme, cu orbite de conformație extrem-europeană, cu nasul scurt (adaptare la climat rece). În Munții Apuseni caracterile fenotipice ale acestei componente antropologice apar după calculele noastre cu o frecvență semnificativă. În jurul valorii de 50 la sută! Specificul etologic (comportamental) este de asemenea marcat de prezența acestei componente structurale. Evenimentele istorice ulterioare au îmbogățit firește componența antropologică cu variante umane noi, dar prezența cantitativă a modelului antropologic paleuropean este o probă certă de continuitate biologică a omului pe teritoriul Munților Apuseni și ținuturile limitrofe.

— Problema formează de altfel obiectul studiului consacrat populației din Munții Apuseni la care lucrați împreună cu soția dumneavoastră, Irina Rîșcuția, de aproape un sfert de veac.

— Este lucrarea mea de suflet și cea mai importantă din întreaga mea carieră. Cu 25 de ani în urmă, cînd am început aceste cercetări, nu puțini au fost aceia care au privit cu zîmbetul pe buze întreprinderea noastră. Am fost întrebați cum vom prelucra un material atît de vast și întrebarea nu era lipsită de sens deoarece la data respectivă nu existau încă ordinatoarele. Între timp ele au apărut, așa că nu mai sîntem nevoiți să prelucrăm acest munte de date cu rigla și calcul. Am

efectuat cercetările noastre în 22 comune din nord-vestul Transilvaniei pe un număr de peste 4000 de persoane. În cadrul investigațiilor de teren s-au prelevat de fiecare persoană 118 date somatometrice, cefalice și corporale. La acestea se adaugă prelevări descriptive în număr de 109. Pentru fiecare individ în parte au fost realizate și cite două clișee fotostereotomice (metodă originală). Prelucrarea informatică și statistică a cuprins un calcul pentru fiecare persoană alcătuit din 9 valori derivate a 62 indici cefalici și corporali a circa 40 de măsurători și valori derivate de natură fotostereotomică.

— Ce argumente pledează în favoarea unui studiu de asemenea proporții?

— În condiții de izolare geografică și istorică a unei populații monotipice cu circuit genetic activ în interiorul ei și după o îndelungată armonizare ecologică a indivizilor componenți, se poate vorbi de apariția unei etnii. Dar și populațiile antropologic politipice, favorizate de condiții geografice și istorice stabilizatoare (care au putut permite omogenizarea genetică și armonizatoarele) au evoluat pînă la stadiul de etnie după un proces îndelung de microevoluție în care stabilizarea teritorială a jucat un rol hotărîtor. Cit de important este factorul comportamental în formarea unei etnii rezultată și din faptul că o serie de subpopulații au putut conviețui simpatric, fără a forma etnii, deoarece factori etologici, ca limba sau religia, au ridicat bariere psihologice și chiar biologice-genetice între ele. Odată conturată, o etnie își construiește pe cale naturală un sistem homeostatic, cu alte cuvinte oamenii se atrag pe baza unei specificități comportamentale și a unui tip fizic cunoscut și preferat. În această situație, interesele vitale au obligat grupurile migratoare să respecte populațiile autohtone, singurele care le asigurau aprovizionarea. De aceea, exemple de expulzare sau de eradicarea unei întregi etnii sînt rare în istoria omenirii și aproape inexistente acolo unde autohtonii au beneficiat de posibilități de protecție din partea mediului natural: masive muntoase, teritorii împădurite sau protejate de ape. Sînt constatări și premise de lucru verificate strălucit în cazul etniilor endemice, cu o remarcabilă stabilitate, cum sînt populațiile romanizate de pe teritoriul european, a căror specificitate a răzbătut la suprafață după destrămarea suprastructurii migratorilor. Astfel, pentru etnogeneza românilor din matricea romanității orientale a fost fără îndoială de o importanță primordială existența teritoriilor Daciei ancestrale, care, prin configurația lor geografică, au putut oferi populației autohtone o protecție nu numai fizică ci și etologică. Se cunosc aversivitatea și prudența intrușilor față de teritoriile mai greu accesibile, în care pot aprecia mai greu pericolele potențiale și unde condițiile terenului le îngreunează procurarea apei, a hranei și animalelor de transport.

— Ce v-a determinat să vă concentrați în mod special observațiile asupra zonelor din Munții Apuseni?

— Cu peste trei decenii în urmă, am putut observa în cadrul populației din Munții Apuseni o serie de trăsături antropologice semnificative pentru deschiderea unei acțiuni de reconstituire a etnogenezei acestei populații. Componentele fizionomice prezentau o asemănare frapantă cu cele ale ostașilor prezentați pe monumentele antichității. Ulterior, cu ocazia unei călătorii în Italia pentru căutarea vestigiilor scheletice ale lui Nicolae

Bălcescu, cercetarea pe viu a reprezentărilor amintite mi-a întărit această convingere.

— Să presupunem că, spre mijlocul veacului trecut, un oștean al regelui Decebal ar fi inviat subit trezindu-se într-un sat din Munții Apuseni. Ar fi putut cumva să aibă impresia că a dormit numai o noapte?

— Așa ar fi fost. De fapt tipul de dac poate fi găsit și azi în toate regiunile țării, dar mai ales în zonele de retragere, în zona Transilvaniei vestice, și de-a lungul arcului carpatic pe ambele versante. Teritoriile cu o climă mai caldă prezintă o politipie mai mare, aici poate fi înlînit frecvent tipul caracteristic zonelor din sudul și sud-estul continentului. Interesant de remarcat că acolo unde, în vechime, au avut loc migrații sau colonizări mai mari, pot fi înlînrite pînă azi exemplare umane care conservă trăsăturile originale ale strămoșilor. Am putut observa astfel, că, de pildă, pe malul drept al Arieșului frecvența pigmentației închise a părului este mai mare, ceea ce ne întoarce gîndul la colonizările tardive efectuate de romani. În sprijinul acestei observații stau izvoarele istorice ale antichității din care desprindem informații despre colonizarea unor mineri epiroți aduși de stăpînirea romană din Alburnus major, Alburnus minor ș.a. la Vicus Pirstarum. Tipul de dac rămîne încă ubicuitar. După părerea noastră prezența acestui subtrat antropologic a asigurat atît conunitatea cit și unitatea populației românești pe tot teritoriul României.

— Cum va fi demonstrată în lucrarea dumneavoastră continuitatea populației autohtone prin instrumentele de studiu ale antropologiei?

— Mă voi strădui să fiu cit mai concis, deci mă mărginesc să enumăr doar concluziile care vor încheia studiul nostru. În primul rînd datele de sinteză, prelucrate, vor veni să confirme asemănarea dintre fizionomia numeroșilor locuitori de astăzi ai României și strămoșii noștri, descriși sau prezentați de documentele antichității. Un al doilea argument al continuității îl va constitui omogenizarea somatometrică și constituțională, rezultată ca efect al unei îndelungi adaptări la habitatul montan în cadrul plasticității biologice. Unele trăsături arhaice ale grațului local, mai apropiat de limba latină, mi se par de asemenea extrem de semnificative, după cum în favoarea demonstrației noastre pledează și unele argumente de ordin etnografic. În sfîrșit, un argument care confirmă pe plan spiritual continuitatea populației românești pe teritoriul Munților Apuseni și atestă acestui spațiu rolul de adevărată vatră de etnogeneză este supraviețuirea și dezvoltarea unei conștiințe și unități etnice și sociale, care a ajutat această populație să-și apere singură drepturile și revendicările legitime.

— Convorbirea noastră se apropie de sfîrșit, dar cititorii noștri vor înțelege, desigur, că vastitatea materialului de care dispuneți ne-a obligat să prezentăm extrem de sumar și unilateral o lucrare de asemenea proporții, fără egal, după știința noastră, în cadrul cercetărilor de antropologie din România. Cînd vom putea găsi în librării acest studiu de importanță capitală pentru istoria și știința românească?

— Închin această lucrare țării, poporul nostru și științei românești. Ea va însuma mai multe volume dar pînă în prezent nu face obiectul unui contract editorial. Este o operă colectivă, de aceea, cu îngăduința redacției dumneavoastră, imi voi permite, pe această cale, să aduc mulțumiri colaboratorilor și sprijinitorilor mei. Am beneficiat în primul rînd de ajutorul profesorului dr. doc. Ion Moraru, directorul Institutului „Victor Babeș”, și de cel al Academiei de Științe Medicale. Aduc mulțumiri colaboratorilor mei pe care îi amintesc în ordinea participării lor la munca de cercetare: Irina Rîșcuția, Liviu Dragomirescu, Lucica Păltănea, Carmen Ghiță-Constantinescu. Mulțumesc de asemenea specialiștilor informaticieni de la I.S.P.E., precum și numeroșilor profesori, elevi și cadre administrative din perimetrul Munților Apuseni.

LIVIU TIMBUS ■

Flacăra, Redacția: București, Piața Școlii 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefoane: 17 60 10, 17 60 20. Interioare: PROBLEMELE OMULUI (Scrisori-audiențe-anchete) — Răzvan Bîrbulescu, Marga Nedelza, Mihai Stănescu, Emanuel Valeriu, Horia Pătrașcu, Dorin Gherghinescu, Georgeta Stănescu — 25 42, 21 30, 25 58; PROBLEMELE DEZVOLTĂRII (Politică-economică-științifică) — Cornel Nistorescu, Ion D. Goia, Liviu Timbus — 25 66; PROBLEMELE CULTURII (Literatură-artă-invățămînt) — George Arion, Victor Niță — 14 57; PROBLEMELE NOULUI (Reportaj-urgente-sport) — Ovidiu Ioanitoaia, Ilie Purcaru, Adrian Dohotaru Nicolae Grigore, Dumitru Constantinescu, Oprea Georgescu, Constantin Balacciu, Margareta Mureșan — 21 28; PROBLEMELE REVISTEI (secretariat, foto) — Don Bărlădeanu, Constantin Dragomir, Elena Ghera, Sorin Postolache — 21 23, 25 69, 20 72, 14 53; secretar responsabil de redacție — Nicolae Cristache — 21 43; redactor-sef adjunct — Nicolae Arsenie — 21 24; redactor-sef 2002 Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Școlii”. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă F.O. Box 12-201, telex 10876, prsfir București, Calea Grivitei nr. 64-66.

Redactor-șef: ADRIAN PĂUNESCU